

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Juuli 2014 nr 7 (2429) • Tartu ülikooli ajakiri

SELLES NUMBRIS:

PÕHIKIRJA ARUTELU PIKENEB

MAGISTRIKRAADI SAAMINE OOTAB
LÕPUTÖÖ KIRJUTAMISE JÄREL

PSÜHHOBUSS TRÜGIB ETTEVÕTLUSESSE

TÄNAVU LÕPETAS TÕ
ÜLE 2700 TUDENGI

Liiga suurte silmadega tulevikuhirm

Merilyn Merisalu
UT peatoimetaja

Helistasin hiljuti emale, et küsida maailma parima rabarberikoogi retsepti. Esimese küsimuse, mis lühikeseks plaanitud kõne ligi tunniajaliseks venitas, küsis aga hoopis tema.

«Mis teil seal ülikoolis toimub?» on ilmselt paljud vanemad oma lastelt viimasel ajal küsinud. Neil, kes ülikoolist kaugemal, ongi raske sellest aru saada. Raadios räägitakse ja ajalehtedes kirjutatakse, et õigusteaduskond kaduvat Tartu ülikoolist, juurat meil enam õppida ei saavat. Millegipärast on see meediasse lekitatud valeinfo muutunud üldiseks teadmiseks.

Olles viimase aasta jooksul TÜ uue põhikirja koostamisega rohkem kursis kui keskmine ülikooli töötaja või üliõpilane, oskasin oma murelikule emale õnneks ka vastata. Kahjuks ei ole seda saanud teha need, kelle info põhinebki emotsionaalselt laetud ja hirmunud allikatel. On aeg jätta kõrvale umbmäärane suurte silmadega hirm ja läbi rääkida sisulised muutused.

Ülikooli põhikiri, mis nagu käimasoleva poleemi-

ka on põhjustanud, näeb tulevikus võimalust nelja enam-vähem võrdse teaduskonna loomiseks. Praegu on Tartu ülikoolis kokku üheksa teaduskonda, suurimas neist, loodus- ja tehnoloogiateaduskonnas, töötab 1100 inimest, väikseimas, usuteaduskonnas, aga 25. Praegused teaduskonnad ja kolledžid moodustaksid neli suuremat üksust, mis annab parema võimaluse neid arendada, rahastada ning tagada nende konkurents- ja korraldusvõime kasv.

See ei ütle aga midagi vanematele, kelle lapsed õpivad TÜ-s või plaanivad siia tulla. See ei ütle midagi ka (tulevastele) üliõpilastele endile. Mis on tegelikult reformiplaani taga ja kuidas see TEGELIKULT mõjutab ülikooli kõige tähtsamat osa – tudengeid?

Nelja suure teaduskonna alla koonduvad suured ja tugevad instituudid ning kolledžid. See tähendab vajadusel instituutide ühendamist ning ühiste huvide koondumist, mis on arenevas ülikoolis loomulik protsess. Ideaalis toob see kaasa dubleerimise vähenemise ülikooli sees, ehk inimkeeli: parimad õppejõud saavad jagada oma suurepäraseid teadmisi loengutes laiemale ringile. Kaob ära sarnaste ainete arendamine eri teaduskondades, vabanev ressurss tähendab paremat õpetamise kvaliteeti ja üliõpilaste suuremat kaasamist. Otse välja öeldes: parimaid õppejõude ja parimat võimalikku haridust.

Muidugi on hirm muutuste, identiteedi kaotamise ees. Olen ülikoolis õppimise ajal elanud üle teaduskonna nime muutumise. Ka instituut, kuhu ülikooli õppima tulin, kannab nüüd hoopis teist nime. Ka osakond, kus töötan, ei ole enam täpselt see, kuhu tulin. See kõik ei ole muutnud aga seda, mida Tartu ülikooli tegema tulin. Õpin erialal, mida soovisin ja teen tööd alal, mida armastan. Minu identiteet on muutustest hoolimata jäänud samaks. Muutuseid ei ole alati vaja karta.

Põhjalikumalt loe ülikooli uue põhikirja ja tulevikuplaanidega seondult lk 10–11.

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaz 3700. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Ülikooli 18–102; Tel: 737 5686, 5802 8827; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Merilyn Merisalu; **toimetajad:** Signe Ivask ja Mart Zirnask; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm; **fotograaf:** Andres Tennus; **infotoimetajad:** Kristina Hermann, Kady Sõstar; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitsitud teosed. Toimetusel lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegiumi esimees:** Maaja Vadi, **liikmed:** Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Liina Liiv.

- 7 Eesti koondis sõidab jalgpalli MM-ile.
- 9 **KOLUMN:** Jaak Vilo kirjutab IT-alastest ambitsioonidest Eestis, Tartus ja ülikoolis.
- 10 **AKTUAALNE:** Põhikirja arutelu venib pikemaks.
- 12 **INTERVJUU:** Lõppeva õppeaasta vabade kunstide kutsutud professorist Arvo Pärdist ja tema loomingust räägib seminarisarja läbi viinud professor Toomas Siitan.
- 16 **AKTUAALNE:** Täiskasvanud õppijate magistrantuur venib ennekõike lõputöö kirjutamise faasis, ent selle protsessi oluliseks probleemiks on nende jaoks ka juhendajate ülekoormatus, leidis äsja hariduskorralduse alal magistristöid kaitsnud TÜ karjäärinõustaja Kristel Lään.
- 18 **ETTEVÕTLUS:** Psühhobuss muudab teaduse inimlähedaseks ja viib selle massidesse.
- 20 **PERSOON:** Eesti noorim primatoloog Linda-Liisa Veromann
- 24 **VÄITEKIRI:** Eksperimentaalpsühholoogia teadur Andero Uusberg uuris, kuidas toimib emotsionaalne tähelepanu.
- 28 **REISIKIRI:** Manchesteri reis on hea võimalus näha Inglismaa mitte nii korrektset ja puhast nägu.
- 31 **AJALUGU:** Mahult aukartustäratav Jakob Hurda rahvaluulekogu on nüüd kättesaadav kogu maailmas.
- 34 **LÕPETAJAD**
- 58 juubelid, kaitsmised, stipendiaadid, tunnustused, teated, in memoriam.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 5. septembril 2014.

Muuseumi direktorina jätkab Mariann Raisma

Tartu ülikooli senat valis 20. juunil järgmiseks viieks aastaks Tartu ülikooli muuseumi direktori ametikohale tagasi Mariann Raisma.

«Viimased neli aastat on muuseumi arengus olnud muutusterohked: avasime tähetorni, ülikooli varakambri ja Hullu Teadlase kabinet, pöörasime rohkem tähelepanu haridustegevusele ja hariduslikele üritustele, tehtud said mitmed restaureerimisprojektid ja ka muuseumisene struktuurimuutus,» rääkis Raisma. Ta lisas, et mitmed olulised muudatused seisavad aga veel ees.

Senati liikme, kultuuriteaduste ja kunstide instituudi juhataja Art Leete sõnul on Mariann Raisma suutnud muuseumi muuta atraktiivseks ülikooli teadusloo

tutvustamise keskuseks. Samuti oli tema tulevikuvision veenev, sisaldades tasakaalustatult nii julgeid unistusi kui ka realistlikke kaalutlusi.

Muuseumi peamiste tegevussuundadena töi ametisse tagasi valitud Raisma välja uute ekspositsioonide, aktiivse näitustegevuse, kõrgetasemeliste haridusprogrammide loomise, tihedama koostöö ülikooliga ja Toomemäe ajaloolise keskkonna arendamise.

Raisma avaldas senatile peetud kõnes soovi, et Tartu ülikooli muuseum oleks koht, kus avastada maailma ning saada inspireeritud nii teadusloost kui ka maailma muutunud ideedest.

Tartu ülikooli muuseumi direktori valib ametisse ülikooli senat avalikul konkursil rektori määratud korras viieks aastaks.

TÜ muuseumi direktor Mariann Raisma. Foto: Andres Tennus

Tartu ülikool sai Euroopa grafeeniprojekti ametlikuks partneriks

TÜ materjaliteadlased valiti seni ainsana Baltikumist maailma tippuurijaid koondava Euroopa komisjoni tulevikutehnoloogiate programmi Graphene Flagship meeskonda.

Euroopa üks suurimaid teadusprojekte Graphene Flagship teatas juuni lõpus, et kahekordistab oma partnerite hulka. Koos eduka taotluse esitanud TÜ uurijatega osaleb grafeeniprojektis varasema 74 partneri asemel nüüd 140 organisatsiooni 23 riigist. 66 uut partnerit lisavad nii teaduslikku kui ka tehnoloogilist võimekust kogu grafeeniprojekti arengusse.

«Meie roll on arendada välja grafeenil põhinevad ülitundlikud gaasisensordid,» selgitas TÜ materjaliteaduse vanemteadur Harry Alles.

Tartu ülikooli teadusprorektor Marco Kirm viitas, et projekti pääsemine kinnitab TÜ materjaliteadlaste ja füüsikute kõrget erialast taset, aga ka siinse uurimiskeskonna konkurentsivõimelisust. Ülikooli praegustele töötajatele loob see uusi võimalusi, noortele aga näitab, et Tartu ülikoolis on juba praegu võimalik kaasa lüüa tulevikumaterjalide loomisel.

«Euroopa juhhib grafeeni revolutsiooni,» ütles Euroopa

komisjoni asepresident Neelie Kroes uusi projekte ja partnereid tervitades. «Mida rohkem me grafeeni võimalusi avame, seda parem.»

Tartu ülikooli teadlased teevad koostööd konsortsiumi liikmetega kolmest Itaalia ja ühest Hispaania firmast. Nende projekt valiti välja 218 taotluse hulgast ning on üks 21 taotlusest, mida finantseeritakse. Grafeeniprojekti kogumaksumus ulatub miljardi euron.

Graphene Flagship'i koordineerib Rootsis Göteborgis asuv Chalmersi tehnoloogiaülikool ja rahastab Euroopa komisjon.

TÜ näitab laulupeol nägu

Sel nädalavahetusel toimuval laulupeol esindavad Tartu ülikooli lisaks kooridele ka filosoofiateaduskond ja Viljandi kultuuriakadeemia.

Viljandi kultuuriakadeemia on Tartu ülikooli telgis üles seadnud Vändra rahvariie näituse, mis valmis Inna Raua magistritööna. Telgis võib näha kahte rõivakomplekti ning fotonäitust rohkematest rahvariie test.

Lisaks valmistavad rahvusliku metallitöö eriala I kursuse tudengid Indrek Ikkonen ja Anna-Maria Kaseoja kohapeal rahvuslike ehteid valmistama ning kõlavad ka rahvamuusikute palad.

Filosoofiateaduskonna eesti ja üldkeeleteaduse instituut viib läbi viktoriini, kus tuleb ära arva- ta murdesõnade tähendused.

Nuputada saab ka Art Leete Põhjamaade mõistatuste kallal. Ülikooli töötajad jagavad laulupeol infot eesti ja inglise keeles.

Lisaks ülikooli telgile saab Mere Puiestee ja laulukaare vahele jääval teerajal uudistada laulupidude ajaloo näitust, mille on koostanud Kadi Käär-Peter- son ja Karoliina Kalda koostöös TÜ turundus- ja kommunikatsiooniosakonnaga. Näitus annab ülevaate 25 laulupeo ajaloost läbi piltide, tsitaatide ja huvitavate faktide.

TÜ eesmärk üldlaulupeol «Aja puudutus, puudutuse aeg» on eesti keele ja kultuuri säilimise edendajana tõmmata tähelepanu Eestit ja meie rahvast uurivatele teadustele, mida üli- koolis õppida saab.

Ene Ahven ja Heiki Tamm pälvisid Tartu medali

Tartu medali olulise panuse eest linna arengusse pälvisid TÜ akadeemilise naiskoori koormeister Ene Ahven ja TÜ botaanikaia kauaaegne direktor Heiki Tamm.

«Medalitega avaldab Tartu tänu värikatele inimestele, kes on oma tööga andnud Tartu arengusse väljapaistva panuse,» ütles linnapea Urmas Klaas.

Ene Ahven on Tartu ülikooli akadeemilise naiskoori koor- meister juba alates 1971. aastast, samuti on ta pikaajaline Tamme gümnaasiumi (varem Tartu 5. keskkooli) muusikaõpetaja.

Heiki Tamm oli Tartu ülikoo- li botaanikaia direktor aastatel 2001–2013. 1991–1997 oli ta Tallinna botaanikaia direktor. Käesoleva aasta 16. juunil sai ta Tartu linna tänukirja ühena parimaist muuseumitöötajast botaanikaia infrastruktuuri, kollektsoonide, hariduslike ja kultuuriliste teenuste arendami- se eest.

Kokku otsustas Tartu linna- valitsus sel aastal välja jagada neli Tartu medalit. Medalid anti üle möödunud pühapäeval, Tartu linna päeval Tartu raekoja saalis.

Physicum avab ukсед

25. augustil toimuvad uues füüsika instituudi majas «Õhus on füüsikat» teadusfestivali programmi üritused. Teaduspäev kulmineerub maja piduliku ava- mistseremoniaga kell 16.

Teaduspäev koondab endas põnevaid ettekandeid, esinemisi ja seminare, mis annavad võima- luse uue füüsika instituudi majaga tutvumiseks ning eri auditooriumide külastamiseks.

Ravila 14c asuvasse uude majja kolivad füüsikud nii füüsika instituudist Riia tänava lõpus kui ka Tähe tänava õppehoonest. Uus füüsikahoone loob tänapäevased võimalused füüsika, materjalitea- duse ja nanotehnoloogia alastele uuringutele.

Tartu ülikooli muuseumis jätkub «Õhus on füüsikat» programm 26. augustil veel ühe ettevõtmisega. Nimelt saavad tulihingelised füüsikast huvitu- nud külastada näitust, millega soovitakse esile tõsta Tartu ülikooli muuseumi ühe väär- tuslikuma kollektiooni, Parroti füüsikariistade kogu, ja näidata selle kasutusvõimalusi kaasaegses õppetöös.

Näituse eesmärk on tutvustada I ja II kooliastme õpilastele füüsi- ka põhiluseid ja seaduspärasusi, tehes seda uudsete kaasamis- ja populariseerimisviiside kaudu. Lisaks soovitakse näitusega tutvustada laiemale avalikkusele Tartut kui järjepidevalt tegutse- nud teaduskeskust ning siinset teadusajaloo pärandit.

Täpsem kava teadusfestivalist ilmub augusti alguses FI kodule- hele, mille aadress on fi.ut.ee.

Uudiskirjandus | Ainepaketid | Ilmumas | Abi | Minu ESTER

ESTER pakub suuremat valikut

Eesti suuremate raamatukogude veebikataloogid ESTER Tallinn ja ESTER Tartu liidetakse üheks e-kataloogiks.

Alates 9. juulist on seni eraldi veebilehtedel paiknenud Tallinna ja Tartu kataloogid kättesaadavad ühisel aadressil www.ester.ee. Ühine e-kataloog koondab ligi 9 miljonit eksemplari ja võimaldab leida andmeid korraga 15 Eesti suuremast raamatukogust. Selgemaks muutub ka digikoopia tellimise võimalus, mida pakuvad kolm raamatukogu.

TÜ raamatukogu infosüsteemide osakonna juhataja Anneli Sepp rääkis, et uuel lehel säilivad kõik senised funktsioonid ja ka toimimisloogika on sama. Ülemineku alguses võib leida topeltkirjeid, aga need ühtlustatakse esimesel võimalusel.

«Kasutajate salvestatud püsilingid ja muud viited suunatakse ka edaspidi õigesse kohta, õige kirje juurde. Pärast 9. juulit tehtud laenutused lähevad ka

laenutuste ajalukku, varasemad uues süsteemis aga ei kajastu,» ütles Sepp.

Kataloogide liitmisel ei ole tehniliselt võimalik säilitada kõiki Tartu kataloogi «Minu ESTER-i» keskkonnas salvestatud andmeid. Näiteks ei ole võimalik üle viia loodud kaustu, salvestatud otsinguid, hindeid ega kommentaare.

Raamatukogu infosüsteemi haldur Piret Zettur juhhib tähelepanu sellele, et suuremas e-kataloogis tuleb enne otsingu tegemist sisestada rohkem mõelda.

«Lugeja peab endale aru andma, kas ta tahab otsingut teha üle baasi või piirata endale sobiva koguga. Teadustööde kirjutajate jaoks on oluline teada saada, kas vajalik raamat on üldse olemas, tavalugeja eelistab aga lähemaid raamatukogusid,» tõi Zettur võrdluseks.

Mitmekesisemaks muutub ka kasutajate «Minu ESTER-isse» sisselogimine. Kehtima jäävad

ka senised võimalused süsteemi logida lugejakaardi numbriga või muu kasutajatunnusega. Lugejate soovil lisandub aga isikukoodiga sisselogimise variant. Uuendusena tuleb enne sisselogimist valida oma raamatukogu.

Suuremahuline kataloogide liitmine on ajastatud rahulikuma suveperioodile, mil paljudes raamatukogudes on puhkus. Sügisel on plaanis uuesti tutvustada kõiki võimalusi, mida ESTER lugejatele pakub. Samuti toimub siis üleminek raamatukogutarkvara uuele versioonile.

E-kataloogide liitmine toimub koostöös infosüsteemi tarkvara omanikfirmaga Innovative Interfaces Inc. (USA). Liitmisega saavutatakse märkimisväärne kokkuvõtte infosüsteemi riist- ja tarkvara hooldus- ja arenduskuludes. See võimaldab teostada järgmisi kauaoodatud arendusi.

TÜ raamatukogu on juulis suvepuhkusel ning avab ukseid uuesti 4. augustil.

Eesti koondis sõidab jalgpalli maailmameistrivõistlustele

Tänavu on esmakordselt ajaloos jalgpalli maailmameistrivõistlustel võimalik kaasa elada ka Eesti koondisele.

Brasiilias toimival robotitele mõeldud jalgpalli MM-il RoboCup astub võistlustulle humanoidrobotite kategoorias võistluse 20 parima hulka kvalifitseerinud meeskond Philosopher, mis on alguse saanud Tartu ülikooli robotiklubist. Võistkond koosneb üheksast humanoidrobotist, kelle treenimisega tegeleb neli inimitreenerit.

Tartu ülikooli polümeersete materjalide tehnoloogia professor Alvo Aabloo rõhutab MM-ile pääsemise olulisust. «Püüdsime MM-ile pääseda esimest korda, kuna meil on enneolematult motiveeritud meeskond. Maailmameistrivõistlustele kvalifitseerumine tähendab, et oleme väga teovõimelised ja me ei mängi enam omas hoovis, vaid hakkame robotika alal tegutsema maailma suurimate tehnoloogiaülikoolide nagu MIT liigas,» rõhutas Philosopher'i võistkonna peajuhendaja Aabloo.

Robotimeeskonna võistlusvalmiduse saavutamiseks on koondise treeneritel kulunud umbes aasta. Peatreener Siim Schultsi sõnul tegeleti viimase kuue kuu jooksul robotimeeskonna õpetamisega platsil intelligentsemalt tegutsema.

MM-il jagunevad humanoidrobotite liigad alaliigadeks, mis pakuvad võistkondadele tehniliselt keerulisi väljakutseid alates riistvara platvormi ehitami-

Foto: Andres Tennus

sest kuni algoritmiliste probleemideni. Philosopher võistleb humanoidrobotite kategooria standardplatvorm liigas, kus kõik 19 vastameeskonda koosnevad sama riistvaraga robotitest: nad on 60 sentimeetrit kõrged ja 25 liikumise vabadusastmega.

Eesti koondise koosseisus sõidavad 19.–25. juulil João Pessoaisse TÜ robotika dotsent Gholamreza Anbarjafari, koondise peatreener ja TÜ arvutitehnika 1. aasta tudeng Siim Schults, TÜ arvutitehnika 3. aasta tudeng

Kristian Hunt ja TÜ majandusteaduskonna vilistlane Viljar Puusepp.

RoboCup'i raames toimuv intelligentsete robotite MM on tunnustatud rahvusvaheline robotikavõistlus, mida peetakse alates 1997. aastast eesmärgiga propageerida robotika uurimist ja tehisintellekti arendamist.

Kui esimesel võitlusel võtsid mõõtu 38 meeskonda 11 riigist, siis mullu koondas üritus Hollandisse 410 meeskonda 45 riigist.

Õigusteaduskond koolitab IT-õiguse eksperte

Tartu ülikooli õigusteaduskond avab magistriõppe üliõpilastele uue ingliskeelse IT-õiguse õpesuuna, mille loomist on «Aasta idee» tiitliga tunnustanud ka Eesti infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liit.

Õigusteaduskonna IT-õiguse programmi juhi Helen Eenmaa-Dimitrieva sõnul soovib teaduskond valmistada ette kõrgelt kvalifitseeritud juriste IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) ja küberjulgeoleku valdkonna õiguse üksikasjalikku tundmist nõudvaks tööks advokaadibüroodes, IKT ettevõtetes, riigiasutustes, rahvusvahelistes organisatsioonides ja konsultatsioonifirmades.

«Oleme programmi üles ehitanud põhimõttel, et suurem osa selle raames toimuvast õppetegevusest jälgendaks elulisi olukordi. Sellel eesmärgil on meil õppetööd läbi viimas oma valdkonna praktikud,» tutvustas uut õpesuunda Eenmaa-Dimitrieva.

Programmi lõpetajad saavad IT-õiguse spetsialistideks, kes on omandanud kõik vajalikud tehnilised ja õiguslikud teadmised, et teha IKT valdkonnas kvaliteetset õigusloome-, analüüsi- ja eksperttööd ning toetada Eesti e-riigi infotehnoloogiliste lahenduste arengut ja eksporti.

Õigusteaduskonna dekaani Jaan Ginter kinnitas, et tegemist on väga perspektiivika suunaga.

Tema sõnul rikastub tänu uue õppekava avamisele teaduskonna üliõpilaskond uute välisüliõpilastega, aidates kaasa diskussiooni laienemisele Eesti ja välisriikide õiguse vahel.

«IT-õiguse õppekava rakendumine on õigusteaduskonnale oluline eelkõige selle poolest, et sellega saame täita oma missiooni kvaliteetse õigushariduse andmisel ka infotehnoloogiaõiguse alal,» rääkis Ginter.

IT-õiguse õppekava käivitub täismahus 2015/2016. õppeaastal. 2014/2015. aastal on üliõpilastel võimalik läbida kõik õpesuuna tehnilised ja õiguslikud aineid. IT-õigust hakatakse pakkuma ka täienduskoolituse vormis.

Uues kolledžis saab õppida 25 keelt

Filosoofiateaduskonna juurde luuakse maailma keelte ja kultuuride kolledž paindlike õppekavade, mis võimaldavad senisest enam kombineerida eri keelte ja kultuuride õpet. Kõigi teaduskondade üliõpilastel on kolledžis võimalik õppida 25 keelt, testida oma keeleoskust ning arendada suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Teaduskonna dekaani professor Margit Sutropi sõnul rõhutab kolledži nimetus ennekõike eri keelte ja kultuuride praktilise tundmise tähtsust nii ülikoolis kui ka ühiskonnas laiemalt. Võõrkeeleõppe koondumine ühte struktuuriüksusse muudab keeleõppe ja mitmed muud teenused kogu ülikoolile kättesaadavamaks.

Kolledž luuakse senise keele-

keskuse ning germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituudi baasil. Dubleerimise vältimiseks hakkab kirjandusteooria õpetamist koordineerima kultuuriteaduste ja kunstide instituut. Eesti ja üldkeeleteaduse instituut hakkab õpetama üldkeeleteaduse kursusi ja haldama uut võõrkeele õpetaja õppekava.

Koos struktuurireformiga on filosoofiateaduskonnas ettevalmistamisel ka õppekavade reform, mis puudutab nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppekavu.

«Reformi käigus vähendame küll õppekavade arvu, ent suurendame spetsialiseerumise võimalusi,» rääkis Sutrop, kelle sõnul suurenevad seeläbi üliõpilaste valikud ja võimalused leida peale lõpetamist sobivat tööd.

Bakalaureuse õppekavades saab võimalikuks kombineerida eri keelte ja kultuuride õpet. Magistriõppekavade arendamisel mõeldakse senisest rohkem sellele, milliseid pädevusi ja praktikat üliõpilased vajavad, et saada edukalt hakkama nt tõlkide, giidide, toimetajate, kultuurikorraldajate, õpetajate ning diplomaatiliste ja kultuuriesinduste töötajatena.

Selleks luuakse teaduskonnas kolm magistrikooli, mille kaudu kõik teaduskonna üliõpilased saavad valida nii teoreetilisi-metodoloogilisi kui ka kutsealaseks spetsialiseerumiseks vajalikke aineid.

Uute õppekavade järgi hakkab õppetöö toimuma 1. septembril 2015, maailma keelte ja kultuuride kolledž alustab tegevust aga juba järgmise aasta 1. jaanuaril.

Tartu IT-hariduse ambitsioonidest

Jaak Vilo
arvutiteaduse instituudi juhataja

Tartu ülikool on praegu edukalt hakkama saanud IT-õppe reformimise, teaduse edendamise ja rahvusvaheliste magistrivõrkude loomisega. TÜ-s on matemaatika-informaatika-teaduskonnas ligi 1050 tudengit, kasvanud on vastuvõtt informaatika bakalaureuse- (150) ning tarkvaratehnika magistrivõrkude (60). Lisaks võetakse arvutitehnika erialal LOTE-s vastu umbes 50 tudengit. Eestis juba tehtud otsused kasvatavad IT, arvutitehnika, matemaatika ja statistika tudengite arvu 1500 ligi. Programmeerimise algaideid õpib üle 300 tudengi korraga. IT-st on saamas kõrghariduse juurde kuuluv elementaarne baasteadmine ka mitmete teiste erialade jaoks.

Kahjuks ei piisa ka nendest arvudest, et rahuldada Eesti tööjõuvajadust olukorras, kus ainuüksi idufirmad kavatsevad aastas laieneda kes paarikümne, kes saja inimese võrra aastas, rääkimata vanematest firmadest ning riigiasutustest.

Õnneks on IT-sektor ise Eesti keskmisest kaks korda kõrgema töövõimega ja teenib praegused kõrgharidusinvesteeringud tagasi 1–2 aastaga. Seega on meie kõigi huvides koolitada võimalikult häid ja mitmekülgseid interdistsiplinaarse haridusega IT-spetsialiste, statistikuid ja matemaatikuid. Just hea kõrgharidu-

Foto: Andres Tennus

sega liidrite abil saab tagada Eesti IT-ettevõtete edu tulevikus.

Pean oluliseks, et Tartus oleksid tingimused, et anda võimalikult head haridust, et IT ja sellega seotud või interdistsiplinaarsed teadused saaksid parimal viisil kaasa aidata Eesti majanduse ja TÜ teadusalade IT-vajaduste rahuldamisele. Eesti ettevõtted peavad igal juhul hakkama saama rahvusvahelises konkurentsivõimelises keskkonnas, kaasates välisõpetajaid või rahvusvahelise kogemusega eestlasi. See, et Tartus saaks maailmatasemel rahvusvahelise hariduse parimate välisstudengite ja -õppejõududega, eeldab piisava arvu tudengite, neid õpetavate kõrgetasemeliste õppejõudude, teadlaste ja doktorantide suurt jõupingutust. See eeldab, et Tartus oleks pädevuskeskus, kus toimuks õpe, teadus ja koostöö ettevõtete-ga käsikäes. Keskus, kuhu tahaks ja saaks oma teadus- ja arendusüksusi luua ka ettevõtted üle maailma. Ideaalmaalmas peaks selline

keskus koondama ühe katuse alla kõik ülikooli IT-ga seotud tegevuse, mitmed erialadevahelised uurimisvaldkonnad ning pakkuma lisaks rendipindu ka erasektori IT-valla teadus- ja arendusosakondadele. Suure sammu sinnapoole saab astuda ka siis, kui arendada senise, vaid kuni ca 500 tudengi jaoks sobiva Liivi 2 õppehoone asemele 1500–2000 tudengi, neid õpetavate õppejõudude, teadlaste ja doktorantide vajadustele vastava kaasage se taristu.

Ambitsioonikas kasv peaks tähendama, et ka kahanevas demograafilise situatsioonis suureneb tudengite arv 2000-ni, kui avada uusi ümberõppekavasid ning laiendada IT-õpet teistele erialadele.

Ettevõtete kaasamine peaks omakorda tagama ambitsioonika idee teise poole. Tartu vajaks 500 IT-töötaja töökohta, kellest aja jooksul üha suurem osa võiks olla seotud just keerukama arendus- ja uurimistegevusega. Erasektori IT arenduskeskustest peaks pääsema ülikooli hoonetesse talvel ka ilma õueriiteta ja vastupidi. Sobivas loominguks keskkonnas, kohvikutes ja hubastes jagatud ruumides sünnivad ja arenevad edulood, mis võimaldavad meil jätkuvalt Eesti üle oma väiksusest hoolimata uhked olla. Rääkimata majanduskasvust, mida see toob.

Loe ka Jaak Vilo ülikooli, teadust ja IT-haridust käsitlevat artiklit «Nutikas jätkusuutlik Eesti» Riigikogu Toimetistest: <http://eid.ee/3kp>.

Põhikirjal pikem arutelu

26. juunil otsustas Tartu ülikooli nõukogu nabi häälteenamusega panna senati vastuvõetud ülikooli uuele põhikirjale viivitava veto, et anda osapooltele lisa-aega täiendavateks aruteludeks nii ülikoolis sees kui ka väljaspool.

Merilyn Merisalu
Virge Tamme

Küll avaldas nõukogu jätkuvalt toetust alates 2016. aastast rakendatavale ülikooli juhtimisreformile, rõhutades kahetasandilise juhtimisstruktuuri ja nelja keske akadeemilise üksuse moodustamise olulisust ülikooli jaoks.

Nõukogu oli eelnevalt juuni keskpaigas toimunud istungil andnud senatile võimaluse muuta põhikirja teksti juba enne veto protsessi algatamist nii, et juhtimisreformi rakendamisel oleks ka seniste teaduskondade identiteet kaitstud.

«Kuna senatis 20. juunil arutlusel olnud alternatiivid ei saanud põhikirja teksti sisse viimiseks piisavat toetust, pidas nõukogu õigeks kasutada oma õigust viivitava veto seadmiseks, et võimaldada täiendavat aega reformi eesmärkide selgitamiseks ühiskonnas ja selle meetmete kooskõlastamiseks ülikoolis,» ütles nõukogu esimees Kersti Kaljulaid.

ROHKEM SELGITUSTÖÖD

Viivitav veto põhikirjale otsustati häälega 6:5. Kaljulaid põhjendas nõukogu hääletustulemust sellega, et suur enamus arvab endiselt, et reform tuleb läbi viia ja see on õige. Küsimus oli aga selles, kuidas saavutada olukord, kus kõik oleksid rahul ja mõistaksid selle reformi toimumise vajalikkust ja saaksid aru oma kohast

ülikooliperes.

«Selgitustööd, mis saab töötajatest ja nende üksusest, oleks vaja teha rohkem. Inimesed, kes arvasid, et veel pole õige aeg põhikirja kinnitada, olid enamuses,» rääkis Kaljulaid.

Kuigi ülikooli sees on viimase aasta jooksul uue põhikirja sisu arutelud toimunud nii valdkondlikes nõukogudes kui ka siseveebi vahendusel, tuleks sellest rääkida põhjalikult ka ühiskonnas laiemalt.

Nii ülikoolis kui ka väljaspool on räägitud eri definitsioonidest selle kohta, mis kellelegi muret teeb. «Kellele teeb muret see, kui palju, mis tasandil on otsustusõigust, kellele teeb muret just nimelt see, kuidas üksust nimetatakse. Aga ma olen täiesti kindel, et kõigele sellele leidub lahendus, kui rääkida ja suhelda,» loodab Kaljulaid pikema arutelu positiivset tulemust.

Arvestades ülikooli nõukogu viivitavat veto, arutas ka põhikirjakomisjon 27. juunil TÜ põhikirja võimalikku täiendamist. Seekordse arutelu eesmärk oli anda rektorile soovitusi, milliseid muutusi võiks senat nende poolt vastu võetud põhikirjas kaaluda vastavalt nõukogu otsuses toodud põhjendustele.

Komisjoni liikmed leidsid, et avalikes diskussioonides on kõlama jäänud muudatuste emotsionaalne pool ning reformi sisust on kaugenetud.

«Viimase aasta jooksul põhikirja ettevalmistamise käigus kõi-

gi valdkondade ja teaduskondade nõukogudes toimunud konstruktiivsetes aruteludes keskenduti enamasti sisuküsimustele. Seal tehtud ettepanekud ja arutelud olid ülikoolipere oluline sisend põhikirjakomisjoni töösse,» meenutas põhikirjakomisjoni esimees Marco Kirm.

LAIEM ARUTELU

Tartu ülikooli senat võttiski seniste muudatusettepanekutega täiendatud uue põhikirja 30. mai istungil vastu 17 poolthäälega ning jäi sama otsuse juurde ka juuni teisel poolel, kui arutati muutuvate teaduskondade ja instituutide võimalikke nimeettepanekuid.

Täiendavaid sisulisi konsultatsioone alustati juba enne senati viimatist arutelu. Tulenevalt Eesti juristkonna laialdasest vastukajast reformile kutsus rektor Volli Kalm kokku kohtumised ülikooli juhtimise muudatuste ja õigusteaduse arenguperspektiivide arutamiseks.

30. juunil kohtus Kalm Iuridicum kolleegidega õigusteaduskonnast ning 1. juulil TÜ Tallinna esinduses juristide ja nende esinduskogudega, et selgitada ülikooli juhtimis- ja struktuurireformi ning arutada õigusõppe ja -teaduse tuleviku üle.

Rektor kinnitas, et hindab kõiki argumenteeritud mõtteid ja ideid, kuidas ülikooli muutuva juhtimise ja struktuuri taustal säilitada väärtust loovad traditsioonid ning usub, et neist kohtumistest on abi

üksteise paremaks mõistmiseks.

«Põhikirja või mis tahes muude ülikooliga seotud küsimuste arutamine vahetult oma kolleegide ja tudengitega loob võimaluse seni vastuseta jäänud küsimuste läbirääkimiseks,» ütles Kalm.

Rektor lisas, et loomulikult on ta valmis täiendavateks kohtumisteks ja reformi põhimõtete selgituseks kõigis selleks soovi avaldavates üksustes ning ülikooli koostööpartnerite juures.

1. juulil ametisse asunud

senati uus koosseis peab vastavalt kehtivale põhikirjale kogunema 30 päeva jooksul alates nõukogu otsusest ja väljendama oma seisukohta kord juba vastu võetud põhikirja ning selle võimalike muudatuste osas.

Oluline teada struktuurireformi kohta

Miks on struktuuri vaja muuta?

Organisatsiooni juhtimist, hoiakuid ja struktuuri on otsustavalt muuta siis, kui samamoodi jätkamine ei toeta paremate tulemuste saavutamist. TÜ otsustuskogude liikmete enamus, kaalukas osa ülikooli akadeemilistest üksustest ja üliõpilasesindus on jõudnud seisukohale, et muutused on vajalikud: globaalse konkurentsi tingimustes tuleb ülikooli kui terviku arendamise eesmärk seada killustatud huvidest ja eesmärkidest ettepoole.

Kas muutused seavad ohtu erialade identiteedi?

Nii loodus- ja tehnoloogia-teaduskonna kui ka paljude teiste näidete põhjal võib kinnitada, et rahvusvahelise positsiooni taga pole teaduskonna nimi. Eriala identiteedi kandjad on eelkõige sinna panustavad inimesed ning nende õppetöö ja teadusloome. Ülikoolide põhiüksused on eri riikides jätkuvalt instituudid, kolledžid ja teiste nimedega akadeemilised üksused (näiteks *School of Law*) teaduskondade sees.

Mis muutub teaduskonna jaoks, kellest saab instituut suures teaduskonnas?

Õppetöö toimub kolledžites ja instituutides, kus asub erialane kompetents ja vahetu vastutus ülesannete täitmise eest. Õppekavade avamise ja sulgemise ettepaneku teeb jätkuvalt instituudi või kolledži nõukogu. Õppekavade arendamine, nii nagu ka õppekavade vahelise dubleerimise ja konkurentsi vältimine, vajavad ülikoolis laiemat vaadet, eeldavad suuremat koostööd ning paremat ressurside hindamist ja planeerimist. Prioriteetid ja kvaliteedijuhtimise põhimõtted tuleb kokku leppida ja seda tehakse põhiüksustele kõige lähemal koostöötasandil. Eelarvet koostatakse jätkuvalt eri tasanditel läbiräägitud põhimõtete alusel ja selle kinnitab ülikooli nõukogu nii nagu seni. Instituutidel on oma eelarve ja selle kasutamise õigus. Paranema peab eesmärkide seadmine, nende täitmise hindamine ning koostöö teiste üksustega. Dekaanil tuleb kindlustada ülikooli ja teaduskonna arengukava täitmine ning

vahendite õiguspärane kasutamine. Uutes tingimustes on instituudi ja kolledži parim strateegia valida endale motiveeritud ja võimekas juht.

Mille põhjal eeldame, et suuremad struktuurid muudavad midagi paremaks?

TÜ on liitunud *realia et naturalia* valdkonnas kaks teaduskonda ja kolm teadus- ja arendusastutust ülikooli suurima töötajate arvuga loodus- ja tehnoloogia-teaduskonnaks. Liitumise tulemusena on dekaani hinnangul oluliselt paremini korraldatud valdkonna õppekavade haldamine. Suhtlus ja omavaheline koostöö on läinud paremaks. Hirmud, et õppekavad likvideeritakse ja «keegi süüakse ära», pole realiseerunud. Instituudid on suuremad ja sellega on kaasnenud suurem korraldusvõime – paljud asjad enam teaduskonna tasemele ei jõua, vaid saavad paika instituudi sees.

Põhjalikumad vastused neile ja teistele struktuurireformi puudutavatele küsimustele leiab Tartu ülikooli siseveebist.

Arvo Pärdi muusika aitab kuulajatel iseennast leida

Foto: Andres Tennus

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Mööduval õppeaastal oli Tartu ülikooli vabade kunstide professor maailmakuulus helilooja Arvo Pärt. Seminarisarja «Sõna ja muusika» Pärdi loomingu viis läbi Eesti muusika- ja teatriakadeemia professor Toomas Siitan.

Toomas Siitan, olete ise kirjutanud, et Arvo Pärdi muusika olemuslik siht on vaikus. Helilooja on aga öelnud, et tema oma muusikat reeglina ei kommenteeri. Kas juba algusest peale oli selge, et Pärt on esimene vabade kunstide professor, kes ise loenguid ei pea?

Jah, see oli tema tingimus. Pärti kutsuti ülikooli juba aastaid, ta keeldus alati ettekäändega, et ei ole loengupidaja ega armasta oma muusikast rääkida. Tema väljendusvahend on heli ja ta räägib nii vähe kui võimalik. Ma saan sellest väga hästi aru, kuna Pärt on niivõrd tundlik oma loomingu ja ka sõna suhtes üldse.

Tal ei ole kunagi olnud loengupidamise kohustust ega kogemust. Pärt saab väga hästi aru, et sõnaline ja teoreetiline retseptioon on oluline, aga see ei saa tulla tema enda poolt. Tema on selleks oma loominguks natuke liiga lähedal ja küllap on need tähendused tema jaoks ikkagi hoopis teised. See, mis on päriselt sees, ega seda ikka ei öelda. See, et Margit Sutrop suutis Arvo Pärdi lõpuks ära rääkida, on väga suur asi.

Loengusarja tipp hetked olid need, kus helilooja oli ka ise kohal ja luges oma loomingu-päevikutest katkeid. Ma tean, kui sügavalt ta kõhkles ja kaalus, kas

ta üldse tohiks neid esitada, mis-moodi ja kui palju, aga ma arvan, et publiku jaoks tähendas see ka kõige rohkem. Vähemalt internetis on neid loenguid kaugelt kõige rohkem vaadatud.

Professor Sutrop ütles sügisel sarja avaloengul, et Tartu ülikoolis kui universitas' es on hea võimalus Pärdi loomingu eri valdkondades lahti mõtestada. Kas teadmine, et seminaril saavad osaleda kõrvuti väga erineva taustaga üliõpilased, tegi loengute ettevalmistamise raskemaks?

Raskemaks muidugi, aga samas ka huvitavamaks. Ma olen harjunud loenguid pidama muusikutele ja tean, mis sõnavara, lähemisviisi, analüüsimetodiga saab neid kõnetada. Muidugi pean sellise eriilmelise publiku ees, kus on kõrvuti näiteks matemaatikud, filosoofid ja füüsikud, ennast ümber orienteerima, aga see on põnev väljakutse. Ma olen alati nautinud võimalust teistsugusele publikule rääkida ja mul on hea meel, kui ma suudan ka neid kõnetada.

Kuidas valisite välja loenguteemad, millest rääkida?

Üldiselt sekkusid Pärdis loengusarja ülesehitusse võrdlemisi vähe. Tutvustasin alati neile oma plaane, aga olin otsustes ikkagi väga iseseisev. Mul oli hea meel, et nad mind sedavõrd usaldasid ja et sain alati nõu küsida. Aga ega see loengute kokkupanemine lihtne ei ole.

Alustasin teekonda sügisel kronoloogiliselt. Alguses oli see hädavajalik, kuna Arvo Pärdi kaks loomeperioodi on väga erinevad. Hästi huvitav on olnud ka endale selgitada, kuidas üldse saavad

nii erinevad teosed olla ühe ja sama inimese loodud. See oli ka põhjus, miks ma tahtsin alustada modernismist. Ma usun, et selles mõtlemises on juured, mis töid Pärdi selleni, kus ta täna on. Mingid põhiapid oli vaja alustamiseks läbi käia. Aga kevadsemestril keskendusin pigem olulistele märksõnadele ja teemadele, mis on läbi Pärdi loomingu olulised olnud.

Meil on ka varem olnud vabade kunstide professorid kaks heliloojat, Veljo Tormis ja Helena Tulve. Mida just Pärdi loomingu tundmaõppimine võiks üliõpilastele lisaks anda?

Need kolm on väga suurepärased ja ka väga erinevad heliloojad, iga uue tahu tundmaõppimine on huvitav. Pärdi loomingu on kuidagi eriliselt universaalne. Ta ei ole niivõrd seotud rahvuslikkusega nagu näiteks Tormis, ega ka kohaliku komponeerimise traditsiooniga. Ta on ainulaadne terves maailmas ja sellevõrra ka universaalsem.

Pärt on ääretult kaasaegne, aga tema mõtlemisviis ja komponeerimises on palju jooni, mis seovad teda rohkem sajandite-taguse muusika kui tänapäeva modernismiga. Aga samas oli tema modernism teise suunaga kui tema eakaaslastel.

Minult on palju kordi küsitud, mis on Pärdis seos eestluse või kohaliku traditsiooniga. Seda on võimatu defineerida, aga samas ei saa ka öelda, et seda ei ole. Pärdis fenomeni sündimine on olnud võimalik ju ainult siin, meie oludes. Ka helilooja ise on öelnud, et ta elas suure osa oma elust nõukogude režiimis ja ilma selleta ei oleks ta saanud selleks, kes ta praegu on.

Kes on Arvo Pärt praeguse Eesti või maailma muusikaajaloo kontekstis?

Ta on täna ilmselt ainus helilooja Eestis, kes on ennast maailma muusikaajalukku kirjutanud. Meile endile võivad tähtsad olla ka näiteks Tobias või Tubin, kahtlemata on neil ka suur Eesti piire ületav kontekst. Aga ainus meie helilooja, keda mainitakse maailma suurtes muusikalugudes, on ikkagi Pärt. Palju on juttu olnud ka sellest, et ta on tänapäeval kõige rohkem esitatud elav helilooja, aga tegelikult on see statistika isegi puudulik, sest puudutab ainult orkestrimuusikat. Kui sinna juurde lisada ka koorimuusika, oleks ta veel rohkem teistelt eest ära.

Tõesti, Pärdi muusika sobib nii kontserdisaali kui ka koorifestivalidele, aga seda on kasutatud ju ka täiesti tänapäevastes filmides.

Just, tal on väga lai kuulajaskond, keda ta kõnetab. Neid inimesi on tohutult palju. Näiteks Lõuna-Ameerikas, Mehhikos on viimasel ajal toimunud festivalidel võetud Pärt vastu tõeliselt suure sõnumitoojana. See on jah, omaette fenomen, mida vist keegi ei suuda ära seletada.

Paljud on ka kadedad või kriitilised ja leiavad, et Pärt nii-öelda võtab publikut lihtsate vahenditega. Ma arvan, et see on üsna ebaõiglane. Kes vähegi on lähedalt näinud tema tööprotsessi, teab, et see on kõike muud kui lihtne ja pealiskaudne. Nende loogika järgi, kes süüdistavad teda liigses lihtsuses, võiks Pärt sedasorti lugusid toota iga päev mõned. Aga ta komponeerib väga vähe, mõned teosed aastas. Ja nüüd ka järjest vähem. Ta töötab äärmise süvenemisega. Paljud

tema olulised teosed on loodud aastatega.

Mis võiks olla teie arvates tema muusikas see, mis puudutab nii paljusid?

Pärt valitseb midagi, mis on seotud heli olemusega. Ta otsib algset harmooniat, mis on kogu maailma inimeseks olemise alus. Ja kuna ta on seda kirglikult otsinud ja leidnud ka mingisugused valemid, siis suudab ta puudutada ka muusikalises mõttes täiesti ettevalmistamata inimesi. Ei ole vaja mingit erilist haridust, et tunnetada puhast energiat, mis selles muusikas on.

Väga tähelepanuväärne on see, kui paljude noorte muusikat on Pärt mõjutanud. Björgi Pärdi-vaimustusest on palju räägitud, aga selle valdkonna kunstnikke, kes teda oma eeskujuks nimetavad, on hämmastavalt palju. Mis see siis lõpuks on, mis neid seob? Nende muusika on ju väga erinev. Aga miski see on. Siim Nestor pakkus ühes oma artiklis välja, et Pärdi austajad vist salaja armastavad üksteist. See on selline seletamatu side, mis ei anna ennast lihtsalt muusikat analüüsi-des kätte.

Dirigent Eri Klas ütles hiljuti oma juubeliintervjuus, et Arvo Pärt on kõige südamlikum ja lõbusam inimene, keda ta teab. Kas seda on ka Pärdi muusikas aimata?

See on miski, mis teinekord piilub kuskilt nurga tagant. Kes tõsiselt tema muusikasse süveneb, hakkab leidma toredaid vimkasid. Südamlikkus ja lõbusus ning süvenemisvõime ja tõsidus ei ole ju lõpuks üldsegi vastuolus. Pärt on tõepoolest väga veetleva huumorimeelega, ma arvan, et see räägib

tema eluhoiaku filosoofilisusest.

Üks märksõnu, mis Pärdiga kindlasti seostub, on tintinnabuli-stiil. Kas seda annab ka kuidagi lihtsalt lahti seletada?

Oo, see oleks ülesanne! Sellest võiks raamatu kirjutada, aga keegi ilmselt ei julge seda ette võtta. Paradoks on selles, et tintinnabuli-stiil on niivõrd lihtne, et tundub, et selle lihtsusega ei ole midagi peale hakata. Aga samas ei suuda seda keegi jälgendada ja selle fenomeni ei ole veel keegi suutnud ära seletada. Võib-olla tuleb see veel aastakümnetega. Ma arvan, et siin taga on suur julgus minna lihtsate tõdede juurde. Väga lihtne on olla keeruline, aga olla lihtne... Ma arvan, et tintinnabuli-stiili taga on julgus vaadata lihtsalt tõele väga ausalt näkku.

Arvo on ise väljendanud soovi, et keegi seda samal viisil jätkaks, aga tal ei ole ühtegi sellist jüngrit. Võib-olla see inimene veel tuleb. Aga samas on päris selge ka see, et iga järgmine teeks seda muusikat pisut teisiti. Igauks võtab oma isiku tehnikasse kaasa. Lõppude lõpuks on muusikas alati nii. Võime ju ka öelda, et Haydn ja Mozart on kirjutanud samas stiilis muusikat. Mingi maani on see tõsi, aga ometi on see tohutult erinev.

Avaloengul ütlesite, et on kohutavalt raske ülesanne esindada heliloojat. Kuidas on tunne nüüd, seminarisarja lõppedes tagasi vaadates?

Muusikateadlase ülesanne ju ongi püüda panna sõnadesse sõnastamatut. Alati võib küsida, kui kaugele sellega üldse minna saab. Pean ütleva, et olen endas väga kaua Pärdi teemat kandnud ja ei ole eriti sõندانud seda

tekstideks vormida. Selle ajaga sain kindlasti enda jaoks paljud asjad selgemaks ja ka lihtsamaks mõeldud. Ma ei rääkinud midagi, mida ma varem ei teadnud, aga vajadus need asjad kuidagi lihtsalt sõnastada viivad arusaamises väga palju edasi. Ma ise õppisin selle aastaga tohutult palju ja selle võimaluse eest olen väga tänulik.

Milline on olnud üliõpilaste tagasiside?

Väga positiivne! Palusime neil sügissemestri järel kirjutada lühiessee. Võib ju ette kujutada, et kui õppejõul on lugeda ligi 100 esseed, ei ligine ta neile teab mis vaimustusega, aga mina leidsin väga huvitavaid tekste. Mulle meeldis väga, et kirjutatud ei olnud lihtsalt selleks, et arvestust saada, need olid isiklikud muljed, seosed. Avastasin ühel hetkel, et loen mingeid tekste juba mitmendat korda üle.

Hästi sümpaatne oli, et väga paljud väljendasid mõtet, et see muusika aitab neil iseenesest aru saada, jõuda sissepoole. Minu meelest vastab see väga hästi küsimusele, miks Pärt nii paljudele inimestele korda läheb. Nad leiavad sellest muusikast midagi enda kohta, ja see ongi lõpuks see, mida me vajame.

Kas oskate loengukursuse pidajana soovitada midagi ka järgmisele vabade kunstide professorile?

Merle Karusoo on nii kogenud esineja, ma ei arva, et saaksin talle öelda midagi, mida ta juba ise ei teaks või ei teeks. Aga ma arvan, et sellistel kursustel on kõige olulisem ikkagi rääkida sellest ja ainult sellest, mis endale kõige olulisem on. See vaimustab kuulajat ja loob hea kontakti. ☺

Järgmine vabade kunstide professor on Merle Karusoo

Sügisel asub Tartu ülikooli vabade kunstide professori ametisse lavastaja ja eestlaste elulugude kogumise algataja Merle Karusoo. Kursus «Kaevudes. Elude lood kaasakirjutamiseks» baseerub tema kokkupuutel eestlaste ja eestimaalaste elulugudega.

Merle Karusood peetakse Voldemar Panso õpetuse ja tegevusliku analüüsi meetodi üheks parimaks asjatundjaks Eestis. Suurema osa elust on ta töötanud lavastajana, kuid on olnud ka õppejõud, kirjutanud näidendeid ja uurimustöid.

1980. aastate lõpus hakati paljuski Karusoo algatusel koguma eestlaste elulugusid. Varase tegevuse käigus juurutas Karusoo nn empaatilise eluloointervjuu metodoloogia, mis oli eeskujuks hilisemale eluloo uurimisele. Ta problematiseeris ühena esimestest ka elulugude kogumise ja kasutamise eetilist dimensiooni.

Karusoo lavalooming jaguneb põhijoones kaheks: dokumentaalse materjali kogumisel ja dramatiseeringutel põhinevad lavastused ning teiste autorite tekstidel põhinevad lavastused. Tema dokumentaalteatri põhivormiks on monoloogid, mille kaudu saavutatakse maksimaalne siiruse mulje. Neid monolooge on ta nimetanud ka (üles)tunnistusteks, mis vajavad loomulikult ka (ära)kuulajat ehk vaatajat, nii et teatrisituatsioon muutub olemuslikult tähtsaks.

Elulooteatri etendustel on rahvuskehandi ja -psühholoogia seisukohalt teraapiiline ja lepitav tähtsus. Karusoo ise on seisukohal, et töö, mida ta teeb dokumentaalse

Merle Karusoo Eesti Draamateatri lavastajapreemia Käsü-Antsuga.

Foto: Teet Malsroos/Õhtuleht/Scanpix

materjaliga, mahub reservatsiooni-deta sotsiaaluuringute alla. Tööd, mida ta teeb lavastajana, võiks aga nimetada sotsiaaltööks, sest mitmed ta lavastused käsitlevad sotsiaalselt tundlikke teemasid, näiteks noorte seksuaalelu, narkootikumid, vägivald, sõda, ning esitlevad ühiskonnas marginaliseeritud rühmi: küüditajad, mõrvarid, sõdurid, immigrandid jne.

Näitlejad iseloomustavad teda kui põhimõttekandjat ja maksimalistlikku lavastajat, kelle proove võib võrrelda meistriklassiga. Karusoo töötab väga süsteemselt, kasutades tegevusliku analüüsi meetodit – seepärast on ta ka hinnanud õppejõud teatrikoolides.

Karusoo on pälvinud Eesti Vabariigi kultuuripreemia (1998), Valgetähe IV klassi teenetemärgi (2001) ning suure hulga teatri- ja näitekirjanduse preemiaid.

Täiskasvanud magistrandi muredest

Mart Zirnask
mart.zirnask@ut.ee

Täiskasvanud õppijate magistrantuur venib ennekõike lõputöö kirjutamise faasis, ent selle protsessi oluline probleem on ka juhendajate ülekoormus, leidis äsja hariduskorralduse alal magistratritööd kaitsnud TÜ karjäärinõustaja Kristel Lään.

Võrreldes näiteks doktorantidega on täiskasvanute (25-aastaste ja vanemate töö käivate inimeste) avatud ülikooli vormis õpinguid maailmas akadeemiliselt uuritud pigem vähe.

Kristel Lään võttis oma väikesemahulises kvalitatiivses uurimuses vaatluse alla ennekõike magistratritöö kirjutamise protsessi. Teisisõnu õpingufaasi, kus vähemalt Eesti ülikoolides katkeb magistrantuur kõige sagedamini. Põhjapanevaid järeldusi tema töö – pooleaastase vahega läbi viidud kaheosalised intervjuud tosina TÜ magistrandiga – valimi väiksuse tõttu ei võimalda. Ent toetudes ka enda kümnendipikkusele nõustamiskogemusele, peab Lään magistrantuuri mitte lõpetamist Eestis üsna arvestatavaks probleemiks.

«Arvan, et see teema on päris tõsine, ja mitte ainult avatud ülikooli õppes, kuigi seal ikkagi rohkem,» ütleb ta.

TLÜ sotsioloogi Triin Roosalu ja tema kolleegide mulluse uurimuse «Täiskasvanud õppijad

Eesti kõrgharidussüsteemis» järgi moodustasid täiskasvanud 2011. aastal enam kui kolmandiku Eesti üliõpilastest, seejuures peaaegu pooled kõigist magistrantidest. Ligi viiendik kõigist õppijatest olid seejuures vanemad kui 41 aastat. Umbes pooled täiskasvanutest õppisid sotsiaalteadusi, äridust või õigust ning enamasti täiendati end tööga samas valdkonnas.

Kristel Lään intervjuueeritud 12 tudengit õppisid hariduskorraldust, ärijuhtimist ja strateegilist juhtimist. Nende vanus oli vahemikus 30 kuni 53 aastat, valdavalt olid nad naised ning viimati tasemeõppe läbinud nii üsna hiljuti kui ka enam kui kolm kümnendit tagasi.

Magistratritöö õigeaegse eelkaitsmise ja kaitsmiseni jõudis tema tosinast intervjuueeritavast vaid neli.

KOOSTÖÖ JUHENDAJAGA

Intervjuud toetasid arvamust, et täiskasvanud õppijad tulevad ülikooli selgete ootuste ja hoiaikutega. Kuna täiskasvanud õppija eelmine järjepidevam õppimiskogemus võib ulatuda aastakümnete taha, võib see tähendada kahanenud õpivõimet. See omakorda tingib soovi n-ö selgepiirilise struktuuri järele, mis «paneks neid tundma, et neid õpetatakse,» räägib Lään.

Samas räägiti intervjuudes soovist õpirotsessis vahetumalt kaasa rääkida, nagu ka sellest,

et instituudid võinuks nende eelnevat töökogemust kasutada näiteks bakalaureusetudengite õpetamisel.

Sarnase järelduse on varem teinud ka Roosalu jt: täiskasvanud õppijail tuleb võimaldada õpirotsessis rohkem kaasa rääkida.

Teisest küljest pidas enamik Lään intervjuueeritavaid end küll esialgu iseseisvaks, eneseteadlikuks ja ennastjuhtivaks õppijaks – ent teise intervjuu ajal koorus välja ikkagi rida probleeme, ennekõike aja- ja motivatsiooni puudus.

«See näitab, et võib-olla nad ei olnudki nii ennastjuhtivad,» arutleb Lään. «Ühelt poolt oodati õppijakesket lähenemist, aga magistratritöö koostamise protsessis just õpetajakesket.»

Esialgu ootasid magistrandid ülikoolilt paremat süsteemi magistratritöö juhendaja leidmisel, hiljem aga kujunes keskseks probleemiks juhendajate suur töökoormus.

Lään viitab töös teistes riikides läbi viidud uuringutele, mille järgi on õnnestunud magistratritöö üks oluline mõjur hea juhendamine – teisisõnu, juhendaja aktiivne kaasatus lõputöö valmimisele. Sageli aga tegutsevad juhendaja ja tudeng lihtsalt eri eelduste alusel.

Lään intervjuueeritavad kurtisid suhtluse meilipõhisuse üle, mis sageli tähendas lihtsalt vähem tagasisidet magistrandile.

«Koostöö on väga minimaalne,» leidis üks küsitletu. «Ma ei

teagi, miks isegi, võibolla sellepärast ka, et mul on see töö üsna algusjärgus. Ma ei taha tülitada inimest, kes on väga hõivatud, mingisuguste väikeste lõikudega.»

«Kahel korral ma olen püüdnud meilitsi täpsustada, et kuidas me edasi läheme ja nendele meilidele ma polegi vastust saanud,» rääkis teine.

Lisaks oodati ülikoolilt suuremat paindlikkust tähtaegade mittetäitmisel osas – aga ka üldse suuremat koolipoolset huvi, kui magistrandil töö tegemine venib. Teise intervjuu ajaks hakati mõtlema ka karjääri- ja üliõpilasnõustaja külastamisele.

Vanematel magistrantidel koorusid õpinguaja lõpuks puhuti välja ka probleemid inglise keele- ja saksa- ja venekeelseid õppematerjale, mida aga polnud.

HAJUV HUVI

Varasematele plaanidele vaatamata leidsid intervjuueeritavad magistratritöö kirjutamiseks sageli aega alles õpingute viimasel semestril. Viidati, et andmete hulk osutus oodatust suuremaks ja töö kirjutamine keerulisemaks. Pinnale kerkis ka mõtteid teema vahetamisest – seotuna sellega, et sarnaselt erialale valivad täiskasvanud õppijad sageli ka lõputöö teema, mis haakub nende tööga.

«Juhtus see, et kolmanda semestri ajal ma tööalasel laheandasin selle küsimuse enda jaoks ära,» nentis Lään üsna küsitletud magistrant. «See teema oleks minu jaoks nagu ajaloo maha kirjutamine, sest me oleme juba n-ö lahendi leidnud ja suuresti juurutanud.»

Planeerimisraskuste kõrval leiab aga just teise olulise põhjenduse sellele, miks töö

valmis kirjutamisega õigupoolest kiirustama ei peagi: diplom ehk «paberi» järgi ei pruugi olla «karjuvat vajadust», või on huvid õpingu aastail lihtsalt muutunud.

«Kas mul on vaja seda tööd teha, kui ma sellest valdkonnast olen praegu eemaldunud,» mõtiskles üks vastajatest.

Kristel Lään pakub, et kuna õpingud jäävad enamasti venima just lõputöö kirjutamise faasis, pärast kohustuslike ainete läbimist, võiks magistratritöö koostamist ja kavandamist õpetada juba esimesel aastal. «Milliseid etappe mööda seal käia – sellise planeerimise õpetamise saaks õppetöösse sisse viia,» arutleb ta.

Teisalt viitab ta Norra Bergeni ülikooli praktikale: individuaalse juhendamise kõrval on ka 2–3 juhendajaga ühised nõustamisgrupid ning lisaks saavad magistrandid ka ise regulaarselt kokku, et üksteise töö valmimise protsessi jälgida ja toetada.

Sarnast praktikat esineb ka Tartus, ent usutletud kurtisid selle puudumise üle. Tudengite omavaheline toetamine ja tagasiside oleks vajalik ka õppejõudude ülekoormatuse taustal, mõtiskleb Lään.

ÜHISKONDLIK SURVE

Viitan Läänle juhtumeid, kus pere kõrvalt ülikooli tulnud neljakümnesed küll õppekava läbivad, ent teevad seda meeleravimite toel. Kas sellises valguses ei paista kangekaelne enesetäienduse-kihk ülepingsusena, mille hind on liiga karm?

«Ühiskondlik surve on kõrghariduse osas küll,» mõtiskleb Lään. «Eesti oma väiksuses paneb haridusele tohutult rõhku, mis pole ju vale. Aga eriline aura

antakse just kõrgharidusele, mis peaks siis tagama tohutult hea elu – samas kui tööturul on teatud sektorite ületootmine ja võib-olla oleks juurde vaja hoopis oskustöölisi.»

Lään on nõustajana töötanud kümme aastat, sellest kaheksa Tartu ülikoolis.

«Nõustajana näen inimesi, kes tulevad ülikooli vanemate või ühiskonna surve all. Neid ei huvita see, mida nad siin teevad. Eks lähevad nad siis pärast ülikooli õppima n-ö enda jaoks.»

MAGISTRITÖÖ KIRJUTAJA PEAMISED PROBLEEMID

Kristel Lään uurimuse põhjal kogesid täiskasvanud õppijad magistratritöö kirjutamise protsessis peamiselt järgnevatid probleeme:

- ebaühtlane õppekoormus ja suur koormus;
- keeruline õppeinfosüsteem;
- ebaselged ja jäigad nõuded;
- ebaselge hindamissüsteem;
- juhendaja leidmine;
- juhendaja kõrge hõivatus;
- magistratritöö teema vahetamine;
- puudulik inglise keele oskus;
- sobivate allikate leidmine ja kirjanduse kättesaadavus;
- akadeemiline kirjutamine;
- aja- ja motivatsiooni puudus.

Psühholoogia ettevõtluses: utopia või võimalikkus?

Signe Ivask
signe.ivask@ut.ee

Teist korda toimunud «Tudengite äriideede kaleidoskoobi» võitis Psühhobussi meeskond, kes võidust innustunult oma tegevust ettevõtluse tähe all jätkavad.

Tartu ülikooli õigusteaduskonna bakalaureusetudeng Madli Uutma ja psühholoogia magistrant Madis Vasser kinnitavad, et Psühhobussi vastu tunti juba varakult suurt huvi. Madis tunnustab, et esinemiseks tuli pakumisi juba siis, kui Psühhobussi kontseptsioon oli alles väljatöötamisel. See andis indu juurde, sest suur nõudlus kujuneva teenuse järgi oli olemas. Seetõttu asus meeskond kärmelt mõtlema, mida rahvale vaatamiseks ja katsetamiseks pakkuda.

Psühhobussi meeskonna liikmed selgitavad inimestele igapäevaseid nähtusi, kuid lisavad sinna teadusliku nüansi. Nii loodetakse, et teadus jõuab inimestele lähemale. Psühhobussi esinemistel lükkatakse ümber levinud valearusaamu, näiteks selle kohta, et osa inimesi tunnevad näo järgi ära, kui inimene valetab. Ühtlasi näitavad esinejad, milleks on aju võimeline, kus silm petab või kuidas saab inimene kiiremini lugema hakata või paremini asju

meelde jätta. Rääkida ja näidata on Madise sõnul väga palju. Selleks, et teha psühholoogia inimestele lähedasemaks, annavad esinejad vaatajatele võimalusi eksperimentides kaasa lüüa.

«Võtame vastu tellimuse, mis teemal Psühhobussilt esinemist soovitakse, seejärel kulub olenevalt teemast umbes kuu aega, et kava kokku panna,» ütleb Madli. Selle aja sisse jääb materjalide otsimine, teadusartiklite lugemine ja nende vormimine etteasteks. Niisiis ei käi Psühhobuss kogu aeg ainult üht rada pidi: see, millest nad räägivad, oleneb väga suuresti sellest, kes ja kuhu nad esinema kutsuvad.

Tänavu 4. veebruaril toimus Psühhobussi esimene esinemine ja seda meenutavad nii Madis kui ka Madli hea sõnaga. «Ülikoolilt tuli pakkumine, kas me ei sooviks esineda Tartumaa üheksandate klasside avatud uste päeval. Olime nõus ja panime kiiresti kava kokku,» räägib Vasser. Esimene esinemine sai väga sooja vastuvõtu.

VERSTAPOSTID

Juttude levikul on teavasti kulutule kiirus, niisiis kogunes Psühhobussile järjest rohkem esinemisi. Ühel hetkel helistati Eesti rahvusringhäälingu saatest «Ringvaade» ja meeskond kutsuti stuudiosse külla. Seal alates läks asi kiireks: vaja oli luua Facebooki konto ja kodule-

hekül, rääkimata paljust muust. «Ringvaade oli heaks versta-postiks, mis ärgitas meid kiiremini tegutsema, sest see oli võimalus, mida ei saanud käest lasta,» ütleb Madli. Selleks, et saates endale väikestviisi promotsiooni teha, hakkas peale kibe töö. Katsed tuli pisut ümber teha, luua kava ja teha endale selgeks, mida saates rääkida. Ilmselt need, kes saadet nägid, nõustuvad, et noored tulid otse-etri pingega suurepäraselt toime.

Teine versta-post tekkis tänu ühele kokkusattumusele. Nimelt lendasid Madli ja Tartu ülikooli majandusteaduskonna ettevõtluskeskuse lektor Mervi Raudsaar puhtjuhuslikult ühe ja sama lennuga reisile. Jutu sees mainis Madli lektorile Psühhobussi ja see tekitas Raudsaares huvi. Ta pakkus, et Psühhobuss võiks olla üks tudengite äriideede konkursil osaleja. Mõte meeldis Madlile väga, kuid hiljem ei leidnud ta võistluse kohta informatsiooni, mistõttu jäi see esialgu kõrvale. Ühel päeval kirjutas aga Raudsaar Madlile ja uuris, kuidas siis osavõtuga «Kaleidoskoobist» jääb. Mõte oli jätkuvalt sümpaatne, kuid siis selgus tõsiasi: «Kaleidoskoop» on ühe päeva kaugusel.

Meeskond asutas end päevaks harjutuslaagrisse, et olla ettekandeks täielikult valmistunud. «Me harjutasime esitlust, vaidlesime,

siis harjutasime veel – kõik oli viimse sekundini lihvitud, niipea, kui Madli ütleb viimase sõna, kukub viimane sekund,» meenutab Madis.

Nagu elus ikka, ei garanteeri harjutamine täielikku õnnestumist. Mis siis juhtus? Madli eesmärk oli kahe minuti jooksul anda Psühhobussist ülevaade, sinna hulka kuulus ka üks katse, mis hõlmas endas kõlaritest müra laskmist. Helilõik hakkas ennast aga kordama. «Mulle tundus aga, et žüriil oli täitsa lõbus, et selline asi juhtus, nad olid hästi sõbralikud,» räägib Madli. Ülejäänud aja vuristaski Madli, mida sai päev enne kõvasti harjutatud. Žüriilt tuli tagasiside, et Psühhobuss ilmselt ei vaja «Kaleidoskoobi» võitu, nad saaksid selle raha ka ise kokku.

Madli istus kohale ning saatis Madise sõnumi, et ilmselt võitu sel korral ei tule. «Sest sellise signaali ma justkui žüriilt sain,» ütleb Madli. Kui aga välja kutsuti kolmanda koha võitja, istus Madli endiselt auditooriumis tänukirjata ja plaksutas. Välja kutsuti teise koha võitja – Madli aplodeeris. Kui välja kutsuti esikoha võitja Psühhobuss,

jalutas Madli auditooriumi ette, surus vapralt kätt, poseeris mõnel pildil ja oli natuke šokeeritud, sest võit oli niivõrd ootamatu.

ETTEVÕTLUS

Selleks, et jõuda ettevõtluseni, on vaja areneda ja arendada ka oma kontseptsiooni, olla midagi suurepäraselt ja hoopis teistsugust. Just selle kõige nimel on Madise ja Madli meeskonnal abikäed ehk kolm mentorit: matemaatika ja informaatika teaduskonna doktorant Kristjan Korjus, Ideelabori juht Kalev Kaarna ja eksperimentaalpsühholoogia teadur Andero Uusberg. Neil kõigil on abistamiseks oma viis: Korjus abistab kontseptsiooni laiendamisel ja arendamisel, Kaarna aitab meeskonnal mõelda turundusele ja promotsioonile.

«Andero Uuseberg vaatab, et me katsete ajal täitsa jama ei ajaks,» naerab Madis. Teadur aitab meeskonda katsete ja selgituste juures, et kõik, mida räägitakse, vastaks ka tõele.

Juba enne «Kaleidoskoobil» osalemist tuli Psühhobussi meeskonnale mõte, et tegelikult peaks ikkagi ettevõtte tegema, sest

esinemispakkumisi tuli ilma turunduse ja promotsioonitagi väga palju. Toona oli see kõigest mõte, kuid nüüd saab see tõelisuseks: kui kõik läheb hästi, saab juuli alguses Psühhobussist osaühing. Madli loodab, et äkki on võimalik laieneda isegi välismaale, sest huvi tuntakse juba ka seal.

Kas Eestis on tunda konkurentsi, sest olemas on ju ka Teadusbuss? Tegelikult pole Psühhobussil bussi, paigast paika liigutakse muu transpordiga. Psühhobuss on niivõrd kesken-dunud oma suunale, et muude teadusharudega võistlemine siinkohal segama ei hakka. Igaüks teeb lihtsalt oma asja ning kipub olema nišikaup nii või naa. Madli meelest on aga ainult positiivne, kui teisedki samal viisil teadust populariseerivad.

Psühhobussi tulevik tundub ere, seetõttu võtavad nad suve natukene rahulikumalt, esinedes küll siin-seal, ent kogudes siiski auru selleks, et sügisest täie rammuga tööle hakata. Huvitunud näevad Psühhobussi Tartu Hansapäevadel, kus nad lubasid põnevaid eksperimente rahvale tutvustada.

PSÜHHOBUSS SOOVITAB TULEVASELE ETTEVÕTJALE:

1. Ära kard! Kui sul pole valmis toodet, on vaid kontseptsioon või prototüüp, siis võib ka sellest palju suurt ja võimast sündida! Psühhobuss on hea näide.
2. Mentoreid ei ole vaja ainult «Kaleidoskoobiks», samuti ei leia neid ka ainult sealt. Ole julge ja astu oma ideega spetsialistidele ligi: nemad oskavad sind suunata, samuti tunnevad nad hea idee kergesti ära.
3. Sea endale versta-postid, et oleks, mille nimel pingutada. Versta-postid peavad olema julged ja raskesti saavutatavad, niipea, kui selleni lõpuks jõuad, on aru saada, et oled hakkama saanud millegi suurejoonelisega.
4. Moodusta enda ümber suurepärase meeskond!
5. Ausus ennekõike: kriitika on edasiviiv jõud, sõbrad peavad suutma vajadusel üksteise ideid kritiseerida.
6. Paberimajandus ja ettevõtlus – ära lase ennast sellest hirmutada. Kui asud realselt asja kallale, siis näed isegi, kui võrd loogiline ja hoomatav kõik on.

Eesti noorim primatoloog Linda-Liisa Veromann

Fotod: 2x erakogu

Signe Ivask
signe.ivask@ut.ee

Bioloogidest ema Eve ja isa Peeter Veromann viisid nädalavahetuse tiimiga oma perekonna metsa jalutuskäigule. Kõiki imelisi taimi enda ümber nähes ei olnud vanema tütre Linda-Liisa küsimustel otsa ega äärt.

«Mis see on? Aga see?» naerab ta meenutades. Vanemad olid kohustatud uudishimuliku tüdruku küsimustele vastuseid andma. Nüüd, täiskasvanuna veedab neiu iga võimaliku vaba hetke looduses ringi tuuseldades, madusid mõõtes, rapsiõisikuid vaadeldes või hoopis midagi kolmandat korraldades.

«Ma arvan, et huvi looduse vastu oli minus juba enne sündi,» räägib Linda-Liisa. Ta leiab, et bioloogia lihtsalt kandus verrega üle, sest ka tema vanavanemad olid bioloogid, vanaisa suisa tunnustatud Eesti ornitoloog Heinrich Veromann. Temaga puutus Linda-Liisa küll vähe kokku, kuid seda mälestusväärsem see aeg oli. «Ta suri, kui ma olin väike tüdruk, kuid ta oli väga põnev mees, temast saaks kirjutada suurepärase raamatu,» kõneleb ta.

Linda-Liisa õde Kai-Riin Veromann läks perekonnaga võrreldes pisut teise suunda ja valis psühholoogia eriala, ent see ei tähenda, et ta loodusest ei huvituks. Tegelikult tunnistab Linda-Liisa, et tedagi huvitab psühholoogia, kuid otseselt looduse aspektist vaadatuna. Ta püüab lahti mõtestada ja analüüsida looduses toimuvaid nüansse, miks käitub osa loomi just nii, nagu nad seda teevad.

Sellest mõttest on ta palju ins-

piratsiooni saanud, vaadates kas või ta edasisi samme ülikoolis.

PRIMUM

Linda-Liisa läks pärast Tartu erakoolis põhikooli lõpetamist Miina Härma gümnaasiumisse õppima loodusreaalharusse. Kui keskkooli alguses polnud see eesmärk omaette, siis abituuriumi lõpuks selgus, et kuldmedal on väikese sirutuse kaugusel. «Ma mõtlesin küll, et kui see on mul juba nii lähedal, siis pean selle ka ära tegema.» Pingutus kroonis edu ja aktusel sai rõõmust pakatav Linda-Liisa särava kuldmedali. Ta naerab, et ülikoolis ja keskkoolis eksamiksi õppimine on ikka väga erinev: gümnaasiumis oli lihtsam, sest materjali oli vaja vähem läbi käia. Siin torkab silma neiu põhjalikkus ja soov teadmisi ammutada ning neid loogiliselt seostada, mitte lihtsalt eksameid ära teha.

Pärast õpinguid gümnaasiumis astus ta Tartu ülikooli bioloogia erialale, mis oli tema jaoks loogiline samm. «Ma kaalusin veel arstiteaduskonda ja keemiat, aga ma südames teadsin, et bioloogia on see õige.» Bakalareuseastmes hakkas ta koguma teaduslikke materjale-artikleid, mis kõneleksid ahvidest ja nende käitumuslikust eripärast. Eriti huvitas Linda-Liisat käitumine ahviemade ja järeלטulijate vahel ning seda hakkas ta ka uurima.

Bakalareusetöökõõ kogutud teoreetiline materjal oli hea alus, et minna magistrütöös sammuke edasi. Vajalike andmete kogumise nimel käis Linda-Liisa oma juhendajaga Malgorzata Elizbieta Arletiga suisa Ugandas välitöõdel kaasas, kus kogus kahe kuu jooksul vihmametsas vaatlusandmeid arvutisse. «Alguses oli ikka hirm küll, et äkki selle suure töõ

peale ei selgugi midagi, aga mingi aja pärast olukord muutus ning välja tuli päris põnevaid leidusid,» ütleb ta. Osa neist seostest koondusid kokku Linda-Liisa magistrütöõ kaante vahele, mida komisjon hindas suurepärase hindega «A», see viis Linda-Liisa nime annaalistesse kui looduse- ja tehnoloogiateaduskonna *cum laude* lõpetaja. Peale selle tõsteti teaduskonnas tema lõputöõ esile, sest primatoloogia teema oli Eestis varem puutumata.

Magistrütöõ on täis põnevate materjali. Näiteks tuli välja see, et osa ahviemasiid kannavad oma järeלטulijaid rohkem süles ning siin võis väga suurt rolli mängida see, kus nende ahvide elukoht asus: kas puu otsas või maa peal. Töõst selgus veel ka see, kuidas mõjutab ahviemade vanus ja nende staatus laste süles kandmist. «Maas elav vanem ahviema, kellel on juba olemas kogemus järeלטulijatega, teab, et mida rohkem ta järeלטulijat süles kannab, seda suurem on tõenäõsus, et laps jääb ellu.» Puu otsas kandsid ahviemad oma lapsi rohkem süles ning seal erilised seõsed puudusid – sellele kõigele on Linda-Liisal ka põhjendus. «See võib tuleneda sellest, et maas kõõnib ahvipõõõ emale järele, puu otsas ei oska väike pärdik veel oksalt oksale emale järele hüpata ja võib seega alla kukkuda. Ehk ema abi on vaja, kuni pärdik on ise võimeline latvades liikuma.»

MEELDEJÄÄV AUSTRALIA

Kuid enne magistrütöõõ oli Linda-Liisal vaja rahuldada oma reisimishuvi ja uudishimu teistsuguse looduse vastu. «Kui sa oled hiljem kuskil töõõ, siis on sul juba raskem aastat vahelt ära võtta, et reisida ja maailma näha,» põh-

jendab ta, miks langes valik just magistriastme-eelsesse perioodi. Niisiis pakkis Linda-Liisa oma elukaaslasega kohvrid ja asus kümnekuulisele Austraalia reisile. «Kuna õppejõud on ka oma loengutes rääkinud, mida nad on konverentsidel käies näinud ja pidevalt on teemaks tulnud Austraalia, siis tekkis tunne, et tahaks ikkagi kõik oma silmaga ära näha.» Austraalia osutus valituks ka seetõttu, et tegu on riigiga, mis on oma looduse poolest küllaltki eksootiline, ent kuhu on üpris lihtne reisida. Pealegi oli Linda-Liisa bioloogist elukaaslane juba väikese poisina veendunud, et veedab oma elust aasta Austraalias. Nüüd oli hea aeg ära käia. Paar leppis omavahel kokku, et kõigepealt tehakse tutvust tööga, seejärel loodusega.

Austraalia loodus oli loomulikult midagi muud kui see, millega noored olid Eestis harjunud. Austraalia ökosüsteem on märksa mürgisem kui Maarjamaal, nimelt kaitsevad saareriigi taimed-loomad-putukad ennast väga kiivalt. Ilmselt on põhjus Linda-Liisa hinnangul selles, et saare asustus on niivõrd värske, inimesed rändasid sinna ja jäid paikseks umbes 60 000 aastat tagasi. Niisiis pole taimed-loomad-putukad veel inimestega kohanenud ja inimesed pole kohanenud nende mürkidega.

Eksootiliste loomade ja taimede ning putukate keskel juhtus neil veel nii mõndagi. Näiteks salvas skorpion ühel ööl Linda-Liisa elukaaslast. Midagi õnneks ei juhtunud, kuid üllatus oli seda suurem, et Austraalias tavapäraselt ei kohta antud liiki skorpione, neid leidub vaid ühes piirkonnas. Eestlastest loodusarmastajad nägid seega tõelist haruldust.

Möödunud kuul sai Linda-Liisa kätte kauaoodatud magistrikraadi, ent kui piduriided vahetatud, läks ta linnast metsa usse mõõtma ja lugema.

Austraalias nautisid noored pärast tööperioodi siiralt vabadust: nad magasid telgis ja rändasid mööda maad, seades endale orientiiriks mõningad sihtkohad. «Selline uskumatu vabadus: ärkad hommikul, tead, et sa tahad ühte sihtkohta kunagi jõuda, aga sul on selleks kõigeaeg, seega saad kõik kohad tee peal läbi käia.» Külastati erinevaid rahvusparke ja loomaaedu, lõpuks võtsid nad eesmärgiks läbi

käia neist võimalikult paljud. Ainukene turismist ajendatud käik oli Sydney ooperimaja. «Jõudsin kohale, vaatasime päikeseloojangut, maja ise nägi lähedalt välja nagu vannitoapõrand. Sõime oma õhtusöögi seal ära ja oligi kõik.» Loodus oli nende jaoks märksa huvitavam.

TEADUSHUVI

Austraalias ja Ugandas käidud, magistri lõpudiplom kätte saadud

– mis edasi? Nüüd seab Linda-Liisa sammud doktorantuuri, sest teda paelub loodus, teadus ja ta tunnistab, et on enda meelest pisut nohiklik ja armastab õppida. Austraalias igatses ta tegelikult pisut raamatute keskele tagasi, ümbritsev põnev loodus andis palju mõtteainet ning süstis huvi.

Kuna ema Eve on kaasanud Linda-Liisa oma teadustöösse, siis on värske magister teadustööga kokku puutunud juba 14. eluaastast. Nimelt uurib Eve Veromann rapsi parasitoidide ehk putukaid, kes hävitavad rapsi kahjureid. Seeläbi on võimalus jõuda looduslike meetoditeni, kuidas oleks võimalik põllumajanduses

võimalikult palju säästa, olles samal ajal hea tootlikkusega ja loodussõbralik. Linda-Liisale on usaldatud rapsiõisikute lahtilõikamine ja sinna sisse piilumine.

Doktorantuuri mõttes jääb Linda-Liisa senine kirg – primatoloogia – hetkeks kõrvale. Tegelikult ootab teda ees üpris korralik kannapööre. «Või noh, mis kannapööre see õigupoolest nii väga on: üks loodus kõik,» naerab ta. Mõni aeg tagasi otsiti taimefüsioloogia professori Ülo Niinemetsa uurimisrühma doktoranti, Linda-Liisa kandideeris ja osutus valituks. «Nüüd esitan avalduse Eesti maaülikooli ja lähen hoopiski sinna doktorantuu-

ri. See on kindlasti hästi huvitav teemamuutus, minna primatoloogialt üle botaanika ja paleobotaanikale.» Tegelikult käis juba bakalaureuseastmes Linda-Liisa peast läbi mõte, et võiks uurida, kuidas taimed eritavad aineid teineteisega suhtlemise eesmärgil. Teema oli toona ääretult põnev, kuid siiski jäi primatoloogia tol hetkel südamelähedasemaks.

Linda-Liisa sukeldub loodusesse ja ammutab sealt inspiratsiooni, et vabal ajal näiteks maalida või hoopistükkis ehteid valmistada. Selles särasilmses neius on peidus palju ning Eesti teadusetaevasse kulub üks särav noor täht kindlasti ära. ¹

Linda-Liisa on julge pealehakkaja

Professor Raivo Mänd

loomaköoloogia õppetooli ja zooloogia osakonna juhataja, Linda-Liisa magistritöö kaasjuhendaja

Kui pakkusin Linda-Liisale meie Eesti olude kohta üsna tavapäratut ja väljakutsuvat uurimustöö teemat – uurida Aafrika ekvatoriaalses vihmametsas ahvide käitumist, hoiatasin teda ka sellega kaasnevate riskide eest. Džunglis varitsevatest ohtudest (haigused, maod, metsikud elevandid) olulisemgi oli see, et töö põhijuhendajaks pidi saama Tartu ülikoolis Euroopa Liidu rahastatava projekti raames ajutiselt töötav välismaalane. «Arvesta, et vaevalt küll õnnestub meil selle projekti jätkamiseks siin Eestis edaspidi raha saada. Ka ei

ole meil siin kohapeal selle eriala tarvis juhendamiseks piisavat pädevust. Kui soovid pärast magistritöö kaitsmist jätkata samal suunal, pead olema eriti julge, enesekindel ja iseseisev ning suutma omale jätkamisvõimalused ise suurest maailmast välja ajada. Mõttele hoolega järele!» Linda-Liisa võttis paar päeva mõtlemiseks ja jaatav otsus oligi küps. Peagi valmis kirjanduse põhjal ettevalmistav bakalaureusetöö ja seejärel läkski sõiduks rahunusse Ugandasse.

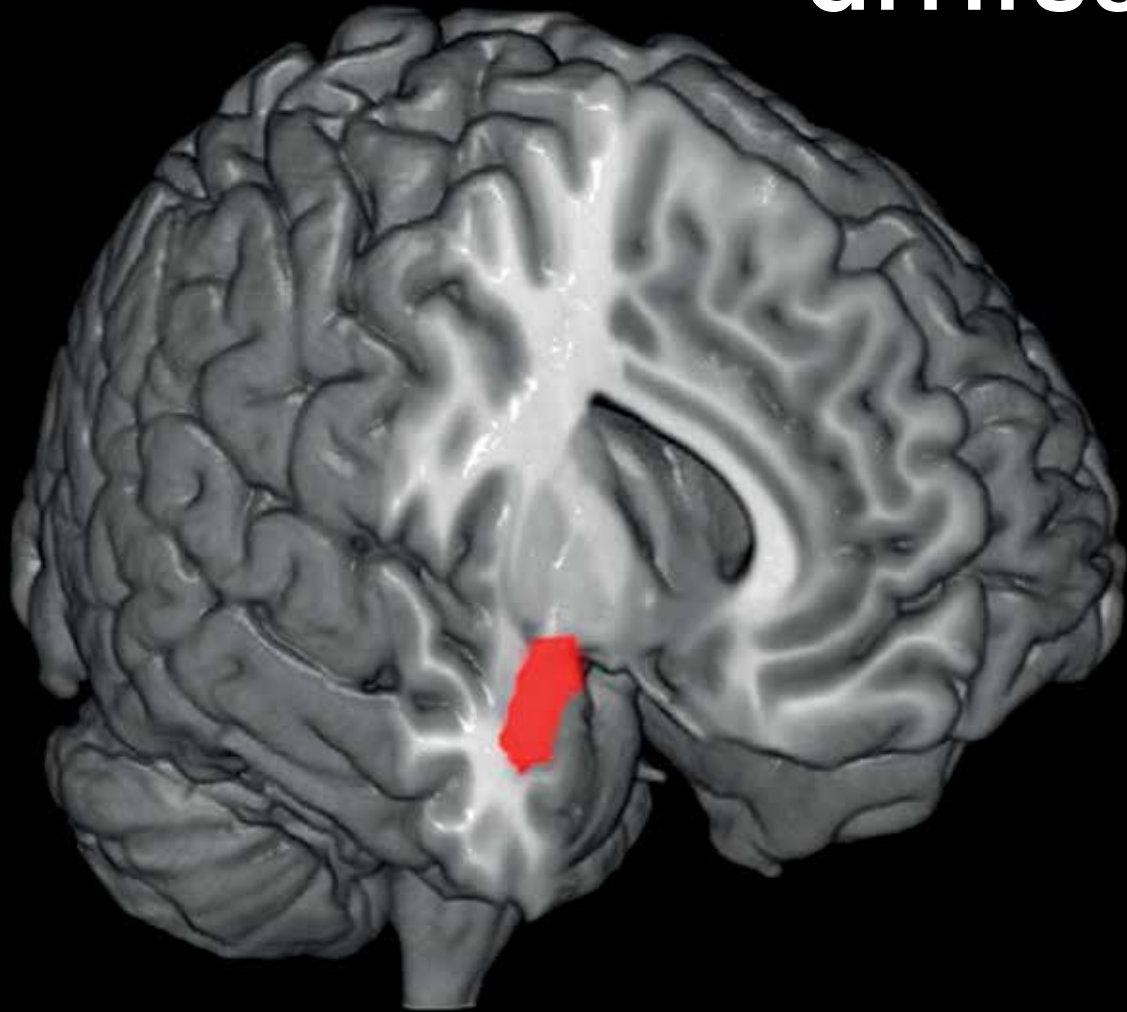
Ei saa öelda, et töö džunglis möödus igasuguste probleemideta, kuid millal enne on ökoloogilised välitööd nendeta läbi saanud! Igal juhul kogunes Linda-Liisal osalt enda kahe kuu pikkuse ja osalt kohalike aafriklastest abiliste ränkraske töö

tulemusena piisav materjal, et sellest paari aasta jooksul koostada suurepärase magistritöö, mis peagi kohandatakse artiklikas rahvusvahelisse teadusajakirja saatmiseks.

Linda-Liisa oli mul üks sellistest üliõpilastest, kelle juhendamine pakub rõõmu. Ta oli väga töökas, püüdlik ja õppimis- ning koostöövõimeline ning arenes seetõttu silmanähtavalt kiiresti. Kuulas konkreetseid soovitusi väga tähelepanelikult, märkis need alati üles, tegi nende sisu ja laiema tähenduse endale põhjani selgeks ja kasutas edaspidi adekvaatselt ka muudes kontekstides. Usun, et Linda-Liisa lööb targa ja tööka inimesena teaduses edaspidigi ladusalt läbi ega pea oma erialavalikut kunagi kahetsema.

Tahtlik ja tahtmatu ärritus

Eksperimentaalpsühholoog Andero Uusberg kinnitas emotsionaalse tähelepanu kahefaasilisust ja avas selle mõõtmismeetodi EEG uusi külgi.

Mart Zirnask
mart.zirnask@ut.ee

Tähelepanu tähendab mingi stiimuli võimendamist ajus millegi muu arvelt. Seda fenomeni seletab praegune psühholoogiateadus ennekõike kahe mehhanismi kaudu: tahtmatu, ebatüüpilist avastav «alt üles» tähelepanu ja eesmärgistatud, tahtlik «ülalt alla» tähelepanu.

Ka inimese emotsionaalsed reageeringud tuginevad osalt nendele mehhanismidele, kaasates samas ka evolutsiooniliselt vanemad ajukoorealused piirkonnad, näiteks amügdala ehk mandelkeha. See ajuvõrgustik võib teavitada «ülalt alla» süsteemi, aga ka ise emotsionaalseid stiimuleid kõige muu suhtes kiirelt esile tõsta.

Eksperimentaalpsühholoogia teaduri Andero Uusbergi doktoritöö käsitles emotsionaalse tähelepanu n-ö kahefaasilisust. Et teha kindlaks, kas emotsionaalne reaktsioon oli tahtmatu või tahtlik, näidati inimesele fotoseeriat ning paluti hinnata esiteks iga pildi meeldivust-ebameeldivust ja teiseks heledust-tumedust ning objektide hulka. Katseisiku reaktsioone mõõdeti elektroentsefaloograafilise signaali (EEG) kaudu.

Kui emotsionaalne tähelepanu oleks üheselt tahtmatu, peaks foto meeldivus-ebameeldivus meie jaoks võimenduma igal juhul, ka samal ajal teisele ülesandele keskendudes.

Kahe tingimise EEG signaale võrreldes leidis Uusberg, et emotsiooni võimendumine toimub tõepoolest ka tähelepanu mujale suunates – ent ennekõike

esimese 150 ja 350 millisekundi jooksul. Pärast seda näis aju olevat ühtmoodi tundlik nii piltide emotsionaalse tähenduse kui ka inimesele antud ülesande suhtes.

Teisisõnu, eesmärgistatud ehk «ülalt alla» mehhanismi mõju jõuab kohale hiljem. See kinnitab, et emotsionaalse tähelepanu ehitamisel ajus võib tõepoolest rääkida kahest faasist.

Ühtlasi uuris Uusberg mõnevõrra komplitseeritud EEG meetodit, näidates muuhulgas, et selle sageduskomponentide abil saab eristada ka tähelepanu võimendumise kaht liiki: tähelepanu tugevdamist ja tähelepanuvälise pidurdamist.

«Aga see loogikakäik on teadusliku meetodi seisukohalt ikkagi spekulatiivne,» ütleb ta. «Eelduste ahel läheb seal hästi pikaks.»

Kas sobib mõelda, et evolutsiooniliselt on emotsioonid vägagi otseselt ehitatud alalhoiuinstinktile?

Nii võib öelda küll. Emotsioon on justkui väga lihtne, samas kiire ja tõhus keskkonnas orienteerumise süsteem, mis aitab reageerida ohtudele ja võimalustele. Seejuures ei anna emotsioon ainult signaali, et «kuule, see asi on sulle ilmselt kahjulik», vaid käivitab ka ettevalmistused tegutsemiseks, seab ka keha selleks valmis. Mingis mõttes teeb emotsioon sinu eest otsuse ära.

Ameerika psühholoog Daniel Kahneman räägib n-ö kiirest ja aeglasest mõtlemise süsteemist. Varane ja hiline tähelepanu on mõistetena sisuliselt

sellega paralleelsed?

Põhimõtteliselt jah, kuigi ma ei saa väita, et need oleks midagi sama terviklikku.

Kahneman kirjutab muuhulgas sellest, kuidas aju konstrueerib inimesele ka valefaktidest väga kiirelt n-ö tähendusliku, sidusa pildi. Kuidas esialgne, kiirem tähelepanutasand inimese emotsionaalsete mälestustega seoseid looma hakkab?

Aju üks funktsioonidest on küll pidevalt ette ennustada seda, mis järgmisel hetkel juhtuma hakkab. Palli püüdmiseks konstrueerime lennust mudeli ja juhime käe sinna, kuhu pall mudeli alusel saabuma peaks.

Selliseks ennustamiseks tuleb võimalikult kiiresti omistada stiimulitele tähendusi. Amügdala-põhine emotsionaalse tähelepanu süsteem toetub emotsionaalse tähenduse kiirele äratundmisele. Ja seejärel hoolitseb, et panustaksime piiratud teadliku tähelepanu ressursi sellele, mis võib olla ohtlik või vajalik.

Siin on prioriteet üldiselt kiirus, mitte täpsus, ja aimamine toimub väga vähese info põhjal. Sageli on rõhutatud selliste automaatsete ja kiirete reaktsioonide ekslikkust. Näiteks Kahnemanile, Amos Tverskyle ja Dan Arielyle on meeldinud näidata, kuidas see kiirem süsteem on ekslik.

Samas ei oleks läbini kahjulikud funktsioonid evolutsioonis ilmselt säilinud. Küllap need süsteemid teevad koostööd, kuigi teatud kiire aja-akna jooksul võib kiirematel süsteemidel olla vabam voli, enne kui teadlik mõtlemine domineerima asub. Näiteks

kuuldes kuskilt pidurikriinat, tõmmatakse sellele tähelepanu ja käivitatakse emotsionaalne reaktsioon veel enne, kui tekib arusaamine, et oht ei puuduta mind.

Selles mõttes saab emotsionaalse tähelepanu uurimisest teha mõningaid järeldusi ka emotsioonide reguleerimise kohta. Tähelepanu liikumine võib paljastada, milline on süsteemis parasjagu tasakaal automaatsete ja kontrollitumate emotsionaalsete tõlgenduste ja reaktsioonide vahel.

Mõõtsite emotsioone psühholoogiateaduses laialt kasutatud fotokomplektiga.

Jah, on selline standardiseeritud stimulite komplekt, mida avalikult pigem näidata ei tohi. Posu värvifotosid, mis töötati välja 90ndatel ja on seetõttu ka natuke naljakas.

Kas fotot hindava katseisiku eelnev seisund kui parameeter jääb sellisest analüüsimudelitest täielikult välja?

Mõnes mõttes me tegelikult ei lähtunud katseisiku vastustest. Ta võis küll öelda, et näiteks erootiline pilt ei liigutanud teda rohkem kui naeratav nägu, aga analüüsisime neid ikkagi eraldi kategooriates. Enamasti seal oli vahe sees.

Katseisiku eelnev seisund on muidugi oluline teema, aga seda me tõesti ei kontrollinud. Emotsioonidega majandamine laboris on selles mõttes üsna tüütu, ja kui tahad seal tekitada väga usaldusväärselt tugevaid emotsioone, siis võib neist tõesti väheks jääda, kuna need pildid ei pruugi igapäevaks jaoks olla eriline sündmus.

On pakutud, et usaldusväärs-

maid emotsioone saaks filmimediaga. Üks tõhus meetod on ka paluda inimesel detailselt meenutada oma elust mingit sündmust, kus ta oli väga kurb.

Samuti saab metodoloogiliselt minna veel n-ö teise otsa, näiteks vaadata näoväljendusi. On leitud, et inimestel on kuus-seitse emotsiooni, mille tunneme ära sõltumata oma kultuurilisest või hariduslikust taustast. Nendega on selles mõttes lihtne töötada, et seal ei saa olla väga isikuspetsiifilisi assotsiatsioone: oled nii palju näinud rõõmsaid-vihaseid nägusid, et sul ei saa olla ühtainukest traumatilist mälestust näiteks kellegi naeratava näo osas. Paistab, et see on nii automaatselt töödeldav signaal. Samas on selle emotsionaalne intensiivsus tegelikult nõrk.

Need pildid pole kaugeltki ideaalne lahendus, aga siiski päris hea punkt, kus olla.

Praegu räägitakse ka inimese tähelepanuulatuse (*attention span*) lühenemisest, keskdumiskustest. Kas neist mehhanismidest jääb emotsionaalne tähelepanu täielikult kõrvale?

Ei jää, kuigi seos on kaugem. Ulatus seostub minu jaoks tähelepanu piiratud mahuga, mis on iseloomulik «ülalt-alla» tähelepanule. «Alt-üles» tähelepanu suudab sageli töödelda väga palju infot ühekorraga. Aga tahtlikku, «ülalt-alla» süsteemi mahub korraga vaid kolm-neli stiimulit.

Tänapäeval peavad inimesed selle bioloogilise mahuga hakkama saama väga stiimulirikkas keskkonnas. Meile tundub, et jagame tähelepanu mitme ülesande vahel. Tegelikult aga pigem vahetame väga kiiresti tähelepanu

fookusi: nagu žonglööri hoiab vaid kahe käega ringluses suuremat hulka objekte.

Emotsionaalne tähelepanu on üks mehhanism, mida infokonkurentsis kasutatakse tähelepanu püüdmiseks. Näiteks kui Postimehe spordiudiste portaali satuvad lood mitte kangelaste sooritustest, vaid nende tüdruk-sõprade välimusest. Ahvatlused, aga ka ootamatused või lihtsalt soojus ja lähedus on kõik emotsionaalset tähelepanu köitvad nähtused.

Mina uurin küll murdosasekundi jooksul toimuvaid reaktsioone visuaalsetele stiimulitele, aga tundub, et sarnased mehhanismid võivad seletada ka kestmamat infotöötlust. Näiteks ajakirjanduses õpetatakse uudiskriteeriume: loo omadusi, mis inimesi lugema meelitavad, nagu uudsus, erakordus või konflikt. Need on mõned mõttes samad kvaliteedid, millele on häälestatud emotsionaalse tähelepanu-süsteemid.

Tegutsed ka ise konsultandina avaliku kommunikatsiooni alal. Mingeid filosoofilisi nihkeid selles, kuidas üldse reklaami või PR-i teha, on eksperimentaalspsühholoogi taust sinus küllap ikka tekitanud?

Esimene küsimus on muidugi see, kas psühholoogiateadusest saaks praktikasse mingeid nippe tuletada. Minu kogemuse põhjal on siin aga praktikud sageli teadusest ees – töö käigus on toimivad lahendused juba tuvastatud. Näiteks reklaaminduses ja disainis on ilmselt välja peilitud väga palju inimeste tähelepanu ja psüühika toimimise mehhanisme, ilma neid kunagi sõnastamata. Nii et praktika perspektiivist tasub alati

Andero Uusbergi huvitab, mida uut psühholoogias saab leida paljusid signaale korraga analüüsid. Foto: erakogu

küsida, kas kaasaegne neuro- ja psühholoogiateadus ikka annab midagi uut või on ta lihtsalt uuesti pakendatud vana.

Filosoofiliselt olen viimasel ajal mõtlema hakanud reklaamieetika peale. Näiteks tarbijakaitseamet palus minult hiljuti ekspertiisi kiirraenude ja finantstoodete osas, olen kokku puutunud ka alkoholireklaamiga (Uusberg on sarnasel moel seotud ka liikumisega «Joome poole vähem» – MZ).

Ühe põhimõtte saab tuletada ideest, et inimene võib mõjutamisele suunatud kommunikatsiooni vastu võtta kahel moel: kaalutlevalt, infot tahtlikult töödeldes või siis vaistlikult, kus mõju sünnib sageli märkamatu. Selle teadmisega varustatult võiks minu meelest täpsustada demokraatlikku

printsipi, et inimene tuleks teda ennast puudutavates otsustustes vabaks jätta, kuna ta ise on kõige targem neid otsuseid tegema. See kehtib tänase psühholoogia valguses ilmtingimata vaid siis, kui inimene kasutab kaalutlevat otsustamise süsteemi.

Ühiskonnas on valdkondi, kus me võiks mõelda, kuidas maksimeerida kaalutletud otsustamist. Kui me näiteks tahame, et inimene teeks läbimõeldud otsuseid, võiks olla põhjendatud piirata tema mõjutamise võimalusi selliselt, et domineerima jääks loogiline argumentatsioon ja mitte vaistule suunatud mõjutamine.

Millise teadusliku idee või intuitsiooni kallal sa praegu kõige rohkem pused?

Praegu on huvitav ajajärk selles mõttes, et neuroteaduses domineerib ajukuvamine, mis on mõneti varju jätnud perifeersemate biosignaalide nagu südamerütm, higistamine, näoilmed, silmade liikumine jms mõõtmise. Teiselt on aga just perifeersemaid sensorid minemas järjest pisemaks, mugavamaks ja odavamaks.

See loob võimaluse analüüsida paljusid signaale korraga, mida perifeersete signaalide kuldajastul oli raskem teha. Mind huvitabki, mida uut selline lähenemine annaks. Kuidas saaks neist massiivsetest andmehulkadest olulisi signaale välja lugeda? Selle kaudu tahaks edasi minna ennekõike emotsioonide reguleerimise uurimisega, ja see ongi seotud ühe konkreetse järeldoktorantuurideega. ☹

Manchester üllatab oma vaba- meelsusega

Foto: Signe Ivask

Signe Ivask

UT ajakirja toimetaja

Inglismaal käinud teavad, kui võrd erineb sealne kultuur ja inimeste käitumine meie omast. Pole harv juhust, kui kõnnid jutuhoos britile otsa ja seejärel vabandab tema sinu eest. Samas võib järgmises poes müüja abi pakkudes küsida: «On teil kõik korras?», kui vastad, et ei ole, kõnnib ta naeratades sinust ikkagi mööda. Ennekõike seetõttu, et küsimus on pigem formaalne ja tegelikult eeldab vastust, mida poest saada tahad. Õppisin oma vigadest, elasin sisse ja nautisin üle väga pika aja puhkust. Samas tunnistan ausalt, et sellegipoolest saatsid seda töölaained. Esimene soovitus: jätke reisile minnes arvuti koju või blokeerige töökoha e-kirjakast.

Manchesteri kohta lugesin enne sõitu, et tegu on linnaga, mis on väga uhke oma tekstiili- ja puuvillatööstuse üle. Linnast on pärit sellised ansamblid nagu The Smiths, Oasis, Joy Division, The Bee Gees, Take That ja veel paljud teised. Niisiis oli juba ainuüksi nende teadmiste põhjal mõtteid, kuhu minna ja mida teha, palju. Hakkasin moodustama nimekirja, kus olid olemas linnas leiduvad kõikvõimalikud vaatamisväärsused, lisaks jäi mulle silma üks hiigelsuur kaubamaja ja kergelt alternatiivsete sugemetega pood,

kus müüakse kõike alates Queeni vinüülplaatidest kuni võrkkostüümide ja sini-kollaste parukateni välja.

PALUN LASKE RIIKI!

Õhusõit Eestist Manchesteri lennujaama kestis 2 tundi ja 45 minutit, selles ei olnud midagi eripärast: mujale Inglismaa suurematesse lennujaamadesse sõidab lennuk umbes sama kaua. Usun, et paljud teavad, kui suur võib olla lennujaam. Olen kuulnud legende, kuidas värvast peaterminali jalutamine võib mõnes lennujaamas võtta üle poole tundi. Selleks olime ka meie valmis.

Manchester lennujaam koosneb kolmest terminalist ja suuruselt on need Lennart Meri lennujaamast pindalast suuremad, välja arvatud kolmas terminal, kus meie maandusime. Kuna Manchesteri lennujaam on pikemate reiside puhul populaarne vahepeatus ja munadepühad algasid samal nädalavahetusel, kui saabusime, oli passikontrolli viiv pikk ja kitsas koridor ülerahvastatud. Niisiis polnud meie lihasevenitusel absoluutselt mingisugust mõtet, sest pidime passikontrolli jõudmiseks poolteist tundi ootama. Ma ei uskunud, kui öeldi, et järjekord on umbes 150 meetrit pikk ja neli meetrit lai. Hoolimata takistusest sõitsime umbes kaks tundi hiljem rongiga Manchesteri kesklinna, kuhu jõudmiseks kulus meil lennujaamast vähem kui pool tundi.

Igal juhul soovitan Inglismaad külastaval eestlasel eelistada busisõidule rongi ja kohe kindlasti panen südamele, et küsimuste tekkides tuleb abi otsida. Inglise on igati abivalmid, isegi siis, kui nad on rongi- või lennujaamas reisijad, mitte töötajad. Muidu

võitegi õnnelt oma kohvriga lennujaama jääda.

Rongisõit on minu hinnangul küll kallis, kuid seda väärt. Nimelt on Inglismaa teed küllaltki usjad, liueldes üle maastiku küll suurte jõnksudeta, kuid sellegipoolest hiilgava amplituudiga. Üles-alla, siia-sinna loksumine võib ajada ka tugevama südamega inimesel olemise hellaks. Lisaks on rongisõit ajavõit.

MOEKAD MEHED

Olen harjunud sellega, et Inglismaal riietuvad mehed julgelt, Eesti mehega võrreldes ka pisut stiilsemalt. Loomulikult aitab sellele kaasa tõsiasi, et riided on seal hooajalisel ladude tühjaks-müümise perioodil naeruväärse hinnaga. Eesti hindu ei anna siinkohal kindlasti võrrelda – meie poodide juurdehindlus on isegi soodusmüükide ajal tohutu. Kuid meeste stiilus torkas Manchesteris eriti silma, üsna pea sain ka teada, miks.

Nimelt on Manchester tuntud homoseksuaalsete linnaosa poolest. Linnaosa, mis on üpris suur, jääb oma pindalalt üsna vähe alla Tartu vanalinnale, sealt jookseb läbi Rochdale'i kanal, mille ääristab välikohvikute rida, kus veedetakse pindi joogi kõrval sõbralikult aega.

Hellitlevalt kutsutakse linnaosa naabruskonda kanali tänavaks. Ajalooliselt oli see väga läbikäidav koht, kuna kanalil liigeldi palju ning tänaval asus linna liikluskese. Küll aga muutus olukord 19. sajandi keskel, kui liiklus kolis kanalilt tänavale ja muud sõiduvahendid muutusid populaarsemaks. Niisiis jäi kanali tänav inimitühjaks. Tänavavalgustuseta ja hämar ala muutus heaks kohaks, kus toona tagakiusatud

ja põlu all olevad homod said öövarjus kohtuda. Suureks plusiks on ka asjaolu, et Manchesteri põhilised rongijaamad asuvad kanali tänavale väga lähedal – see on ka põhjus, miks meie sinna ära eksisime.

Oma tähelepanematus tõttu ei saanud ma esialgu arugi, kuhu me hotelli otsides jõudisime. Küll aga kaunistasid iga hoone esist mingil kujul vikerkaarevärvid ja lõpuks nägin ka silti, mis kinnitas, et tegu on tõepoolest *gay-village*'i ehk geikülaga. Minu jaoks oli positiivne üllatus, et inglased on oma konservatiivsuses nõnda sallivad. Tunnistan ausalt, et minu jaoks oli pilt väga uus. Emotsioonid avastuse kohta jõudsid kohale hiljem, kui selle linnaosa kohta hotellitoas täpsemalt lugesin.

KULLAST KALLIM

Üsna nukraks tegi asjaolu, et olime Manchesteris, kuid ei näinud Manchester City ega Unitedi jalgpallimeeskonda, ühtlasi jäi meil ära nende tiimide staadionite külastus, mis kannavad nimesid Old Trafford (Unitedi staadion) ja Etihad Stadium (City staadion). Inglise armastavad jalgpalli jäätult, seega on kohtumisele, mis leiab aset keset hooaega, piletit saada väga raske. Pileteid lihtsalt pole võimalik saada isegi teisejärguliste kohtumistele. Siit teistele reisijatele-jalgpallihuvilistele soovitus: soetage mängupiletid samal ajal, kui broneerite lendu. Inglismaal on need toimumisajal kullakangist kallimad.

Vaatamisväärsustest tasub Manchesteris külastada kindlasti teadus- ja tööstusmuuseumi, jalgpallimuuseumi, Hardmani ja Crowni väljakut, the Avenued,

Manchesteri katedraali ning tartlaste äratundmisrõõmuks on linnas ka mitmeid sildu. Muuseumid on Manchesteris tasuta, soovijad saavad teha annetuse, et väljapanekud edaspidigi uueneks. Soovitan kas või väliselt imelda ka Manchesteri ooperimaja, see kolossaalne, klassitsistliku välimusega hoone mahutab 1920 istekohta, ning seda kaunistavad üüratud nikerdised ja kuus sammast.

Kel on poodlemisisu, saab seda rahuldada Arndale'is, mis on tohutult suur kaubamaja, kus on erinevat kraami paljudelt firmadelt. Sellele vastandub suurepärase ja avastamist väärt koht nimega Afflecks – alternatiivsugemetega siseturg, mis on tuntud oma eklektilise *indie*-kauba poolest.

Kindlasti on põnev seigelda ja süüa lõunat hiinalinnas. Meie külastusajal jäi see küll pisut kahvatuks. Tegemine on suuruselt kolmanda Euroopa hiinalinnaga, Suurbritannias on suurem vaid Londoni hiinalinn. Meie nägime aga ainult vinget renoveerimistööd ning paari tänavat, millel olid mõned hiinakeelsete siltidega majad. Astusime sisse ühte söögikohta ja olime nagu kilud karbis: kõik külastajad istusid ühe suure ovaalse laua taga ning ülelaua naabreid lahutas lint, millel liikusid erinevad sushid. Ruum oli tõesti väike ja ainuke asi, mis seal liikuma mahtus, oligi seesama lint.

LIVERPOOL

Manchesterist umbes 35 miili kaugusel asub Liverpool ja sinna saab iga natukese aja tagant rongi või bussiga. Kindlasti varuge päev, et külastada Liverpooli ning saada osa tõelisest biitlimaaniast.

Olgu laulud «All You Need Is Love» ja «Yesterday» teile väikesteks märksõnadeks, mida meelel hoida.

Ma ei liialda, kui ütlen, et Liverpool esitleb biitleid iga nurga peal: paljudes kohtades on neist pildid, pubid kannavad biitlitega seotud nimesid, samanimelisi poode ja restorane leiab Liverpoolist rohkem kui küll, paljudes kohtades on suisa The Beatles'i liikmete skulptuurid. Olgu ka mainitud, et neil on John Lennon nimeline lennujaam. Biitlite fännid saavad kirsiks tordil käia biitlite muuseumis.

Suurema osa oma päevast veetsime Liverpooli loodusmuuseumis, kus mitmele korrusele olid üles pandud eriilmelised näitused. Näha sai nii looduseksponaate kui ka inimajalugu puudutavaid näitusi. Seal käies tuleb kindlasti varuda aega, sest muuseum on mahukas, väga põnev ja interaktiivne.

Liverpool näeb Manchesteriga võrreldes välja ajalooliselt suursugusem ja puhtam. Kui Manchester on oma välimusest läbi-lõhki ratsionaalne tööstuslinn, siis Liverpool on pisut edevam, selle linnapildis domineerib kultuur, kuigi tegu on samuti tööstus-sadamalinnaga. Muide, 2008. aastal oli Liverpool Euroopa kultuuri-pealinn.

Manchesteris reis on hea võimalus näha Inglismaa mitte nii korrektset ja puhast nägu. Linnas on eriilmelised majad: tööstushooned asuvad suursuguste nikerdistega majadega vaheldumisi. Linnast õhkub ratsionaalsust, paljud majad näevad välja robustsed, kaugeltki mitte õrnad ega elegantid. Igati põnev ja omapärane reis, mille soovitan igal Inglismaa imetlejal ette võtta. ☺

Jakob Hurta ja internet

TÜ raamatukogu digitaliseerija Aivar Urboja näitab, kuidas töötab raamatuskänner, millega digiteeriti kirjandusmuuseumi rahvaluule arhiivis asuvad Jakob Hurda kogud.

Foto: Merilyn Merisalu

Niisuguses pealkirjas poleks Jakob Hurda (1839–1907) puhul midagi tavatut, kui see ei võimaldaks peale info juurdepääsu ka tema ulatuslikule elutööle.

Varje Sootak
varje.sootak@ut.ee

Nimelt on nüüd kogu maailmas oma mahult aukartust äratanud Jakob Hurda rahvaluulekogu kättesaadav kogu maailmas: http://kivike.kirmus.ee/index.php?dok_id=1&module=2&op.

Tartu ülikooli dotsent ja Eesti kirjandusmuuseumi Eesti rahvaluule arhiivi (ERA) juhataja Risto Järv ütleb, et kui kirjandusmuuseumis tuli otsustada, mida valida igast arhiivist suurde digiteerimisprojekti, siis otsustas rahvaluule arhiiv alustada nimelt Hurda kogudest kui arhiivi kõige olulisematest. «2010 riigi info-

süsteemide ametilt Euroopa Liidu finantseeritud projekt ka saadi ning aastail 2011–2012 toimuski Tartu ülikooli raamatukogus digiteerimine,» räägib Järv.

Rahvaluule arhiivis paikneb pastori, filosoofiadoktori Jakob Hurda 163 mahukat käsikirjaköödet. Kogudest sündisid pikka-mööda Eesti rahvaluule arhiiv ja

Eesti Rahva Muuseum. Seda ei osanud 1860. aastail kodukandis Põlvamaal sugulaste ja tuttavate abiga peagi üldrahvalikuks muutunud vaimse vanavara kogumise alustanud Hurt, kelle sünnist möödub 22. juulil 175 aastat, küll ette aimata.

KES OLI HURT?

Külakoolmeistri lapsena aimus kirjapanud sõnajõu tähendus talle ehk teistest enam, kuid vähem tähtis polnud ka ümbritsev keskkond. Hurt on meenutanud, kuidas lapsed vaimustusega runsid retsiteerisid. «Kui /.../ leidis üks hakkaja eeslaulja, siis kõlas laul üsna rõõmsasti /.../» Siitki jäi Hurdale külge midagi, mida ta lapsena veel ei teadvustanud, pealegi mõistis isa vaga hernhuutlasena vana runolaulu hukka.

Hurt oleks Tartu gümnaasiumis meeldima hakanud vana aja klassikute ja saksa luuletajate eeskujul eelistanud elistanud ülikoolis õppida filoloogiat, kuid arvestades jumalakartliku isa ja Tartu kreiskooli inspektori, tulevase äia Carl Oetteli soove, valis ta usuteaduse. Kõrvalainete keeleteaduse ja mütoloogia kõrval said eestlaste vaimupärandi poole tõukejõuks vähesed trükis ilmunud rahvaluule väljaanded, eriti aga Kreutzwaldi «Kalevipoeg». Hurt on meenutanud, kuidas ta kärsitusega löikas lahti «Kalevipoja» lehti ja palavikuliselt lugema asus: «Minu nooruses ei haaranud ega elektriseerinud mind ükski teos nii kui «Kalevipoja» esimesed laulud».

Enne Hurda suurt kogumistööd oli muinasjutte, laule ja muud kokku korjatud põhiliselt saksa soost kirikuõpetajate poolt algatatuna. Hurt tajus, et puudus sellekohane süstemaatiline ja

teadvustatud tegevus, samuti säilitamisviisid. Professor Eduard Laugaste (1909–1995) on kirjutanud, et Hurt tahtis kogu rahvatraditsiooni kokku saada, säilitada, korrastada kõigi nõuete kohaselt ja varustada registritega.

Hurda kuldne reegel oli, et rahvaluule kogujal pole lubatud midagi omapoolset lisada ega tekste ükskõik, millises suunas meelevaldselt muuta. Selleks oli aga tarvis korrespondentidele selgitusi jagada, neid juhendada. Ajalehtedes said kuulsaks tema üleskutsed, innustasid tema avalikud esinemised. Kaasa aitas ka Hurda aktiivne ühiskondlik tegevus Õpetatud Eesti Seltsis ja Vanemuise seltsis, Aleksandrikooli peakomitee ja Eesti Kirjameeste Seltsi presidendi ametis ja mujal. Paarikümne aasta jooksul saatis Hurdale kaastööd ligi 1400 kogujat.

Dotsent Risto Järv märgib, et Hurda kogu teeb oluliseks see, et ta ärgitas kogujaid üle kogu maa ning pärimusainest saatsid paljude elualade esindajad. Ajakirjanik Hindrik Prants meenutab raamatut «Minu elukäik», kuidas ta lehtedele sõnumisaatmise kõrval alustas ka vanavara kogumisega ning kui sütitavalt mõjusid talle Hurda sellekohased õhutusel. Nähes aga Hurda kirikukantslis, «tundsind ta vastu piiramatut aukartust, ta näis minu silmis olevat nagu mingi pühamees, otse minu ideaal».

Eesti ja võrdleva rahvaluule professor Ülo Valk rõhutab, et Jakob Hurt on üks neid suurkujusid, kelle tegevus valmistas ette Eesti iseseisvust ja kultuuri, milles tänapäeval elame. «Ta taipas emakeele väärtust rahvusliku kultuuri ülesehitamises ja koos Kreutzwaldiga oli tal suur osa

uuema kirjaviisi kehtestamisel.» 1872 võttis Hurda juhitud Eesti Kirjameeste Selts vastu otsuse minna üle uuele kirjaviisile, mida seejärel hakkas kasutama Eesti juhtiv ajakirjandus. Valk lisab, et aegamööda juurdus uutemoodi kirjutamine sedavõrd, et sobib meile ka tänapäeval.

19. sajandi keskel alanud eestlaste rahvuslik ärkamisaeg vajaski sihikindlaid ja suure tegutsemisjõuga isiksusi. Paraku nähti oma püüdluste saavutamisel ka erinevaid teid ja Hurt lahkus vastuolude tõttu suuremast ühiskondlikust tegevussfäärist ning asus peajasjalikult oma kirikuõpetajatööle Otepääl ja Peterburis ning elutööks kujunevale rahvaluule kogumisele ja avaldamisele. Kogumas käis ta ka ise. Risto Järv toob ühe näitena aasta eest ilmunud olulise trükise: Seto instituudi ja kirjandusmuuseumi ühisväljaandena ilmunud raamatu «Raasakõisi Setomaa. Setomaa Jakob Hurda silmi läbi aastail 1886 ja 1903». «Seal on Hurda enda kirjapanekud erinevast eluvallast kahelt tema kogumiskäigult.»

MIKS JUST HURT?

Professor Ülo Valgu sõnul on Hurda mõte rahva suureksaamisest vaimult hea näide, kuidas suured ideed lenduvad ja saavad oma elu. «Ka Hurt ise mõtles ja tegutses suurelt. Noore uurijana astus ta kontakti omaaegse folkloristika suurkuju sakslase Wilhelm Mannhardtiga, hiljem tutvustas ta oma muljetavaldavat rahvaluulekogu muinasaja uurijate kongressil Riias ja oli tihedates sidemetes Soome teadlase Kaarle Krohniga, kes oli Põhjamaade folkloristika suurimaid autoriteete.»

Nii kujundas Hurt laiemat

teadmist, et Eesti rahvaluuleteadus on osa Euroopa folkloristikast, millele aitasid kaasa tema filoloogiliselt eeskujulikud allikapublikatsioonid. «Teisalt oli Hurt see, kes saksakeelse folkloristika kõrvale hakkas juurutama eestikeelset teadustraditsiooni.»

Juba oma kogumisaja algul kirjutab Hurt, et soomlased on kokku pannud suure raamatu «Kanteletar». Ta arvab, et kui temalgi kõik korjatu ja trükitu kokku saab, võib üks «Vana Kannel» välja tulla, «kelle kere ja kõmu kõigiti tubli». Selles seisnebki Jakob Hurda järgmine oluline samm peale kogumisaktioonide.

«Vana Kandle» teaduslike regilauluväljaannete seerias ilmusid kõigepealt, 1886. aastal Põlva ja Kolga-Jaani kihelkondade regilaulud. Järgmised hiigelsarja köited (Kuusalu, Karksi, Mustjala, Haljala, Kihnu (1997 ja 2003), Jõhvi ja Iisaku, Lüganuse, Paide ja Anna) nägid ilmavalgust Hurda osavõtuta. Tänavu tuli trükist juba «Vana Kandle» XI köide Kodavere regilauludega.

Rahvaluule arhiivi juhataja Risto Järve sõnul järgib regilauluseeria Hurda sõnastatud printsiipi avaldada ühes köites võimalikult kõik kihelkonnast kogutud regilaulud. «Monumentaalväljaannete muinasjutuseeria aluseks on võetud aga tüpoloogiline printsiip: erinevalt regilauluväljaandest ei ole mahukuse tõttu kavaski avaldada kõiki kirja pandud muinasjututekste. Igast jututüübist tuuakse ära näited ning kommenteeritakse kõigi jututüüpide sisu ja levikut.»

INTERNETI ABIL

Professor Ülo Valk iseloomustab internetti kui folkloori varamut, kust üha enam on kättesaadav

ka varem kogutud materjal, sh klassikalised žanrid nagu muinasjutud, vanasõnad, ballaadid. Ta toonitab, et internetifolkloori kiire teke ja levik kinnitab pärimuse elujõulisust ja kohanemist uue keskkonnaga. See võimaldab loomingulisust ja tihedat suhtlust, mis soosib kujutelmade, uskumuste ja motiivide üleilmset levikut.

Rahvaluule uurimine arvuti vahendusel on Risto Järve sõnul lausa ainuvõimalik, et saada ülevaade meie suurest materjalikogust. Näiteks kohapärimuse andmebaasist saab infot mingi Eesti konkreetse kohaga seotud pärimusainese kohta, regilaulude andmebaasist lauldud regilauludest.

«Ise olen ennekõike tegelenud muinasjutude andmebaasiga, mille veebivariant valmib samuti sel aastal. Neis andmebaasides on tekstid ka märksa kergemalt loetavad kui vanaaegses käsikirjas. Sel aastal on plaan andmebaas algkäsikirjaga linkida, et oleks võimalik näha ka algset kirjapanekut.»

Internetifolkloori alla kuuluvad anekdoodid, vandenõuteooriad, linnalegendid, paroodiad, samuti mitmesugused visuaalsed žanrid ja teised vormid, mille rahvusvaheline uurimine on alles algjärgus.

Jakob Hurda kogude digitaliseerimise esimeses projektis jagus Risto Järve sõnul võimalusi paraku ainult selleks, et veebi saaks kõik originaalkäsikirjade pildid, kuid veel ei ole otsitavad andmed. Ta selgitab, et materjalist ülevaate saamiseks on oluline teada, kus sellest 163-st mahukast käsikirjaköitest otsitav aines paikneb, samuti leida andmed üleskirjutajate ja -koha, üleskirjutaja ja

jutustaja kohta.

«See andmestik lisandub alles nüüd, järgmise projekti ajal. Nii on kasutusmugavusega vaja veel tööd teha, kuid nende andmete lisamisega on vähem kui aasta pärast ka andmed avalikult kättesaadavad, ilma et peaks tulema kirjandusmuuseumisse.» Järv täpsustab, et failid on uurijatele uurimistööks kasutatavad vabalt, näha on jpg-formaadis pildifailid. Materjali avaldamiseks mujal kui teadusuurimuses tuleb aga pöörduda kirjandusmuuseumi poole.

Ülo Valk mainib, et tänu internetile on ka uurimistulemused märksa kiiremini kättesaadavad näiteks Eestis väljaantavates eelretsenseeritavates internetiajakirjades, rahvusvaheliselt teedrajavaks saanud ajakirjas «Folklore: an Electronic Journal of Folklore» ja eestikeelses ajakirjas «Mäetagused». «Nende kõrvale on tõusnud Tartu ülikooli, Eesti Rahva Muuseumi ja Eesti kirjandusmuuseumi eesti rahvaluule arhiivi ühisajakiri «Journal of Ethnology and Folkloristics».»

Pärides, mis oleks teisiti, kui Jakob Hurta poleks olnud, vastab Ülo Valk, et küllap oleks Eesti aja- ja kultuurilugu paljus läinud sama rada, aga vaevlisemalt ja loiumalt, sest idealismi ja sädet oluks vähem. «Et meil on raskuste kiuste läinud hoopis helgemalt ja kõrgeleulisemalt, selles on oma osa ka Jakob Hurda töödel ja algatustel. Tänapäevane Tartu ülikool kui kümne rahvusprofessuuriga rahvusülikool püüab järgida Hurda ideale ja olla teadustöös ühtaegu rahvuslik ja rahvusvaheline.» ¹

Kasutatud kirjandus vt. www.ajakiri.ut.ee.

HEAD LÕPETAJAD!

Ülikooli lõpudiplom on tõenduseks teie erialateadmistele ja oskustele, kuid lisaks teadmistele näitab see ka püsivust, sihikindlust ja kriitilist mõtlemist. Ülikooli lõpetamine väärrib suurt tunnustust! Olete pidanud kõvasti tööd tegema, et seda saavutada. Nii mõnelegi teie seast on tundunud ülikooliõpingud rasked. Väga heas ülikoolis peabki olema raske õppida. Lugupidamist on läbi ajaloo väärinud ikka see, mis ei ole kõigile jõukohane.

Uued väljakutsed ootavad teid ees. Ärge olge oma ambitsioonidega tagasihoidlikud! Tagasihoidlikkus ei ole teid toonud siia, ega vii ka siit edasi. Vaid raugematu tahe ja püüdlus saavutada enamat toob soovitud tulemust. Ootan huviga teie veelgi suuremaid saavutusi tulevikus.

Kõrghariduse esimese astme lõpetajatele on see alles üks verstapost haridustee läbimisel. Olete loonud endale hulgaliselt edasimineku- ja valikuvõimalusi. Loodetavast on teist paljudel tahe ja uudishimu oma eriala sügavustesse tungida ning jätkata õpinguid magistritasemel.

Magistriõppe lõpetanud võivad endid aga õigusega lugeda oma eriala spetsialistideks. Teie hulgas on tulevased õpetajad, arstid, teadlased, ettevõtjad, juristid, ajakirjanikud, filoloogid jt oma ala meistrid, kes on saanud laiapõhjalise ja mitmekülgse ettevalmistuse. Loodan, et soovite töötada õpitud erialal ja leiate endale põneva, väljakutseid ja loomingulist naudingut pakkuva koha tööturul. Kui teie tulevane tööandja peaks teid koormama vähenõudlike ülesannetega, siis otsige endale uus tööandja, kes mõistab mida te oma oskuste ja teadmiste poolest tegelikult suudate. Kui te aga ei leia piisavalt nõudlikku ja arenguvõimalusi pakkuvat tööandjat, siis hakake ise tööandjaks, hakake ettevõtjaks.

Ülikooli uks teie selja taga ei sulgu. See jääb teile avatuks läbi täienduskoolituse, magistri- või doktoriõppe. Olulist rolli jäävad teie elus mängima tutvused ja sidemed, mis on loodud õppeaja jooksul õppejõudude ja ülikoolikaaslastega.

Soovin teile rõõmsameelsust ja sihikindlust!

Martin Hallik
õppeprorektor

USUTEADUSKOND

BAKALAUREUSEÕPE

USUTEADUS

Rauno Alliksaar
Maris Altsoo
Natalia Demidova
Toomas Erikson
Leevi Lillemäe
Hille Läänemets
Anu Margusson
Liina Nõmm
Doris Diana Orr
Hannes Parmo
Karoliyna Pekkenen

Kaire Puumets-Sõber – *cum laude*

Mari Rauba
Vesse Seppel
Edith Sööt
Edit Teltvei
Greta Vaus
Johannes Vähi

MAGISTRIÕPE

USUTEADUS

Jane Andreitšik
Maarja Eik
Yvonne Lagle

Grete Palksaar
Marge Tasur
Helena Väljan – *cum laude*

RELIGIOONIUURINGUD

Kelli Kaarep
Liisi Kanna
Madis Kruus
Lennart Mängli
Kaire Piir
Ulvi Renser
Meeli Vaikjärv

ÕIGUSTEADUSKOND

BAKALAUREUSEÕPE

ÕIGUSTEADUS
(ÕPE TARTUS)

Aulikki Eskla
Karl Erik Esko
Evelin Ets
Mari Haamer – *cum laude*
Jürgen Hüva
Inga Järvekül
Marion Kallakas
Kadri Kasepalu
Elise Kerikmäe
Kaspar Kolk
Peeter Kolk
Allan Kubu
Keidi Kõiv
Kristiina Kängsep
Olga Kübarsepp
Consuelo Laanemäe Räim
Marilyn Laud
Tõnu Laursoo
Karin Leichter
Merlin Liis
Keity Liivakivi
Kätlin Meekler
Liisi Munki
Janeli Mänd
Kent Märjamaa

Priit Piir
Gerli Pristavka
Raili Pulk
Gea Raissar
Kadri Reidla
Olgert Rõõm
Alan Rüütel
Anneli Salumäe
Kristo Seli
Andrei Svištš
Kristiina Šesterikov
Maarja Tamm
Kati Tarum
Talis Tiirik
Triin Tiru
Triin Toom
Egle Toomjõe
Jaana Toon
Indrek Tops
Henrik Trasberg
Andraš Tšitškan – *cum laude*
Kai Vainola – *cum laude*
Merike Valgmäe
Elina Varendi
Kai Villemson
Pille-Riin Vool

ÕIGUSTEADUS
(ÕPE TALLINNAS)

Krista-Maria Alas
Evert Alba
Maris Alt
Eveli Altunbas
Anastasia Antonova
Cornelia Bormann
Sten Andreas Ehrlich
Fred Elkind
Ingrid Erm
Anastassia Gudošnikova
Signe Habakukk
Karin Hage
Alina Harkovskaja
Maarja Hein
Kristel Huvila
Vladlen Jakovlev
Meelis Jürma
Henri Kaljula
Kadi-Kaisa Kaljuveer
Siiri Karjus
Anni Katkosild
Taavi Klooren
Artur Knjazev
Diana Kõmmus
Grete Kopso
Gary Kevin Krõm
Annika Kruus

Ragne Künnapas
Liisu Lehtsalu
Artur Lundalin
Kaisa Margus – *cum laude*
Kristi Melk
Jane Möllits
Märt Murd
Vivian Murd
Berit Neumann
Nele Nisu
Getter Paberits
Aveli Pant
Paul Pihelgas
Raido Pill
Piret Pöld
Madis Reppo
Carol Riibe
Meeli Rondel
Margit Rum
Triinu Saar
Sandra Saare
Sandra Salumäe
Silver Sassi
Piret Schasmin
Merilin Sepp
Viia Sergo
Kaido Sikka
Endla Simson
Andreas Siniväli
Sander Sõnajalg
Kersti Sügis
Kadi-Ell Tähiste
Kerli Teesalu
Siima Tiitus
Jelena Tkatšjova
Uku Tomikas
Jana Tudelep
Erika Tuvike
Klarika Virit
Andrus Ööbik

MAGISTRIÕPEÕIGUSTEADUS
(ÕPE TARTUS)

Marika Aaso – *cum laude*
Tiit Aaso
Helen Aaremäe
Krista Adari
Natalia Aleksejeva

Mariken Arro
Siim Avikainen
Kaire Bamberg
Anna-Liisa Birk
Kristina Domaškina
Kornelika Egers-Pisuke
Sandor Elias – *cum laude*
Evelin Elken
Agle Elmik
Kristi Haas
Elen Heidok
Stig Hendrikson
Simoon Hion
Olga Hodakovskaja
Roman Ippolitov
Liis Ipsberg
Markus Voldemar Jakobsoo
Susanna Jurs
Sven Jürgenson
Kätlin Kalda
Merle Kand
Agnes Kangur
Annika Kiisk
Rauno Kiris – *cum laude*
Eneli Kivi
Virgi Kobin
Karin Kook
Kaspar Koppel
Kaija Klaasen
Olivia Kranich
Anneli Krunks
Aalo Kukk
Helena Kullamaa
Olga Kullamaa
Markus Kärner
Taavi Käärid
Karli Kütt
Kaisa Laidvee
Alar Lehesmets
Liis Lepik
Triin Lepp
Liis Lindström
Jaana Lints – *cum laude*
Siim Maripuu
Karel Miisna
Eili Mändul
Adeline Nadarjan
Merika Nimmo
Marina Ninaste
Irmen Noormaa

Sandra-Kristin Noot
Kristjan Nõges
Maarja Näkk
Mairi Näksi – *cum laude*
Kristjan Oad
Barbara Orloff
Merlin Paas – *cum laude*
Katrín Pajula
Liisi Pajula
Triin Paljak
Erki Parik
Merle Pau
Katri Pettai
Sirli Pettai
Siim Pettai
Kalev Pihlak
Jaanus Prost
Anneli Puusepp
Britta Pärk
Maris Pärsikivi
Eva - Liisa Pärtel
Ulvi Rahe
Karmen Rajandu
Hendrick Rang
Eleliis Rattam
Mare Rebban
Gerta Reinhold
Kersti Reinuste
Mariann Rikka – *cum laude*
Katre Rugo
Elen Ruus – *cum laude*
Maiu Ruus
Eini Röss
Kärt Saar
Andres Saretok
Maarja-Liisa Sari
Annely Sepp
Sandra Sepp – *cum laude*
Risto Sidok
Sandra Sillaots – *cum laude*
Marge Sillamaa
Janika Simmul
Kadi Sink
Urmas Solovjov
Marek Soomaa
Kaija Sõster
Diana Tamm
Tiit Tammai
Maria Teder
Tavo Tiits

Mariliis Timmermann –
cum laude
Kadi Tisler
Kerli Tolk
Triin Toom
Pirjo Toomsoo
Kristel Toots
Ragne Tsätko
Lille Uibo
Kristiina Urb
Andrei Urbanik
Maili Uring
Sirli Urvet
Johann-Kristjan Varik
Taavi Viilol
Meris Velling
Janno Voog
Kaisa Üksik

ÕIGUSTEADUS
(ÕPE TALLINNAS)

Anne Abel
Sigrid Aljas – *cum laude*

Armin Allmäe
Julia Baulina
Vladimir Dratšjov – *cum laude*
Lauris Heinsalu
Haide Hermet
Juuli Hiio
Ingrid Iter
Kristine Kase
Liisi Kents
Maarja Kerner
Mari-Liis Kobakene
Marit Konks
Jelena Korosteljova
Jaanus Krevald
Kati Kruut
Kersti Kurval
Siiri Kuusik
Kerly Künemäe
Maarja-Liis Lall – *cum laude*
Rene Linask
Margot Maantoa
Märt Maarand – *cum laude*
Kerstin Malberg – *cum laude*

Ardi Mitt
Hille Naaber
Liis Naaber-Kalm
Margit Niitsoo
Kadri Noor
Andrei Novikov
Irina Pavlovskaja – *cum laude*
Katerin Peärnberg
Ragnar Plistkin
Svjatoslav Podgornõi
Liina Pöldma
Gregor Raudvere
Nelli Romanyuk
Indrek Saaremäel
Martin-Kaspar Sild
Grete-Maarja Stelmak
Olga Streltsova
Dmitri Štšerbin
Kadri Timuska
Kristi Toommägi – *cum laude*
Triin Tõnisson
Kristjan Vahar

ARSTITEADUSKOND

BAKALAUREUSE-
JA MAGISTRIÕPE
INTEGREERITUD
ÕPPEKAVADARSTITEADUS

Julia Abiševa
Mikk Abram – *cum laude*
Sergei Abramov
Sandra Absalon
Henry Adusson
Nina Julia Ahomaa
Sander Aunap
Anna Demjanenko
Aleksi Detotšenko
Hans-Erik Ehrlich
Andreas Elme
Olga Gapejeva
Keiu Heinla
Dmitri Hmelnikov
Ada Laura Emilia Hukki
Onerva Laura Linnea Hurmerinta
Taavi Hõrandi

Mathias Alexander Hämäläinen
Viljar Jaks
Olesja Jantsevits
Jelizaveta Junninen
Kaisa Maria Järvi
Inga Kalju
Kaarel Kallandi
Karin Kallaste
Sampo Tuomas Kallio
Kadri Kasak
Kaur Kersalu
Urmo Kiitam
Eva-Maria Kikkas
Birgit Kivi
Kadi Konist
Jaanus Korjas
Jekaterina Koroljova
Triin Kruus
Riko Kuku
Bret Kuldsaar
Jevgeni Kulikov
Tiia Linda Kull
Liisa Kullamaa

Julia Kägonen
Kati Käsper – *cum laude*
Hanna-Leena Köykkä
Jaanus Laurik
Mariliis Laurik – *cum laude*
Kirsi Maria Lavikainen
Maarja Lehtsalu
Elsa Lekstein
Liisa Leppik
Katariina Lige
Külliki Liivik
Toomas Lillsaar
Kadri Lind
Delis Linntam
Anton Loginov
Eno-Martin Lotman – *cum laude*
Suvi Tuulikki Loukkola
Nelle Lõhmus
Maie Maivel – *cum laude*
Sandra Mallene
Karmen Meisalu
Tõnis Metsaots
Merilin Mitt

Rosina Alexandra Moring
Kerli Mutle – *cum laude*
Kaarel Mägi
Merike Männiste
Pii Müller
Maarja Näks
Roza Oganješjan
Rauno Okas
Andreas Richard Alexander
Oker-Blom
Karola Olesk
Kateriine Orav
Martin Padar
Katre Palta
Ants-Hendrik Parik
Peeter Peil
Mari Petersen
Erika Piirsoo
Jaagup Pilv
Mihkel Plaas
Maksim Popov
Alissa Popõrina
Ingrid Post
Merili Prikk
Katrinn Prommik
Katrinn Pruus
Helen Pärna
Moonika Pärt
Märt Raud
Jaanika Regonen
Martin Reim
Arvo Reinsoo
Liisa Riet
Katrinn Rikk
Jegor Rogatšov
Laura Roht
Oliver Rosenbaum
Saara Sadrak
Rimmas Šalkauskas
Mart Sameli
Anastassia Semjonova
Evelin Silla
Aleksandra Šilova
Kristi Simenson
Kira Šipova
Tatjana Sokolova
Vitali Sologubov
Ann Starkopf
Jelena Svitskar – *cum laude*
Anna Zalužjeva

Olga Zdanovitš
Karmo Tali
Kaarel Tammur
Sven Tennisberg
Pille Teppand
Mariliis Tiidermann – *cum laude*
Andres Tiinonen
Stanislav Tjagur
Hardo Toim
Anni Tolk
Kadi Tomson
Liina Tsvetkova
Anna Kaisa Tuomi
Linda Tuubel
Kaarel Uba
Uku-Martin Undrits
Pilleriin Ustav
Paul-Sander Vahi – *cum laude*
Marta Velgan
Svea Vendelin
Lilly Veskema – *cum laude*
Marja Veskimets
Henrietta Emilia Viitanen
Anna-Liisa Viltrop
Liisa Vipp
Mehis Vipp
Lenna Örd

HAMBAARSTITEADUS

Riina Aksenenko
Jekaterina Andrejeva
Kristina Antonova
Liis Burmeister
Julia Dmitrijeva
Alla Dudina
Nailja Idrissova
Jevgenia Julina
Karyna Kaerama
Ann Kaleviste
Katre Kipper
Kristina Kull
Kristiina Liigant
Mari Liiva
Dmitri Momotov
Rasmus Ruus
Silvia Saukas – *cum laude*
Susan Sirel
Olga Sjomina
Jaroslav Skrut
Laura-Maria Södor

Emma Zalevskaja
Kertu Tikkop
Julia Tuganova
Aleksandra Vorobjova –
cum laude

PROVIISOR

Stig Benström
Bianca-Maria Heido
Hene-Riin Hoop
Kärt Kokk
Maarja-Liisa Lokk
Kristi Markna
Marta Mäe
Anne-Grete Märtsen
Alina Ovtšinikova
Maie Palmeos
Liisa-Kai Pedosk
Tatjana Potapõtsëva
Mariin Rehe
Ksenija Rožina
Klara Saar
Liis Saks – *cum laude*
Kristian Semjonov
Anette Sikka
Lora Sulg
Irina Sviridova
Ingrid Tamm
Natalia Tomilovych
Keiti Uibokand
Agne Vutt

MAGISTRIÕPE

RAHVATERVISHOID

Laura Aaben
Tuuli Kullik
Gea Kõks
Kristi Laht
Tiina Mark
Anne Niinepuu
Madleen Orumaa
Kerttu Sepp
Kaire Sildver
Anneli Truhanov
Liisa Veerla
Piret Väljaots

ÕENDUSTEADUS

Kati Adamson

Eduard Gusarov
Carine Gross

Merle Seera

Jane Talvik

FILOSOOFIATEADUSKOND

BAKALAUREUSEÕPE

AJALUGU

Kevin Anderson
Lembi Anepaio – *cum laude*
Mark Gortfelder
Elo Hermann
Priit Hunt
Kätlin Hörrak
Timo Jaagre
Andres Järvpõld
Kaja Karlson
Kristjan-Walter Kask
Kaarel Kesamaa
Bok Eum Kim
Kaarinn Kivirähk
Mart Kivisild
Kerli Kraus
Merit Kuldkepp
Küllli Kuusik – *cum laude*
Liivo Laanetu
Karin Leichter
Ingrid Lepik
Monika Levkin
Margus Liiv
Tristan Matjus
Indrek Niibo
Kadri Piirimäe
Paula Pöder
Triin Pöldver
Häli Ann Reintam
Kristjan Remmelkoor
Riina Rääbis
Sven-Joonatan Siibak
Ants Siim
Timo Sild – *cum laude*
Maria Sootak
Siim Sõkkal
Ele Zilmer
Liis Tamm
Ilmar Tammisto
Stiina Tint
Kersti Tirmaste
Mariliis Trei

Tõnis Toldsepp
Kristjan Valgur
Johannes Vedru
Erki Veikar
Triin Väljataga

EESTI JA SOOME-UGRI KEELETEADUS

Rauno Alev
Irina Antonova
Karmen Kaljula
Kristian Juha Ismo Kankainen
Siim Karnõ
Anastassia Kolossova
Helen Kukk
Minna Kuslap – *cum laude*
Liis Kuusk
Li Laanemets
Oskar Laasik
Kriste Lauk
Katrinn Leppik
Kertu Liivamägi
Margit Lillemets
Kristjan Link
Julia Lokteva
Anton Malmi
Triin Metsla
Mari-Liis Müürsepp
Birgitta Ojamaa
Annika Oselin
Merit Pai
Sirlu Palmeos
Alice Peterson
Karin Peterson
Kätlin Plakso
Mariann Proos
Anna Põld
Mirell Põlma
Elen Pärt
Kadri Pärtel
Laura Raag
Mirjam Ruutma
Merilin Sarapuu
Margareth Sengbusch

Kadri Siilivask
Teele Liisi Szava-Kovats
Jelena Sutenkova
Tanel Svirgsden
Silvia Süda
Ksenija Špakovskaja
Tuuli Tollimägi
Kairit Tomson
Kristiina Toots
Tiina Tsõtsin
Triin Tõnurist
Kristiina Vaik
Priscilla Ömblus

FILOSOOFIA

Astrid Asi
Kaia Beilmann
Maarja Kask
Karmen Lillemets
Marika Proover
Peeter Raudsik
Joosep Sibul
Triinu Soikmets
Juhan Trink
Sander Vaus
Eva Voog

INGLISE KEEL JA KIRJANDUS

Kadri Adrat
Anne-Liis Alman
Maarja Antov
Annaliisa Asveit
Helen Aug
Lii Haugasmägi
Mariliis Huul
Joanna Kaarmaa
Grete Kadak
Liis Klammer
Lüüli Kogermann
Gerli Koort
Kristen Kulberg
Gabriel Kuslap
Kadri Leit-Tromp

Elis Lepik
Liisi Leppik
Lii Liin – *cum laude*
Karel Linno
Kerly Luige
Sylvia Maatee
Mari Mägi
Martin Nõmm
Triin Palits
Signe Prinzthal
Marili Pruunsild
Avelin Põldaas
Carina Põldme
Piia Põldsepp
Kerli Pärnapuu
Helena Sallert
Joonatan Saron
Priit Silm – *cum laude*
Doris Sootla
Külliki Steinberg
Indrek Stern
Ester Škerin
Paula Taberland
Johann Talving
Marko Tiido
Taavi Toomasson
Kirill Tšernov
Raido Vahtra
Sten Vallimäe
Anu Veske

KIRJANDUS JA KULTUURITEADUSED

Liisi Aibel
Liana Allas
Ode Alt
Kätlin Armei
Reet Horn
Kathriin Karus
Merje Kask
Mehis Kasonen
Johanna Klammer
Marie Kliiman
Susanna Kuusik
Maarja Laadi
Kristin Leis
Jari Matsi
Hanna Muldma
Matis Merilain
Evelyn Raudsepp

Marie Reemann
Pille-Riin Riis
Liis Riso
Olari Ristikivi
Maria Ruubas
Liina Saksing
Liina Salveste
Paul Sild
Kristiina Sirkel
Triinu Suumann
Janika Suurmets
Maria Tappo
Merlin Tiit
Triin Timm
Melissa Simone Toom
Kristi Veski – *cum laude*

KLASSIKALINE FILOLOOGIA

Anni Arukask – *cum laude*
Merili Luuk
Mart Noorkõiv
Kaarel Silmato
Tuuli Triin Truusalu – *cum laude*
Maalikunst
Helen Bunder
Kaja Karlson
Aleksandra Milenina
Robert Nutt
Liisimari Randjärv

ROMANISTIKA

Berit Anspal
Ruth Arukuusk
Kaisa Einer
Helena Einmann
Marilin Greim
Marianne Harju – *cum laude*
Mirjam Johannes
Katrin Juurik
Helina Järs
Agnes Jürison
Kaisa Kallikorm
Maarja Kallit – *cum laude*
Evelin Kaur
Kerli Lagemaa
Katrin Leppik
Kristel Lillemägi
Laura Lilleväli – *cum laude*
Birgid Mäekink

Eha Mäesalu
Merlin Mägi
Piia Müür
Kätlin Narusk
Anette Perv
Eliis Reino-Alberi
Rannar Riispeere
Eliisa Saksing
Agnes Soosaar
Hele-Riin Talk
Mari-Liisa Toomasson
Daily Torn
Silvia Tõnupärt
Mari-Maarja Vardja

SAKSA KEEL JA KIRJANDUS

Mari Alavere
Valgi Aschmutat
Laura Gredzens
Maris Hinno
Merit Jago – *cum laude*
Annaliisa Jäme
Tiina Kell
Andrei Kiss
Julia Kisseljova
Darja Konovalova
Gerli Koort
Mari-Liis Kurvits
Klaire Leigri
Kati Olt
Pille Pajur
Marika Peekmann
Irje Rebane
Kerli Saar
Kaie Urbmets
Marika Valge

SKANDINAAVIA KEELED JA KULTUURID

Vlada Filippova
Maarja Gross
Kadri Haljasorg
Darja Jeršova
Brita Kaasik – *cum laude*
Anna Regina Lokk
Anne Maarja Mitt
Kristel Pallasmaa
Diana Pannik
Jette-Liis Tammaru
Tiiu Tuisk

VEENE JA SLAAVI FILOLOOGIA

Regina Arnemann
Diana Aronia
Pavel Babtšenko
Maiga Hallap
Aleksandr Hussainov – *cum laude*
Jekaterina Jefimova
Marija Kozlova
Karina Novaševskaja
Tatjana Salmann
Aleksejs Samarins
Anastasia Zlobina – *cum laude*

SEMIOOTIKA JA KULTUURITEOORIA

Kristjan Jekimov
Liis Jögi
Piret Karro
Kristina Kull
Marta Limmert
Helen Maandi
Reili Mere
Mark Mets
Laura Mäemets
Martin Mäesalu
Maria-Helena Naarits
Mirjam Parve – *cum laude*
Karl Joosep Pihel
Agne Pilvisto
Merili Reck
Merit Rickberg
Maarja Saulep
Terje Savi
Roland Schimanski
Ragne Schults
Caisa Sell
Tõll Simson
Marion Soostar
Jürgen Strohmann
Mart Varik

MAGISTRIÕPE

AJALOO JA ÜHISKONNAÕPETUSE ÕPETAJA

Triinu Artma – *cum laude*
Andres Breidaks
Henari Kamenik

Priit Kiilaspä
Kersti Kivirüüt
Andreas Kraas
Jane Liiv
Jelena Matvejeva
Alla Vinitšenko
Indrek Pajur
Merily Pavlov
Siim Ruul

AJALUGU

Verner Ant
Ingvar Derešivski
Allar Haav – *cum laude*
Riina Juurik – *cum laude*
Raido Kahm
Kadri Kanter – *cum laude*
Anu Kivirüüt – *cum laude*
Martin Kuldmägi – *cum laude*
Birgit Nurme
Tanel Pedaru
Kristina Rebane – *cum laude*
Liina Rebasoo – *cum laude*
Aki Toomas Roosaar – *cum laude*
Kristjan Sander – *cum laude*
Made Sökk
Kristel Tammik
Triin Tulgiste – *cum laude*
Merle Tõnts
Taavi Urb
Sergei Veršinin – *cum laude*
Maris Viibur-Vilt
Karin Öövel

ANGLISTIKA

Laura Abroi – *cum laude*
Larissa Aksinovitš
Irina Art
Edmund Alexander Dalton –
cum laude
Liisbet Eero
Kadri Green
Ulvika Hurt
Kristi Kaldmäe
Teele Kesküla
Kai Klandorf
Florika Kolbakova
Kristin Laur – *cum laude*
Hedy Lepik
Annabel Moltsaar – *cum laude*

Piret Rebane
Liisa Ringo
Roosi Talvik
Tene Viiburg – *cum laude*
Kärt Villemson – *cum laude*

EESTI JA SOOME-UGRI KEELETEADUS

Heleene Aas
Eleri Aedmaa – *cum laude*
Kristel Algvere
Lina Dovgan
Kristiina Kask – *cum laude*
Helen Kirspuu
Liisa Kongot – *cum laude*
Maria Krinal
Kati Käpp
Liina Lepsalu
Julia Loko – *cum laude*
Kristiina Mänd
Katrin Naber
Maiu Nurka
Küllik Park – *cum laude*
Kärt-Katrin Pere
Inger Pürjema – *cum laude*
Maie-Liis Rebane
Olga Tarabarova – *cum laude*
Triin Truuvert

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA

Merike Ennok
Kristiina Hunt
Joonas Krüger
Gerli Lokk – *cum laude*
Riina Pauklin
Krista Pärtel – *cum laude*
Kadri Remmet
Sirje Soop
Merili Susi
Jane Tõnisson

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA MITTE-EESTI KOOLIS

Saale Kivi
Ljudmilla Limantova
Marina Pärnapuu
Maarika Rummel

ETNOLOOGIA JA FOLKLORISTIKA

Helleka Koppel – *cum laude*
Reena Purret
Epp Tamm

FILOSOFIA

Madli Ross – *cum laude*
Henri Zeigo

GERMANISTIKA

Laura Joakit
Piret Karu
Evelin Laaniste
Klaarika Marton
Eve Saumets – *cum laude*

INFOKORRALDUS

Kadi Kitsing
Marika Kraani – *cum laude*
Kairit Mikkin
Marit Raam – *cum laude*

KIRJALIK TÕLGE

Rita Kartau
Kadri Reimand – *cum laude*
Maarja Taaler – *cum laude*
Kristi Uibokand

KIRJANDUS- JA TEATRITÄADUS

Katrin Kivi
Agnes Neier – *cum laude*
Lennart Puksa
Maarja Pärtna – *cum laude*
Inga Sapunjan – *cum laude*
Mari-Liis Tammiste
Kairi Terav
Anu Varik
Tõnis Vilu – *cum laude*

KULTUURIKORRALDUS

Monika Kuller

KEHAKULTUURITÄADUSKOND**BAKALAUREUSEÕPE****FÜSIOTERAAPIA**

Kadri Levand
Heidi-Maarja Melts
Merle Milva – *cum laude*
Maarja Paulus
Egle Pärnaku
Kadri Rennel
Iiri Saar
Silja Soo
Mailis Štrik
Aili Vesselov

KUNSTI, KÄSITÖÖ JA KODUNDUSE ÕPETAJA

Elis Mets

KUNSTIÕPETUSE ÕPETAJA

Kristina Guljajeva
Kaia Kallaste
Monika Mändmaa

MAALIKUNST

Ahto Eller
Olivia Parmasto
Edgar Tedresaar

ROMANISTIKA

Maria Einman – *cum laude*
Helena Elme – *cum laude*
Pirgit Kissa
Karmen Kutser
Riina Roasto – *cum laude*
Liina Tali

SEMIOOTIKA

Ekaterina Ermolaeva
Ville-Matti Alekski Kataja
Alina-Ruxandra Mircea
Tatjana Pilipoveca
Katsiaryna Suryna – *cum laude*
Fatemeh Tavakoli

Anni Arendi
Anni Avi
Andras Banyasz

SEMIOOTIKA JA KULTUURITEOORIA

Helena Haller
Kadri Kallast
Laura Kiiraja
Liina Sieberk – *cum laude*
Ele Viskus

SKANDINAAVIA KEELED JA KULTUURID

Artur Kokk
Olga Kudajeva
Karoliine Piksarv
Jelena Tšaikovskaja

SLAVISTIKA

Ljudmila Avvo
Bogdana Lobane – *cum laude*
Evgenia Russiyan – *cum laude*
Viktoria Syvak
Natalia Zinakova – *cum laude*
Anna Vesselko – *cum laude*

TÕLKEÕPETUS

Eha Adamson
Henrik Ilja
Piret Jõgi
Anna Karboinova
Mari Kirss
Hanna Kitt
Hendrik Koger
Kerti Kulper
Norman Kuusik
Helen Mäe – *cum laude*
Triin Peek
Kätlin Põldma
Laura Oll
Kadri Sibrits – *cum laude*
Mihkel Talts
Viljar Tehvand
Krista Treial
Kadri Truska

Sander Hage
Maarja Ilisson – *cum laude*
Karl-Ott Juhanson

Karin Jõgi
Madis-Lennart Kiik
Kerli Kostin
Kärt Krautman
Urmas Krüner
Hedi Kähär
Maria Laanjärvi
Liina Laiv
Annika Liiv
Lisel Lilleste
Andra Lääts
Merilin Merila
Õie Ojala
Liina Olesk
Kaie Rae
Merit Rahnik
Liis Randmäe
Julia Rattur
Marjaana Raudmäe
Mailis Reinbaum
Kristiina Romulus
Liisu Rõigas – *cum laude*
Elsa Sinijärv
Liis Süda – *cum laude*
Elisabeth Tamm
Piret Tamm
Peeter Tähepõld
Dmitri Valiulin
Õie Varblane
Marileen Vierland
Madli Viigimaa
Kadri Villem

KEHALINE KASVATUS JA SPORT

Rahel Allas
Liis Aniott
Kristina Bannikova
Anu Ellam
Heiki Hanvere

LOODUS- JA TEHNOLOOGIATEADUSKOND**BAKALAUREUSEÕPE****ARVUTITEHNIKA**

Dmitri Grištšenko
Hannes Haljaste
Kristian Hunt

Kristjan Ilves
Inna Kairite
Ülari Kais
Kristjan Kallavus
Maris Kallus
Kädy Kampus
Tauno Kandimaa
Kaisa Karjane
Helerin Koppel
Kait Koppel
Mari Koppel
Liis Kranich
Monika Krillo
Henry Kristoving
Aleksi Kuzmin
Kaupo Kütt
Kaspar Lannes
Raul Lehismets
Ingrid Martin
Juhan Mettis
Matis Miišna
Priit Narusk
Pavel Narõškin
Berit Piir
Rasmus Pind
Laura Põldoja
Priit Sihver
Lauri Sild
Heino Sildala
Liis Simpson
Elsa Sinijärv
Joonas Tomingas
Eneli Vals
Andres Viksi

Antti Jaaniste
Kert Kahu
Tarmo Kolsar
Jevgeni Kremm
Dmitri Pantšenko
Kert Pjatkin

MAGISTRIÕPE**FÜSIOTERAAPIA**

Ann Anton
Kristel Ao – *cum laude*
Maarja Kimber – *cum laude*
Renate Lass
Kristiina Laur – *cum laude*
Kerli Luik
Kristjan Mardo
Ott Meerits
Timo Müür
Jaana Nagirna – *cum laude*
Liis Noring
Jaana Oberg
Nele Pihla
Mari Raudmann – *cum laude*
Kristi Reimann
Kerli Tammeveski

KEHALINE KASVATUS JA SPORT

Igor Burdin
Els-Brett Heinsoo
Liis Kalda
Madli Keskoja
Julia Kirpu
Priit Lehismets
Kristina Mahoni
Teet Meerits
Ede Pähn
Kärt Rebane
Ott Riisenberg
Liis Schasmin
Toom Tani
Bert Tippi
Kersti Vahter
Krista Vahter
Karin Vassil
Margot Vösokov

Karel Pärilin – *cum laude*

Sander Soo
Hanno Soo
Dmitri Tsurkan
Raido Uudel
Mart Weber

BIOLOOGIA

Alice Aaviksoo
Leino Algmaa
Heili Anni
Marge Arge
Triin Edula
Jaanus End
Daniel Hendrikson
Hanna Hirve
Henri Ingelman
Piia Jaksi
Kerli Jõks
Laila Kaasik
Martin Kala
Kirstin Karis
Egeli Kirk
Kaarel Koitne
Tuuliki Koppel
Helen Köpp
Arina Lavrits
Markus Lippus
Erik Loide
Indrek Luig
Kreete Lüll
Kadri Mardo
Mari Metsoja
Kaisa Papp
Rauno Pihlak
Andres Pärnalaas
Anni Rebane
Miina Rikka
Annika Sakkarias
Hannes Sirkel
Kerttu Sobak
Gert Sooväli
Aleksander Tali
Karl Tammiste
Katre Teearu
Mona Teppor – *cum laude*
Kadri Torp
Triin Trautmann
Ando Vaan – *cum laude*
Harry Vähk

FÜÜSIKA

Siim Heinsalu
Lauri Hämarik
Kristjan Kalam
Üllar Kivila
Vegard Kruusla

Sander Kõiv
Jens-Kristjan Liivand
Georgi Majas
Joosep Michelis
Sven-Erik Mändmaa
Helena Nulk
Madis Ollikainen – *cum laude*
Rauno Padari
Riho Raabe
Ants Remm – *cum laude*
Anu Saarva
Martin Valgur
Rene Voog

GEENITEHNOLOOGIA

Marju Bani
Julia Bokajeva
Marite Ehrlich
Kaspar Eigi
Johanna Elmik
Carolyn Falten
Natalja Garber
Kelli Grand
Helis Guske
Sille Hausenberg – *cum laude*
Kristiina Hein
Juri Juksar
Silvia Jänes
Liisbeth Kose
Kaidi Kruuspan
Angelina Kulikovitš
Anastassia Lenskaja
Maarja Lepamets
Dmitri Lomovski
Freddy Lättekivi
Diana Nõmmemees
Kadri Onemar
Carmen-Kristiina Parik
Maria Piirsalu
Herman Proosa
Kaspar Reier
Hanna Rein
Kristina Reinmets
Agnes Rikk
Riho Rokk
Ahto Salumets
Paula Salme Sandrak – *cum laude*
Roman Sõtšov
Marian Tarrend
Kristel Toppi

Triin Truu
Anett Tähiste
Siim Uhtjärv
Ragnar Viikoja

GEOGRAAFIA

Art Alver
Laura Eiber
Ainar Härm
Jane Hüdsi
Kea Kiiver
Ott Koik
Lauri Kulpsoo
Kaie Kõluvere
Maarja Kõue – *cum laude*
Marie Kristine Külvik
Maria Laidla
Angela Lüll
Liis Metsatalu
Kaija Murasov
Riina Nõupuu
Marta Olvet
Taavi Pipar
Anton Štšeglakov
Helin Tamm
Reili Tooming
Alice Tärk
Kaiti Vasiljeva
Marian Viik
Birgit Viru

GEOLOOGIA

Tavo Ani
Raily Hantson
Triinu Jairus – *cum laude*
Joanna Kõrtsmann
Marian Külaviir
Kaarel Lumiste
Peeter Paaver
Tõnn Paiste
Edgar Prass
Liina Sepp
Kristjan Tamm

KEEMIA

Riinu Ansper – *cum laude*
Haldo-Rait Harro
Jaana Heiter
Meelis Härmas
Karl Kütt

Eteri Libe
Elmo Libek – *cum laude*
Anne Lille
Eno Paenurk – *cum laude*
Pilleriin Peets
Maikel Pulk
Ain Rada
Ida Rahu – *cum laude*
Laur Kristjan Salvan
Allan Tobi
Henry Vider

KESKKONNA-TEHNOLOOGIA

Erki Ani
Kätlin Aun
Ott-Kaarel Kalm
Mihkel Kangor
Merilin Kraun
Maria Leier
Rauno Lust
Mario Mutli
Stella Ots
Markus Raudkivi
Riin Riiberg
Kadri Saare
Erik Salo
Kristi Seevri
Marili Sell
Marge Sepp
Hanna Soe
Kadri Väär

MATERJALITEADUS

Adam Erki Enok
Freddy Kukuk
Dmitri Lanevski
Aleksandr Nikolajev
Maarja Pohl
Peep Uudeküll

ÖKOLOOGIA NING ELUSTIKU KAITSE

Heli Einberg
Greete Horn
Camilla Kastein
Anna-Liisa Kuusmik
Marii Leinberg
Sander Lints
Sandra Mark

Kristina Metsanurk
Igor Miilvee
Karin Pohla
Birgit Purga
Kaari Susi
Anette Suviste

RAKENDUS-KÕRGHARIDUSÕPE**KESKKONNAKORRALDUS JA PLANEERIMINE**

Rauno Aljas
Kristel Arukask
Liisu Aulik
Leila Iir
Martin Kanarbik
Kady-Kairit Kerve
Kristlin Kiudorv
Kadri Kriivason
Kairi Kuldma
Kristi Laurits
Helena Lind
Kerli Lõhmus
Krista Milk
Kaarel Murumaa
Kristi Mänd
Erika Parts
Mari-Liis Raamat
Siim Reinla
Liis Reinma
Siim Sellik
Helen Semilarski
Elis Sild
Liina Sirel
Kati Zoobel
Geitlin Tammemägi
Tõnu Vabrit

MAGISTRIÕPE**ARVUTITEHNIKA**

Georgi Olentšenko
Indrek Ploom
Aare Puussaar
Indrek Sünter – *cum laude*
Taavi Väljaots – *cum laude*

BIOLOOGIA

Kattri-Liis Eskla

Maarja Grünbach
Grete-Stina Haaristo
Indrek Hiiesalu
Kertu Jaik
Tiina Kerov
Liina Kinkar
Liisa Kübarsepp – *cum laude*
Teivi Laurimäe
Hillar Liiv
Silva Lilleorg – *cum laude*
Kristiina Nurkse
Galina Oskar
Eveli Otsing
Rainer Paal
Martin Pent
Pille-Riin Pärnsalu
Taavi Riit
Alvar Räägel
Kristiina Saksing
Eva-Maria Sepp – *cum laude*
Martin Silts
Merlin Soopere
Tõnis Tasane
Kairi Tõnsau
Janek Urvik
Linda-Liisa Veromann – *cum laude*
Mari-Liis Viljur – *cum laude*

BIOMEDITSIIIN

Uku Hämarik
Kristine Kreitsman
Kairit Kukuk
Karin Kõnd
Maarja Matsoo
Kristiine Pai
Anne Mari Roost
Siiri Sarv
Natalja Šebunova
Lidiia Zhytnik
Kadri Valter – *cum laude*

FÜÜSIKA

Marko Eltermann
Kalev Erme – *cum laude*
Anari Jalakas
Erik Kulu
Meeri Lembinen
Ardi Loot – *cum laude*
Sven Oras

Joosep Pata – *cum laude*
 Taavi Pungas – *cum laude*
 Taavi Repän
 Mihkel Rünkla
 Dmitri Šutov
 Olga Tihhonova – *cum laude*
 Taavi Tuvi
 Mikk Vahtrus – *cum laude*

GEENITEHNOLOOGIA

Elerin Albin
 Aleksandr Bregin
 Margot Hein
 Mari-Anne Härma
 Sergei Jagur
 Annika Jürimäe
 Valmar Kasuk
 Kristina Kiisholts
 Ivan Kisly
 Marliin Koolmeister
 Julia Koskar
 Kaarel Kruuse
 Lilian Leetsi
 Liina Pappa
 Kristiina Patrael
 Helen Post
 Mikk Puustusmaa – *cum laude*
 Mario Reiman
 Märt Roosaare
 Anu Solnik – *cum laude*
 Katerina Špilka
 Mari Tagel – *cum laude*
 Vidrik Teder
 Laura Tikker
 Tatjana Tsöpova
 Taavi Vanaveski

GEOGRAAFIA

Kertu Anni
 Hando-Laur Habicht
 Johanna Holvandus
 Karmo Kaasik
 Ragne Kasesalu
 Grete Kindel
 Liina Laiverik
 Veronika Mooses – *cum laude*
 Kirke Narusk – *cum laude*
 Jako Niit
 Ingmar Pastak – *cum laude*
 Reeta Pere

Anniki Puura – *cum laude*
 Marju Sild
 Kristi Sömer
 Ilona Vares
 Kätlin Veber
 Kaisa Vent
 Annika Väiko
 Helerin Äär

GEOLOOGIA

Kris Kelp – *cum laude*
 Anna-Liisa Kuslap
 Kristiina Ojamäe
 Maris Plado
 Triine Post – *cum laude*
 Johannes Vind – *cum laude*
 Kärt Üpraus – *cum laude*

**GÜMNAASIUMI
LOODUSTEADUSTE
ÕPETAJA**

Mairi Anvelt
 Alli Kaarama
 Tiina Kalda
 Katrin Koit
 Tormi Kotkas
 Liisi Kört
 Teele Lattik
 Getter Leppik – *cum laude*
 Gerli Luks
 Marietta Lõo
 Ott Maidre
 Jaana Mihailišina
 Monika Niidumaa
 Aile Poll
 Merike Priedenthal
 Eve Raja
 Katre Soonvald
 Nadežda Žitluhhina
 Maren Veelmaa

KEEMIA

Anni Allikalt – *cum laude*
 Mihkel Ilisson – *cum laude*
 Katrin Kalind – *cum laude*
 Kadri Künnapuu – *cum laude*
 Reet Link
 Liisa Luhaste
 Märt Lõkov
 Kerli Martin – *cum laude*

Anton Mastitski – *cum laude*
 Ivan Ogibalov
 Ove Oll
 Siiri Saaver – *cum laude*
 Gredi Sooväli
 Sofja Tšepelevitš – *cum laude*
 Jürgen Vahter

**KESKKONNA-
TEHNOLOOGIA**

Jane Adler – *cum laude*
 Triin Anier
 Liisa Aro
 Viljo Aros – *cum laude*
 Imre Aruoja
 Eteri Eha
 Evelin Kangro – *cum laude*
 Kaidi Kattai – *cum laude*
 Teet Kerem
 Arthur Kivi – *cum laude*
 Nella Kurg
 Birgit Laan
 Liisi Liivlaid
 Sven Marga
 Aigi Margus
 Marion Mitt
 Christina Mürk
 Maris Nikopensius
 Margit Nõgene
 Keili Ojaste
 Andres Pallon
 Maris Palo – *cum laude*
 Kairi Raabe – *cum laude*
 Liina Roosimägi
 Kadi Sau
 Johanna-Maria Siilak – *cum laude*
 Cris-Tiina Türkson
 Anu Vendelin – *cum laude*
 Sandra Vijar
 Tanel Voormansik

**KULTUURIVÄÄRTUSTE
SÄILITAMINE**

Kadri Kallast – *cum laude*

**MATERJALID JA PROTSESSID
JÄTKUSUUTLIKUS
ENERGEETIKAS**

Akinrinade George Ayankojo –
cum laude

Semih Hürmeydan
 Kadri Kaarna – *cum laude*
 Daniel Maercker
 Joy Oluchi Nkwusi
 Gboyega Nathaniel Oyekoya
 Masoud Taleb – *cum laude*

MATERJALITEADUS

Kati Kongi
 Kätlin Korovetski
 Kaur Leemets – *cum laude*
 Tõnis Lehto
 Marek Mooste
 Kristel Möldre
 Rasmus Palm

**RAKENDUSLIK
MÕÕTETEADUS**

Petrica Artene
 Roland Hoxha
 Kaspars Laizans
 Astrid Pung
 Shanshan Wu

**ÖKOLOOGIA NING
ELUSTIKU KAITSE**

Triina Heinleht
 Madli Jöks
 Ott Kangur
 Kadi Kook
 Marja-Liisa Kämärä – *cum laude*

Mariann Leps
 Kirsi Loide
 Lagle Matetski
 Jaanika Pöld
 Merle Raig
 Uku Rooni
 Kristiina Räst
 Siim Sellis
 Anette Sepp
 Annika Suu
 Kristiina Taitis
 Timo Torp
 Tiina Tusti
 Kunter Tätte
 Liina Veske

MAJANDUSTEADUSKOND**BAKALAUREUSEÕPE****MAJANDUSTEADUS**

Aare Aasmäe
 Joosep Aloel
 Kaisa Hansen
 Jürgen Joamets
 Kristjan Järvan
 Kätlyn Jürgenson
 Triin Kalda
 Laura Kallasvee
 Kadi Kask
 Laura Kaur
 Kristel Kiiman
 Laura Helena Kivi – *cum laude*
 Ken Koit
 Helerin Kukk
 Laura Kukk
 Tanel Kullison
 Katrin Kuus
 Kristella Kõrgesaar
 Eva-Maria Leetma
 Argo Leht
 Lauri Lehtmaa
 Pille Liik
 Kerli Lille
 Liisa-Maria Lõoke
 Janeli Meristo
 Raul Mäekala
 Martin Mägi
 Mery-Liis Mänd

Erik Mölder
 Darja Müürsepp – *cum laude*
 Merily Müürsepp
 Marie Naggel
 Hanna-Kaisa Niid
 Martin Noorkõiv
 Eliis Oru
 Maria Oselein
 Stiina Ottender
 Britt-Marie Pals
 Margit Parte
 Gert Pörk
 Karl-Joosep Pärtel
 Jan Puskar
 Susanna Raiend
 Dagmar Reinumägi
 Liisa Romet
 Oliver Rull
 Elis Ruus – *cum laude*
 Maarja Saat
 Lauri Sökk
 Mari-Liis Suits
 Ksenia Sukhodolova
 Timur Šaihhov
 Kristo Teral
 Gerli Toomela
 Juri Tutskanjuk
 Selin Valk
 Kersti Vatter
 Kristofer Vähi
 Mihkel Välja

Paul Väljataga
 Aleksei Värä

ETTEVÕTTEMAJANDUS

Anna Chekryshova
 Ana Gelfman
 Patrik Johannes Henriksson
 Kristjan Jansen
 Andrus Järve
 Jelena Kotova
 Ly Kütt
 Liina Laks
 Kadi-Ingrid Lilles
 Diana Marran
 Marina Matašnjova
 Krišjanis Meirans
 Mariam Mtsituridze
 Merilin Mälk
 Toomas Salu
 Arnis Supe
 Edith Tooma
 Nicholas Shane Vandrey

MAGISTRIÕPE**MAJANDUSTEADUS**

Andrei Andrejev
 Kaarel Aus
 Romet Enok
 Nadežda Bolšakova
 Mait Bratka

Kaia Kaldoja
 Mart Kaska – *cum laude*
 Andrei Kljain
 Katti Kruuse
 Martin Krüünvald
 Tatjana Kudrjajtseva
 Karolin Kutman
 Reelika Lemsalu
 Cenely Leppik
 Martin Loimet
 Mare Loos
 Teele Luhavee – *cum laude*
 Ave-Mari Lukk
 Kerli Matvere
 Mehis Mehide
 Karin Milius
 Mart Moora
 Kerli Möldre
 Triin Paas
 Teet Parts
 Teedu Pedaru
 Kristi Peedomaa
 Magnus Piirits
 Tõnis Pintson
 Kati Plaan
 Lauri Punga
 Julia Romanovitch
 Kadri Salus
 Marit Sarapuu
 Sandra Saviak
 Mari-Liis Simson
 Kairi Sõrmus
 Oliver Tamm

Rando Usin
 Riin Veidenberg
 Karmen Vinni
 Stanislav Voronovski
 Lauri Üksti
ÄRIJUHTIMINE
 Ursula Alavere
 Maksim Aleksejev
 Maarja Dahl – *cum laude*
 Robert Gololob
 Anton Golovko
 Oksana Ivanova
 Krista Kalbin – *cum laude*
 Kairi Keller
 Kristine Killõ
 Annika Klaar
 Kätlin Lainet
 Kati Luukas
 Marvi Meriniit
 Kerlin Muttik
 Maren Mäesalu-Bakradze
 Jaanus Müür
 Eveli Naaris
 Jaanus Nestra
 Svetlana Nikonova
 Natalia Orikova
 Henri Parisalu
 Maarja-Liisa Pettai
 Marko Pöder
 Kerli Päsok
 Triin Raudsepp
 Mart Reinson

Andres Sulg
 Dekla Tiisler – *cum laude*
 Kadi Tukka
 Alla Vallades
 Peeter Viigimets
 Vaike Viljaste
 Helen Virro
 Kristel Volver

STRATEEGILINE JUHTIMINE

Andres Agukas
 Janar Muttik
 Mari Rull
 Margus Sarmet
 Ave Sepik
 Piret Vitsur

ETTEVÕTLUS NING TEHNOLOOGIA JUHTIMINE

Nikolai Denissov
 Kaisa Ilves
 Ott Jõgi
 Kristel Keldo
 Kristjan Mikk
 Pille Muni
 Kristjan Ok
 Andres Osula
 Märt Parker
 Meelis Säinas
 Silver Toomla – *cum laude*
 Henrik Veenpere – *cum laude*
 Kaido Värbu

Gerth Jaanimäe
 Stenver Jerkku
 Timo Kallaste
 Alar Kirikal
 Ethel Kirsimäe
 Ants Konga
 Ranno Käomägi
 Joosep Lall
 Ülari Laurson
 Helen Linn
 Henry Mägi
 Evert Nõlv
 Andreas Orlo
 Karl Peedosk
 Siim Plangi
 Heike Randlahe
 Karl Rankla
 Erik Raudsepp
 Silver Samarütel
 Janar Sell
 Eduard Sing
 Allar Soo
 Helina Ziugand
 Ragnar Ziugand
 Lauri Tammeveski
 Taavo-Taur Tammur
 Marjo Toomik
 Rein Torm
 Tair Vaher
 Suido Valli

MATEMAATIKA

Anne Borkmann
 Galina Brokan
 Markus Murruste
 Rihhard Nadel
 Merilin Ollema
 Tuuli Puhkim
 Mailis Rannaveer
 Vootele Rõtov
 Kristina Šabunova
 Jaana Tõnisson
 Liina Uurman

MATEMAATILINE STATISTIKA

Maia Arge
 Kristin Jesse – *cum laude*
 Kaidi Jõgi
 Jaanika Karp

Ann-Mari Koppel
 Karili Kuslap
 Getter Madison
 Matvei Mirošnikov
 Gea Pajula
 Annegrete Peek
 Kai Sarv
 Liina Tamme
 Kristi Tüli

MAGISTRIÕPE

FINANTS- JA KINDLUSTUS- MATEMAATIKA

Janika Allingu
 Natalja Joutsu
 Margot Kase
 Silja Paju
 Triin Teesalu
 Taavi Unt – *cum laude*

FINANTSMATEMAATIKA

Miguel Cuevas Urosa
 Anna Klavina
 Kapil Sharma
 Martynas Trepeka
 Maryna Tverdostup

INFORMAATIKA

Saad Usman Khan – *cum laude*
 Ilja Kromonov
 Tiit Pikma
 Tiina Turban
 Martin Uljas
 Jordan Valdma

INFOTEHNOLOOGIA

Maria Gaiduk
 Vjatšeslav Krõšin

KÜBERKAITSE (ÜHISÕPPEKAVA TTÜ-GA)

Mohammed Abulamddi
 Irakli Gagoshidze
 Christopher Helbig
 Erkko Isok
 Martin Kiigemaa
 Markus Kont
 Mai Kraft
 Ivo Kubjas

Piret Lattikas
 Erki Naumanis
 Akeem Toyese Oyegoke
 Dyan Permata Sari
 Anna Preobraženskaja
 Tiia Sõmer
 Levan Zaalishvili
 Tanel Tetlov
 Eerik Till
 Tanel Torn
 Iuliia Tovstukha
 Kazuaki Tsuchimoto
 Kristjan Vask
 Liivi Volt
 Yauhen Yakimenka

MATEMAATIKA

Heiki Niglas – *cum laude*
 Julia Martsinkevitš – *cum laude*

MATEMAATILINE STATISTIKA

Maarja Bussov
 Kairiin Kütt
 Kaido Lepik – *cum laude*
 Anu Tensing

MATEMAATIKA- JA INFORMAATIKAÕPETAJA

Allar Aav

MATEMAATIKAÕPETAJA

Kristi Orgmets
 Riina Soon

TARKVARATEHNIKA (ÜHISÕPPEKAVA TTÜ-GA)

Lukman Oladimeji Adekunle
 Erich Erstu
 Jishu Guin
 Taavi Ilves – *cum laude*
 Karl Kilgi
 Karina Kisselite – *cum laude*
 Kaarel Kruus
 Servet Kurt
 Stanislav Kutasevitš
 Liyanage Don Mohan Devapriya
 Liyanage
 Oliver Meus
 Ejiroghene John Okugbeni

MATEMAATIKA-INFORMAATIKATEADUSKOND

BAKALAUREUSEÕPE

INFORMAATIKA

Rain Aavisto
 Erik Berendsen
 Raivo Eriksoo
 Dmitri Gabbasov – *cum laude*
 Erich Jagomägis
 Silver Jürimäe
 Jan Klaasen
 Angelina Kozina
 Artur Käpp
 Kristjan-Julius Laak

Kristina Martšenko – *cum laude*
 Jakob Mass
 Sergei Mihhailov
 Mari-Liis Oldja – *cum laude*
 Tarmo Paavel
 Ando Paju
 Karl-Aksel Puulmann
 Karl Puusepp
 Martin Reilent
 Pihel Saatmann
 Janno Siim – *cum laude*
 Sander Siim – *cum laude*
 Ilja Smirnov

Marika Zirk
 Andres Traumann
 Katrin Valdson
 Kerri Gertrud Vestberg
 Gerli Viikmaa – *cum laude*
 Jaagup Viil
 Jevgeni Vössotski

INFOTEHNOLOOGIA

Karl Allik
 Aarne Aramaa
 Stepan Bolotnikov
 Timur Hassanov

Anastasiia Onchukova
Alireza Ostovar
Mikk Pavelson
Margus Rääm

Irma Sauga
Oliver Soop
Taivo Teder
Irene Teinemaa – *cum laude*

Ilya Verenich – *cum laude*
Huishi Yin

SOTSIAAL- JA HARIDUSTEADUSKOND

BAKALAUREUSEÕPE

AJAKIRJANDUS JA KOMMUNIKATSIOON

Mari-Jaana Adams
Erle Allas
Annika Andresen
Geili Heinmaa
Maarja Hindoalla
Kaspar Jõgeva
Siim Kaasik
Sander Kask
Karmen Kert
Priit Kolsar
Kaja Koort
Kätty Kupri
Katrina Kurg
Nikolai Loštšin
Johannes Merilai
Maiken Mihelson
Merit Mähar
Ursula Nõu
Cäthly Oja
Olga Ottšik
Anette Parksepp
Inkeri Parman
Pihel Pent
Kristin Pihu – *cum laude*
Kaija Pook
Egert Puhm
Johanna Pukk
Piia Puuraid
Riinu Raasuke
Tuudur-Jaan Rekkor
Helen Rohumaa
Piret Rumm
Lennart Ruuda
Merilin Sarapuu
Tiivi Simonlatser
Kady-Ann Sutt
Mai-Liis Sõerd
Merylyn Säde

Keili Sükijainen
Berit Toodo
Hille Tressum
Erki Varma
Dagny Viks
Kätlin Õun

ERIPEDAGOOGIKA

Grete Aadla
Alina Allik
Kati Helmeste
Maris Huopola
Katerina Injukina
Kreete Jakobson
Mari-Liis Juurik
Liina Juuse
Helina Kasela
Emili Kilg
Maris Kruusmaa
Marju Lahtein
Sally Lepik
Laura-Liis Lepp
Laine Lilleoja
Leanika Lippur
Janika Läänesaar
Marii Malinen
Kadri Markvart
Triinu Martis
Kaia Metsmaa
Talvike Mändla
Liis Niilus
Jette Numa
Hanna Ojakäär
Elise Orav
Lilian Pai
Marie Pajo
Sigrid Palumaa
Triinu Pirk
Helen Puusemp
Ene Põldaru
Elis Randma
Anita Rohtla

Maarja Roos
Ene Runno
Hanna Maarja Safronova
Helen Salumaa
Astrid Sarnit
Yogita Sharma
Ene Teras
Grethen Tiits
Marit Tolmusk
Anni Tooming
Höbe Treufeldt
Rita Tubarik
Heidi Tuul
Ere Tuunas
Aide Tõnissoo
Triinu Türk
Sirle Veider
Helena Veike
Riin Vesikioja
Pille Võro
Marin Väinsalu
Merily Väljak

HARIDUSTEADUS (HUMANITAARAINED)

Anne-Liisa Antsma
Priit Joonas
Jaanika Järvlepp
Veronika Kivi
Taavi Kreitsmann
Kairika Kullasaar
Kairit Lehtpuu
Maris Maasikas
Kaisa Musting
Toivo Perend
Egle Pääslane
Kätlin Valge
Ave Viirma

HARIDUSTEADUS (LOODUSTEADUSLIKUD AINED)

Kadri Kass
Kertu Kuusksalu
Allar Nirk
Kristi Saksniit
Meelis Sikk
Maia-Liisa Suigusaar
Kerli Uibo

HARIDUSTEADUS (REAALAINED)

Kerttu Kruusma
Katriin Pirk
Marit Saviir
Kai Sellin
Egle Valdaru

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA

Silva Amer
Marina Ander
Karoliina Ansi
Helerin Arm
Sandra Aruste
Karin Freimann
Eva Hinn
Eliis Jürise
Betti Kalamees
Katriin Kallis
Merike Kibal
Kätlin Koemets
Emma Koiduaru
Karin Kopli
Pilvi Luhaste
Enelin Lukas
Hellika Lääts
Ele Margna
Mailis Möttus
Marge Mägi
Karin Molder
Janika Oja
Irma Olonen
Paula Otsa
Kristiina Pavlenko
Nele Rammulüüs
Epp Rohtna
Britta Sims
Airi Tõnn

KUTSEÕPETAJA

Meelika Eensoo
Pille Ellamik
Sirje Ott
Veera Petrova
Piibe Pohlak
Raili Raik
Anneli Ummik
Irina Vösar

PSÜHHOOGIA

Triin Alliksoo
Katre Arniste
Liis Arras – *cum laude*
Madis Bachmann
Irma Eljas
Rita Hanni
Hanna Hirve
Vivika Hommuk
Kristi Kaaret
Ats Kaivapalu
Mari Kald
Mari Kaldmäe
Annika Kask
Kaija Kits
Taavi Kivisik
Kari-Paavo Koch
Martin Kolnes
Merly Kristi Kosenkranius
Kaspar Kruup
Kristjan Kuusiku
Kadri Ligi
Anneli Lillepea
Sander Lints
Reet Lulla
Lauri Lõhmus
Toomas Meister
Rainer Mere
Siim Nemvalts
Marie Niitsoo
Kristina Noor
Evelin Nõmmik
Indrek Oinus
Kaupo Oja
Ursula Oja
Kristi Otto
Annegrete Palu
Liisi Panov – *cum laude*
Kadi Peedo
Lisanna Pertens

Triin Pihlak
Marko Proover
Anna-Stiina Pärnaste
Henry Raudsepp
Andres Riimets
Anneli Rulli
Geidi Sile
Sirli Sossi
Hedvig Sultson
Pjotr Ševtšenko
Siiri Tann
Höbe Treufeldt
Trine Uusen
Laura Viljasto
Eva Üprus

RIIGITEADUSED

Andrus Aitsam
Marie Allikmaa
Mathias Juust
Kristiine Järvan
Kristel Kaldma
Anna Karolin
Kristel Käosaar
Liina Land
Andrei Liimets
Mari Lill
Silver Lulla
Madis Metelitsa
Carina Paju
Annegrete Palu
Ingrit Part
Kaisa Ringa Peirumaa
Kätlin Pendarov
Erik Perlin
Imre Sööt
Kerli Zirk
Aino-Silvia Tali
Hiie-Liin Tamm
Hanna Liisa Teder
Mart Veliste – *cum laude*
Märten Veskimäe
Siret Villmann
Roland Välja

SOTSIOLOOGIA, SOTSIAALTÖÖ JA SOTSIAALPOLIITIKA

Anneli Aasmaa
Signe Algma

Eveli Allik
 Liina Eamets – *cum laude*
 Otto Fomotskin
 Helena Heidemann
 Gerda Heinma
 Kätlin Joost
 Jaana Kala
 Kerli Kanamäe
 Marta-Liina Kanter
 Virve Kass – *cum laude*
 Siret Koor
 Paula Koppel
 Gvido Kubulnieks
 Astrit Kukk
 Merili Kõivo
 Kaisa Laurimaa
 Kadri-Ann Lee
 Anna Lindpere
 Keiu Lutschan
 Hele Lõhmus
 Maibell Neemsalu
 Marie Niitsoo
 Martin Parts
 Reili Rand
 Mari Raudsepp
 Häili Ann Reintam
 Terje Saar
 Deivi Sarapson
 Marion Soostar
 Merle Zborovsky
 Gete Tammann
 Daisy Tatar
 Taavet Tomberg
 Johanna Toplaan
 Mari-Liis Tori
 Laura Varandi
 Diana Veeret
 Piret Vöö

RAKENDUS- KÕRGHARIDUSÕPE

INFO- JA DOKUMENDIHALDUS

Anna Belitskina
 Triinu Blumenfeldt
 Aivar Erik
 Mariliis Hännilane
 Mari Jaanson
 Margit Kink

Marika Kislenko
 Triinu Kivisild – *cum laude*
 Inga Kree
 Liina Kriisa – *cum laude*
 Kaiu Kuhi
 Margit Lepiste
 Maria Loorits
 Riina Luik
 Helen Martinson
 Peeter Mägi
 Aile Org
 Piret Palgi – *cum laude*
 Tiina Pöld
 Liina Põldsalu
 Annika Pärna
 Annaliisa Pääsik
 Ruta Reim
 Triinu Roosna
 Ülle Sihver
 Katrin Tammar
 Mairi Tikks
 Sirl Toom
 Mari Treial
 Merle Tühis – *cum laude*
 Hinge Vaiksoo
 Eero Vegmann
 Margit Viitkar
 Piret Villemson
 Ange Vosman
 Katrin Ülesoo – *cum laude*

RAAMATUKOGUNDUS JA INFOKESKONNAD

Marve Kalamägi
 Marika Köster
 Marje Mumm
 Teele Tamm

BAKALAUREUSE- JA MAGISTRIÕPPE INTEGREERITUD ÕPPEKAVAD

KLASSIÕPETAJA

Diana Annast
 Annika Apuhtin
 Triin Arge
 Birgit Drenkhan
 Viivika Keskküla
 Triinu Kärbla

Triinu Linnas
 Jaanika Merirand
 Anne Nelke
 Diana Paal
 Gerda Peets
 Jana Post
 Kai Puusepp
 Annika-Matred Rajaleid
 Pille Saan
 Liis Seero

MAGISTRIÕPE

AJAKIRJANDUS

Marten Juurik – *cum laude*
 Marii Kangur
 Kaidi Kasenõmm – *cum laude*
 Hendrik Kuusk
 Brit Laak – *cum laude*
 Laurits Leima
 Mari Leosk
 Eleri Lõhmus
 Helen Mihelson
 Helena Nõmmik
 Maarja Pakats
 Kaur Paves
 Sander Salvet – *cum laude*
 Kelli Seiton
 Katre Tatrik
 Jelizaveta Tustanovskaja
 Liis Velsker

ERIPEDAGOOGIKA

Anni Areda
 Maris Aruküla
 Liivia Horn
 Maris Juhkam
 Angret Kang
 Merly Kutsar
 Marina Kuuseoja
 Eva Kõrgmaa
 Anne Mereküla
 Anni Paaliste
 Diana Pabbo
 Maarja Pähkel
 Jana Reheperv
 Eerika Sepp
 Kristi Simso
 Reet Tedre
 Liis Themmas

Hiie Tikk
 Pille Truup
 Liis Virkunen

HARIDUSKORRALDUS

Anita Agabuš – *cum laude*
 Kätlin Berišvili
 Marit Dremljuga-Telk – *cum laude*
 Reesi Efert
 Sören Jakobson
 Katrin Kasak
 Mari-Liis Kolk
 Sanna Kõiv
 Kristel Lään
 Maire Murumaa
 Maarika Niidumaa
 Reet Paatsi
 Kätlin Poopuu
 Maila Rajamets
 Julia Trubatšova
 Epp Välba

KASVATUSTEADUSED

Raili Allas – *cum laude*
 Aive Aru-Raidsalu – *cum laude*
 Sigrid Aruväli
 Pihel Hunt
 Moonika Kungla
 Ingrid Leinus – *cum laude*
 Aivi Toompalu – *cum laude*

KOMMUNIKATSIOONI- JUHTIMINE

Inga Kald – *cum laude*
 Greete Kempel
 Merje Kruus
 Gea Kääpa
 Siim Lepik
 Egle Madiste
 Kadri Pütsep
 Merily Remma
 Laura Rimmel – *cum laude*
 Maria Ristkok – *cum laude*
 Liis Rohtmets
 Katrin Romanenkov
 Joanna Ruus-Ruusa
 Sandra Räim
 Jorma Sepp
 Liisa Suba – *cum laude*

Gerda Suumann
 Mariliis Tago – *cum laude*
 Endre Tisler
 Eelika Tootsi
 Siret Varblane
 Laura Vetik – *cum laude*

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE PEDAGOOG

Laura Kask
 Kaisa Kraus
 Eda Lauer
 Riine Lootus
 Tiia Must
 Aive Raud

LÄÄNEMERE REGIOONI UURINGUD

Anna Balazs
 Wiebke Drews – *cum laude*
 Nicholas Stephen Lone
 Anne Elizabeth Moreland
 Jevgenijs Rjascenko
 Signe Seškene
 See Mei Siu

ORGANISATSIOONI INFOTÖÖ

Katrin Kannukene – *cum laude*
 Regina Lapp

PSÜHHOLOOGIA

Kätlin Anni
 Kristine Asukül
 Marii-Heleen Asula
 Ljubov Bredihhina
 Liisalotte Elme
 Liisa Haabpiht
 Eerik Kesküla
 Anni-Bessie Kitt
 Mikko Matias Kujanpää
 Kadri-Liis Külm
 Küllike Lain
 Liis Lemsalu – *cum laude*
 Marika Lepp
 Anne Mandel – *cum laude*
 Margit Merimaa
 Sirje Nurgamaa
 Maarja Sagen

Mihkel Stamm
 Imbi Suun
 Elin Tammsalu
 Annaliis Tiidus
 Kai Tiitsaar – *cum laude*
 Kadi Tulver
 Liina Vallimäe

PÕHIKOOLI MITME AINE ÕPETAJA

Merilin Kalavus
 Angelina Laaniste
 Magnus Ligi
 Liis Muri
 Marianne Musto
 Krista Putrolainen
 Pille Pärn
 Epp Vaidre – *cum laude*

RAHVUSVAHELISED SUHTED

Elke Joosep
 Liis Jugaste
 Anu Kikas
 Heidi Koolmeister – *cum laude*
 Kersti Oksaar – *cum laude*
 Kreet Prants
 Elina Rikkas
 Laura Särg
 Kristel Vits – *cum laude*

SOTSIAALTÖÖ JA SOTSIAALPOLIITIKA

Anni Amberg
 Liis Kreegipuu
 Kerli Kõiv
 Karolin Tohv

SOTSIOLOOGIA

Liisa-Evi Kesselmann
 Kai Maasoo
 Oliver Nahkur – *cum laude*
 Anu Varep

VÕRDLEV POLIITIKA

Margus Gering
 Katerina Gorobets
 Helen Heiter – *cum laude*
 Galina Jevgrafova
 Laura-Liisa Kruusamäe

Külli Mathiesen
Ingi Mihkelsoo

Annika Murov
Kadri Vakmann – *cum laude*

Janne Vellak

EUROOPA KOLLEDŽ

MAGISTRIÕPE

Annika Tartes
Gertu Timmusk
Karoliina Vilimaa-Pennarun

EUROOPA ÕPINGUD

Teele Holmberg
Reet Kost
Lis-Ann Kärtna
Anu Sarnet
Marko Talur

EUROOPA LIIDU – VENEMAA UURINGUD

Bret Demant – *cum laude*
Nino Kvirkvelia

Tamta Kupatadze
Leonardo Daniel Ortega Prudencio – *cum laude*
Marina Pukeliene – *cum laude*
Dovydas Rogulis
Risa Teshigahara – *cum laude*

NARVA KOLLEDŽ

BAKALAUREUSEÕPE

Nadežda Tšernova
Oleg Tulski
Viktoria Vakujeva

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSE ÕPPEKESKONNAS

Anastasia Alandzhi
Svetlana Astahhova
Jekaterina Dmitrijeva
Ilona Ignatuhhina
Aleksandra Kravtšuk
Nadežda Kulašenkova –
cum laude
Anastassia Kuznetsova
Anna-Olga Luga – *cum laude*
Yulia Lotta
Rimma Muhhina
Viktoriya Sakharova
Olga Sakharuk
Anna Tšistodelova
Anastassia Zapletnjuk

RAKENDUS- KÕRGHARIDUSÕPE

KOHALIKU OMAVALITSUSE KORRALDUS

Natalja Domnina
Ruth Maria Roosi
Anna Šumihhina

NOORSOOTÖÖ

Maria Kuznetsova

ETTEVÕTLUS JA PROJEKTITUHTIMINE

Rimma Aleksejeva
Veronika Berzin
Karin Linno

HUMANITAARAINED MITMEKEELSE KOOLIS

Edgar Bers
Jutta Gabla
Alina Malkus
Alina Naganova
Nadežda Saveljeva
Kristina Skutšas
Mihhail Sorokin – *cum laude*
Maria Toropina

BAKALAUREUSE- JA MAGISTRIÕPPE INTEGREERITUD ÕPE

KLASSIÕPETAJA MITMEKEELSE KOOLIS

Ksenija Frolova
Denis Gulyaev
Natalja Juhhimenko
Julia Orekhova

Iren Šarapova
Diana Zanurskaja

MAGISTRIÕPE

HUMANITAARAINETE ÕPETAJA MITMEKEELSE KOOLIS

Anastassia Ananina
Alina Lanman
Anna Polištšuk
Angelina Pällo
Alla Sviridova
Natalja Toiker
Jelena Trashkova
Olga Tšernavina
Svetlana Vladimirova

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE PEDAGOOG MITMEKEELSE ÕPPEKESKONNAS

Jelena Istratova
Ksenia Tšernova

PÄRNU KOLLEDŽ

BAKALAUREUSEÕPE

MAJANDUSTEADUS

Jaanika Aadomaa
Andrei Gustavson
Ilvi Kern
Klair Luup
Grete Männikus
Birjo Piiraja
Teet Pruuli
Reelika Laura Tiik – *cum laude*

RAKENDUS- KÕRGHARIDUSÕPE

ETTEVÕTLUS JA PROJEKTITUHTIMINE

Sten Allik
Reelika Alunurm – *cum laude*
Tiina-Maarja Einla
Olga Jämsä
Sander Kalda
Anni Keskülla
Tarvo Keskülla
Riina Kukku
Ulvi Kuus
Kevian Kuusmaa
Märt Leiman
Kalle Lill
Reelika Maiste
Minni Pajo
Enneli Paju
Kristiina Palu
Marco Peedo
Pille Pilter
Marit Puust
Liis Pärn
Triin Reismann
Mihkel Rembel
Anu Saar
Kristi Saarsalu
Annely Saik
Kati Saluäär
Martin Seilmaa
Iris Tander
Ingrid Teder
Merili Tehvand
Elvo Themas

Anu Tommula
Elar Toomsalu
Riho Treumuth
Katrin Vimb
Kersti Õunapuu

SOTSIAALTÖÖ JA REHABILITATSIOONI KORRALDUS

Anu Aaviste
Maren Aaviste – *cum laude*
Reena Ailt
Liisi Aron
Anu Eisenschmidt
Malle Ellam
Lumme Ernesaks
Roman Gussev
Mari-Liis Haas
Maris Heldja
Riina Hunt
Kadi Kaar
Katrin Kalda
Heleen Kallaste
Kirsi Kivi
Liina Kohu
Margit Krjukov
Jane Kruusmäe
Eleri Laar
Kärt Lai
Kristel Laurits
Kati Lindt
Tiiu Luur
Monika Moltšankina
Leila Mikk
Triin Mäger
Heleri Pelju
Katrin Pihlak
Daniel Pikk
Mare Poopuu
Mariliis Raidma
Liia Ründal – *cum laude*
Liisa Saks
Helje Saul
Ave Šapkin
Keio Ziehr
Daisi Želizko
Kirta Talgre
Rutt Tarus

Evelin Tischler
Kaisa Tõniste
Kättrin Valo
Lii Vanem – *cum laude*
Kristi Vinkel
Ingrid Õispuu

TURISMI- JA HOTELLIETTEVÕTLUS

Kristiina Adamson
Kristiina Altmäe
Robin Anton
Piret Essenson
Helery Homutov
Inge Jõgi
Anna-Britta Jääger
Taivi Kaljura
Janno Kiho
Merilin Kiik
Kadri Kodanik
Kai Kont
Teele Kukku
Kertu Kulasalu
Kristiina Kuusik
Annika Kvelstein
Triin Kõöp
Kertu Laanemets
Silvia Linn
Julia Loginova
Eleri Näpping
Maris Ojala
Kristi Olesk
Gettrin Ott
Mihkel Paapsi
Sigrit Parts
Marit Piirman – *cum laude*
Ilona Pošehonova
Merike Pärn
Diana Saprunkina
Birgit Toode
Küllike Tosin
Tairi Tuisk
Kristjan Vaikjärv
Priidu Veersalu
Helene-Liis Visnapuu
Lea Vutt

MAGISTRIÕPE**HEAOLU- JA SPAATEENUSTE DISAIN JA JUHTIMINE**

Chawanok Fungsaichon
Caroline Njeri Githae-Jansson
Mare Kuruson
Liina Lambot-Lepp
Oksana Lopatyuk
Kristi Läti

Violaine Lucienne Jeannine Malie
Akpoveta Everest Obatitor
Irina Petkevitsjus
Elleriin Sillaots
Stephanie Emilia Sinicropi – *cum laude*
Marina Šihancova
Triinu Toomela
Getter Trumsi
Triin Veideman

VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA**BAKALAUREUSEÕPE****KOOLIMUUSIKA**

Sirli Hellamaa
Mare Kilk
Helina-Victoria Kruup
Dmitri Kurilov
Kersti Lohu
Marju Metsman
Margarita Minyaylo
Jelena Potštar
Elise Vösu
Kristjan Ömblus

Teele Viil
Andri Viinalass
Marge Vilks
Reili Väli

JAZZMUUSIKA

Laura Junson
Kevin Kangur
Kaarel Kuusk
Jaana Oberst
Maario Pihlak
Argo Vals
Maria Volmer

RAKENDUS-KÕRGHARIDUSÕPE**HUVIJUHT-LOOVTEGEVUSE ÕPETAJA**

Birgit Haan
Meelika Kaarna
Helen Leis
Ebe Link
Elis Lukas
Kätlin Merisalu
Merike Mõttus
Julia Nogin
Viktoria Popova
Eneli Pöder
Reemet Ruuben
Ave Saluorg
Kati Undla
Hanna Uueni
Kristiina Valk
Irina Vedjohhina

KULTUURIKORRALDUS

Jaanika Aasa
Mildred Aavik
Heli Anni
Kirsi Ansper
Sten Arvi
Hanna Jõgis
Mari Kareda
Kassandra Kütt
Mihkel Laanemaa
Nele Laos
Annegret Leiten
Kait Lukka
Indrek Makke
Natalie Mets
Heikki Mändmets
Airi Pütsep
Anna-Liisa Simm
Kadri Sprenk
Helena Tamm

TEENUSTE DISAIN JA JUHTIMINE

Katrin Dormidontov
Kaire Kongas – *cum laude*
Maarja Nigol
Marika Saard – *cum laude*
Triinu Saetalu
Katri Selg

PÄRIMUSMUUSIKA

Tõnis Kirsipu
Sänni Noormets
Mari Tammar

RAHVUSLIK EHITUS

Silver Kuldkepp
Artur Kõva

RAHVUSLIK TEKSTIIL

Sigrid Häkkinen Tank
Maarja Jõevee
Jane Jõgi
Liina Laaneoja – *cum laude*
Liina Laansalu
Alliki Oidekivi
Signe Rätsepso – *cum laude*
Merike Saaremets
Maren Suurna
Sigrid Talviste
Annika Vaalma
Eve Varik

TANTSUKUNST

Heleri Huuse
Kaie Küünal
Kalmer Liimets
Jane Ojasalu – *cum laude*
Alar Orula
Maarja Sharma
Anna-Kristiina Siitan
Joonas Tagel

TEATRIKUNSTI VISUAALTEHNOLOOGIA

An-Liis Amur
Maritta Anton
Evelyn Bernard
Emil Kallas
Kristina Kammori
Pille Kannimäe
Pille-Riin Lillepalu
Elise Nigul
Lea Ojam
Reelika Palk
Triin Reilson
Märt Sell
Gerda Sülla

Stanislav Barvinskyi
Thomas Lieb – *cum laude*

MUUSIKAPEDAGOOGIKA (ÜHISÕPPEKAVA EMTA-GA)

Katri Iilane
Ingrid Juht – *cum laude*
Kristel Kutser
Aveli Paide
Antti Tapio Pajula
Kaili Pern
Anneli Puusaag – *cum laude*
Kadri Pöder – *cum laude*
Kaili Tšernov
Aet Vill
Vesta Voltein

MAGISTRIÕPE**MUUSIKA JA FILMIKUNSTI HELITEHNOLOOGIA (ÜHISÕPPEKAVA TALLINNA ÜLIKOOLI BFM-GA)****MUUSIKAÕPETAJA**

Ain Agan
Robert Jürjendal
Marko Mägi
Maire Nirk

Külli Org
Kersti Põllu
Themuri Sulamanidze
Andres Vago
Jan Viileberg

PÄRANDTEHNOLOOGIA

Andres Rattasepp
Inna Raud – *cum laude*

PÄRIMUSMUUSIKA (ÜHISÕPPEKAVA EMTA-GA)

Merike Paberits – *cum laude*
Eeva Talsi – *cum laude*

VIRTUAALKESKKONDADE LOOMINE JA ARENDUS

Anneli Allik
Roman Borissov
Marika Graudina
Markko Liutkevičius
Tarmo Tähepõld

ELA KOGERMAN-LEPP – 90

Foto: Margus Ansu / Postimees / Scandpix

26. juulil tähistab auväärset juubelit TÜ anatoomia instituudi kauaaegne anatoomia osakonna juhataja, teadlane, armastatud kolleeg ja õppejõud, emeriitdotsent Ela Kogerman-Lepp.

Pärast meditsiinikandidaadi kraadi kaitsmist Leningradi sanitaarhügieeni meditsiini instituudis 1955. aastal on tema elu, teadus- ja pedagoogiline tegevus olnud pühendatud inimese ana-

toomia uurimisele ja õpetamisele.

Ela tööleasumisega anatoomia kateedrisse sai anatoomia teadus- ja õppetegevus, mis oli sõjajärgsetel aastatel näidanud väsimuse märke, uue hingamise. Noor teadlane oli täis indu, vaimustust, ideid käivitada teadustöö uute ajakohaste teemade ja uusimate makromikroskoopiliste uurimismeetoditega, luues selleks ka võimaliku materiaalse baasi.

Tema teaduslik koostöö Moskva ja Leningradi juhtivate meditsiiniinstituutidega tipnes sel perioodil kolme meditsiini-kandidaadi kraadi kaitsmisega anatoomia kateedris. Teadlaste järelkasvu vajadust hinnates elavdas ta anatoomia ringi tööd, mille vastu üliõpilased tundsid suurt vaimustust ja entusiasmi. Ela mitmekülgne teaduslik tegevus on seotud parenhümatossete organite lümfi- ja veresoonte ning struktuuriühikute seoste uurimisega. Tema sulest on seni ilmunud 116 teaduslikku publikatsiooni.

RAUL EAMETS – 50

Foto: Siim Vatalin

Majandusteaduskonna noorim professor jõuab oma esimese juu-

belini. On põhjust nii tagasi- kui ka edasivaateks, kuigi kumbki ei mahu tema puhul ühele lehele.

Alustame tagasivaatest. Pool sajandit tagasi Pärnus ta sündis. Lapsepõlv möödus Paikusel ja kooliaastad Sindis. Edasi tõi tee Tartu ülikooli õigusteaduskonda. Pärast selle lõpetamist 1987. aastal läks Raul akadeemilise karjääri esimesele ringile poliitilise ökonomia kateedris ning sai koos sõpradega kuulsaks kui Lääne majandusteooria (*economics*) maaletooja. Ja seda mitte üksnes ülikoolis, vaid ka Eestis laiemalt. Koos kolleegidega anti välja ridamisi õpikuid ja tehti õpetajatele täienduskoolitusi.

Õppejõuna iseloomustab teda lai silmaring, suur pedagoogiline kogemus, korrektsus ning nõudlikkus. Õppetöö ajakohastamiseks ja nõudlikkuse suurendamiseks suunas ta noored õppejõud iga viie aasta tagant paarikuulistele täienduskursustele üleliidulistes juhtivatesse instituutidesse.

Ela südameasjaks on olnud säilitada, väärtustada ja täiendada Tartu ülikoolis töötanud maailmakuulsa anatoomiaprofessori A. Rauberi loodud anatoomia õppemuuseumi. Selleks valmistati uusi preparaate ja konserveeriti olemasolevaid. Nii on õnnestunud õppemuuseum tänaseni säilitada ning loodud on võimalus ka kõigil huvilistel sellest osa saada.

Kõrgest east hoolimata on Ela Kogerman-Lepp kadestamisväärselt vitaalne, alati seltsiv, lahke ja sõbralik. Soovime juubilarile palju õnne ja tugevat tervist sünnipäevaks tema kaunis Viljandi suvekodus.

Kolleegid anatoomia instituudist

Vahepeal nuusutas ta maavalitsuses ja selle arenduskeskuses ka praktika lõhna, kuid kui teda vajati ülikooli uuendamiseks euroteaduskonna abil, siis oli ta 1994. aastal taas täie jõuga *alma mater*'i teenistuses. Ja nii on see jäänud tänaseni, et kui majandusteaduskonnas midagi uut sünnib, on Raul seal osaline. Teaduskonna juhtimisel on ta osalenud alates 1998. aastast nii teadusprodekaani kui ka instituudi juhina. Ilmselt üks kaalukamaid töid on olnud majandusteaduse doktori-kooli käivitamine 2005. aastal ja selle juhtimine siamaani.

Aga tema panus ulatus ja ulatub ka tükk maad kaugema-

le. Olgu siin näiteks Euroopa kolledži loomine, mille nõukogu esimees ta on juba aastast 2002 või siis Eesti majandusteadlaste seltsi taastamine samal aastal. Aga kui vaatame veelgi laiemalt, siis näeme teda 2004–2009 töötamas Eesti Panga nõukogus või värskeima uudisena Eesti eelarvenõukogus. Seda loetelu võiks ja tuleks jätkata eri Eesti ja rahvusvaheliste tööturuga tegelevate institutsioonidega.

Siit jõuamegi Rauli teadustöö juurde. Tööturu uuringutele andis ta mitte üksnes sõrme, vaid ka terve käe juba oma doktoritööga, mille kaitses 2001. aastal. Samas suunas on läinud ka kõik viis Rauli juhendamisel kaitsnud doktoranti. Magistritöödest ei maksa rääkida. Suur osa teadustööst, nagu professorile kohane, on

avaldatud rahvusvaheliselt. Siiski on ta üks parimaid näiteid, kuidas kõrgtasemel teadustööd ühendada rakendusuringutega. Nii on temast saanud tuntud ja nõutud ekspert mitte üksnes tööturu, vaid makromajanduse küsimustes laiemalt. Seda naudivad ka oma teaduskonna üliõpilased, kes on Rauli valinud oma lemmikõppejõuks.

Tegemist on sündinud juhiga, kes on järjekindel ja visa, aga samas ka entusiastlik, eestvedav ja innustav. Rauli jaoks pole lahendamatu probleeme: kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab. Seejuures ei juhi ta paberitega, vaid räägib inimestega, leides neile jõukohased ülesanded. Ja ka temaga saab alati rääkida, sest ta leiab selleks aega.

Kuskil ja kuidagi peab muidugi

ka juubilar oma akusid laadima. Suvekodus Otepää lähel saab koos perega nautida kõiki ilusaid Eesti aastaegu või siis ka omaette kala püüda. Ilma Raulita ei möödu ühtegi Viljandi folki. Kus võimalik, lööb ta ka ise laulu lahti. Teadjamad on tabanud teda ka luuletamast. Ja mööda ei saa ka spordist, ei tegija ega vaatajana. Kui vähegi saab, käib ta töö jälg-rattaga. Kõige eelneva taustal on juba iseenesestmõistetav, et meie jutt on ühest optimistlikust ja hea huumorisoonega inimesest.

Et tagasivaade sai piisavalt pikk, siis edasivaade jätame Rauli enda kirjutada. Vahepeal aga palju õnne!

Kolleegid majandusteaduskonnast

Õnnitleme

85 Allan Liim, filosoofiateaduskonna emeriitdotsent – 9. juuli

80 Märt Tånava, filosoofiateaduskonna emeriitdotsent – 8. august

75 Enno Segar, traktorist-autojuht – 22. juuli

70 Matti Laan, optika ja spektroskoopia dotsent – 30. juuli

Malle Fischer, matemaatika-informaatikateaduskonna emeriitdotsent – 4. august

Märt Aints, optika ja gaaslahenduse vanemteadur – 9. august

Jelena Asari, kiletehnoloogia labori insener – 15. august

Ellen Niit, filosoofiateaduskonna emeriitdotsent, Eesti keele osakonna vanemteadur – 18. august

Evi Padu, taimefüsioloogia dot-

sent, bioteaduste programmijuht – 18. august

65 Kristjan Haller, füüsika instituudi külalisprofessor – 12. juuli
Mart Roos, molekulaar- ja raku-bioloogia instituudi insener – 12. juuli

Leonard Matisen, pinnafüüsika teadur – 17. juuli

Matti Raudjärv, rahvamajanduse dotsent – 5. august

Ilmar Anvelt, inglise filoloogia lektor, tõlkeõpetuse programmijuht – 30. august

60 Toomas Asser, neurokirurgia professor, akadeemik, närvikliiniku juhataja – 14. juuli

Ljudmila Dubjeva, raamatukoguhoidja, kirikuloo teadur – 30. juuli

Harri Valdmann, zooloogia lektor – 29. august

55 Kristin Kuutma, kultuuritea-

duste professor – 11. juuli

Sergei Tsarenko, lasertehnika labori insener – 20. juuli

Kalle Kepler, meditsiinifüüsika ja biomeditsiinitehnika teadur, biomeditsiinitehnika ja meditsiinifüüsika teadus- ja koolituskeskuse juhataja – 28. juuli

Kaupo Kure, valveoperaator – 30. juuli

Kadi Sarv, Paul Ariste soome-ugri põlisrahvaste keskuse kuraator – 13. august

50 Margit Leesik, raamatukoguhoidja – 4. juuli

Aleksander Šelkan, tahkiseteooria teadur – 19. juuli

Küllü Habicht, eesti keele dotsent, eesti vana kirjakeele vanemteadur – 24. juuli

Tatjana Smorodina, klienditeenindaja – 24. juuli

Marika Padrik, logopeedia ja õpikute teooria lektor – 25. juuli

45 Ruth Jürjo, filosoofia ja semiootika instituudi koordinaator – 5. juuli

Tarmo Puurand, Eesti geenivaramu programmeerija, bioinformaatika õppetooli programmeerija – 15. juuli

Kaia Philips, statistika dotsent, majandusteaduskonna õppeprodekaan – 26. juuli

Timo Kikas, keskkonnakorralduse lektor – 9. august

Aigi Hommik, õppekorralduse spetsialist – 20. august

Olavi Loog, orgaanilise keemia teadur – 27. august

Oksana Palikova, vene keele lektor, vene keele lektoraadi juhataja – 27. august

Irina Gusseva, administraator – 28. august

40 Piret Lõhmus, looduskaitsebioloogia teadur – 1. juuli

Age Värvi, tsiviilõiguse lektor – 1. juuli

Asko Lõhmus, looduskaitsebioloogia vanemteadur, loodusressurside õppetooli juhataja, 12. juuli

Julia Laffranque, Euroopa õiguse professor – 25. juuli

Tarmo Tamm, materjaliteaduse vanemteadur – 31. juuli

Daniel Cohnitz, teoreetilise filosoofia professor, filosoofia osakonna juhataja – 2. august

Marri Amon, romaani filoloogia

lektor – 3. august

Margus Saal, teoreetilise füüsika vanemteadur – 20. august

35 Aleksei Kuznetsov, orgaanilise keemia teadur – 11. juuli

Kristina Kurm, sisekommunikatsioonipeaspetsialist, 11. august

Sille Vadi, referent – 11. august

Jaanus Remm, zooloogia teadur – 19. august

30 Regina Lapp, projektijuht – 26. juuli

Ivar Kruusenberg, kolloid- ja keskkonnakeemia teadur – 31. juuli

KAITSMISED

26. juunil kell 16.15 kaitses

Kariina Laas psühholoogia erialal doktoritööd «Neuropeptide S and Mental Health: A Functional Receptor Gene Variant and Environment Shaping Traits and Contributing to Psychiatric Disorders» («Neuropeptiid S ja vaimne tervis: NPS retseptori genotüübi ja keskkonna roll isiksuseomaduste ja psühhiaatriliste häirete kujunemisel»). Kaitsmine toimus TÜ senati saalis. Juhendaja prof Jaanus Harro, oponent prof Bill

Deakin (Manchesteri ülikool, Suurbritannia).

22. augustil kell 13 kaitses **Vivian Bohl** filosoofia erialal doktoritööd «How Do We Understand Others? Beyond Theories of Mindreading And Interactionism» («Kuidas me teisi mõistame? Teispoolvaimulgemise teooriaid ja interaktsionismi»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja vanemteadur Bruno Mölder, oponent prof Marc V. P. Slors (Radboud ülikool Nijmegenis, Holland).

28. augustil kell 14 kaitses **Elise Vasamäe** õigusteaduse erialal doktoritööd «Autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste jätkusuutlik kollektiivne teostamine» («The Principle of Territoriality of Copyright and Related Rights by Collective Management of Rights in Contemporary Theory of Law»). Kaitsmine toimub luridicum II-s (Näituse 13A-201). Juhendaja prof Heiki Pisuke, oponentid prof Lucie Guibault (Amsterdami ülikool), prof Ants Kukrus (Tallinna tehnikaülikool).

STIPENDIUMID

TÜ sihtasutuse 2013/14. õppeaasta kevadsemestri stipendiaadid

Teaduskooli Jaan Tallinna stipendium

Madis Ollikainen, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 3. aasta üliõpilane

Uku-Laur Tali, TÜ arstiteaduskonna 3. aasta üliõpilane

Jaagup Repän, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 3. aasta üliõpilane

Kristjan Kuppert, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 3. aasta üliõpilane

Taivo Pungas, TÜ matemaatika-informaatikateaduskonna 2. aasta üliõpilane

Mette-Triin Purde, TTÜ, 1. aasta üliõpilane

Andres Jaanson, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 3. aasta üliõpilane

Janno Veeorg, TÜ matemaatika-informaatikateaduskonna 1. aasta üliõpilane

Lona-Liisa Sutt, TÜ arstiteaduskonna 1. aasta üliõpilane

Erik Tamre, Harvardi ülikooli 2.

aasta üliõpilane

Jaan Toots, Cambridge'i ülikooli 1. aasta üliõpilane

Katrina Sepp, TÜ arstiteaduskonna 3. aasta üliõpilane

Tiina Turban, TÜ matemaatika-informaatikateaduskonna 2. aasta magistrant

Madis Hurt, TÜ arstiteaduskonna 4. aasta üliõpilane

Edith Reimani stipendium

Maarja Pild, TÜ õigusteaduskonna 1. aasta magistrant

Inga Sapunjan, TÜ filosoofiateaduskonna 2. aasta üliõpilane

Eestikeelse terminoloogia sihtstipendium

Anu Lepp, TÜ filosoofiateaduskonna doktorant

Kats Kivistik, TÜ sotsiaal- ja haridusteaduskonna doktorant

Ene Indermitte, TÜ arstiteaduskonna tervishoiu instituudi õppejõud

Võörkeelse väitekirja eestikeelse resümee stipendium

Indrek Reile, KBFI keemilise füüsika labori teadur

Krista Lepik, TÜ sotsiaal- ja haridusteaduskonna ühiskonnateaduste instituudi õppejõud

Petri-Jaan Lahtvee, TTÜ matemaatika-loodusteaduskonna keemiainstituudi teadur

Kerli Raaperi, EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi õppejõud

Kirill Maslov, TLÜ psühholoogia instituudi teadur

Maarja Siiner, TÜ filosoofiateaduskonna eesti ja üldkeeleteaduse instituudi teadur

Hanno Jaakson, EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi teadur

KPMG stipendium

Tauri Arnus, TÜ majandusteaduskonna 2. aasta üliõpilane

Andreas ja Elmerice Traksi stipendium

Mirja Palo, TÜ arstiteaduskonna 2. aasta doktorant

Laura Aaben, TÜ arstiteaduskonna 2. aasta magistrant

Annika Jaansoo, TÜ majandusteaduskonna 2. aasta doktorant

Andres Reiljan, TÜ sotsiaal- ja haridusteaduskonna 2. aasta magistrant

Ole Golubjatnikovi mälestusstipendium

Juhan Saaring, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 1. aasta magistrant

Talvi Pihl, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 1. aasta magistrant

Professor Olevi Kulli mälestusstipendium

Liina Jakobson, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 4. aasta doktorant

Teldersi sihtraha harjutuskohtu võistkonnale

Sille Rästas, TÜ õigusteaduskonna 1. aasta magistrant

Mari Alavere, TÜ õigusteaduskonna 1. aasta magistrant

Karl Erik Esko, TÜ õigusteaduskonna 3. aasta üliõpilane

Andrei Svištš, TÜ õigusteaduskonna 3. aasta üliõpilane

Maarja Pild, TÜ õigusteaduskonna 1. aasta magistrant

Erich Rannu mälestusstipendium

Elis Ruus, TÜ majandusteaduskonna 3. aasta üliõpilane

Erich Rannu perekonna stipendium

Jürgen Lina, TÜ majandusteaduskonna 1. aasta magistrant

Viire Täks, TÜ majandusteaduskonna, 2. aasta doktorant

Igvar Viin, TÜ majandusteaduskonna 1. aasta magistrant

Olev ja Talvi Maimetsa stipendium

Karl Pintsaar, TÜ arstiteaduskonna arst-resident

Marianna Tampere, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 1. aasta magistrant

Karl Mumm, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 2. aasta doktorant

Leedu üliõpilaste stipendium

Lukas Pukelis, TÜ sotsiaal- ja haridusteaduskonna 1. aasta doktorant

Linda Martis-Jaanson stipendium

Ivar Vähi, TÜ kehakultuuriteaduskonna 1. aasta magistrant

Lydia ja Felix Krabi stipendium

Jane Adler, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 2. aasta üliõpilane

Janika Raun, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 2. aasta magistrant

Richard Meitern, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 2. aasta doktorant

Kärt Kanger, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 1. aasta magistrant

Jaanis Lodjak, TÜ loodus- ja tehnoloogiateaduskonna 3. aasta doktorant

Lisainfo: Triin Vakker, TÜ sihtasutuse tegevjuht, tel: (+372) 55 540 773, e-mail: triin.vakker@ut.ee.

TUNNUSTUSED

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvivad 65. sünnipäeval matemaatika-informaatikateaduskonna arvutiteaduse instituudi teoreetilise informaatika dotsent **Rein Prank** ja 60. sünnipäeval arstiteaduskonna kirurgiakliiniku kirurgiliste haiguste dotsent **Margot Peetsalu**.

TÜ väikese medali pälvis 80. sünnipäeval matemaatika-informaatikateaduskonna emeriitprofessor, akadeemik **Ülo Lumiste** ning 65. sünnipäeval rahandusosakonna raamatupidaja **Virve Vall**.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvis 60. sünnipäeval sotsiaal- ja haridusteaduskonna haridusteaduste instituudi õpetajate seminari matemaatika didaktika lektor **Anu Palu**.

TÜ tänukirja pälvis 75. sünnipäeval Pärnu kolledži haldusosakonna turvatöötaja **Arvo-Ülo Rooso**, 65. sünnipäeval majandusteaduskonna ettevõttemajanduse instituudi rahanduse ja majandusarvestuse külalislektor **Enn Leppik**, 60. sünnipäeval filosoofiateaduskonna maalikunsti professor **Jaan Elken**, 50. sünnipäeval arstiteaduskonna bio- ja siirdemeditiini instituudi inimese füsioloogia dotsent **Aavo Lang** ja raamatukogu teenindusosakonna raamatukoguhoidja **Margit Leesik**; samuti Pärnu kolledži turismiosakonna spaamajanduse assistent, rahvusvahelise magistrikava programmijuht **Kai Tomasberg**.

TÜ tänukirja pälvivad Euroopa majandusarvestuse assotsiatsioo-

ni 37. aastakongressi korraldamise eest majandusteaduskonna ettevõttemajanduse instituudi juhataja, majandusarvestuse professor **Toomas Haldma**, sama instituudi majandusarvestuse dotsent **Kertu Lääts**, majandusarvestuse lektor **Ulvi Sloog** ning vastutav sekretär **Riina Viilup**, Estonian Business Schooli professor **Ruth Alas** ja lektor **Maarja Murumägi**, Majanduspartner OÜ juhtimiskonsultant **Toomas Türnpuu**, MTÜ Eesti raamatupidajate kogu nõukogu liige **Malle Post** ning **LA PUB OÜ**.

Pensioneerumisega seoses tunnustati endisi ülikooli töötajaid: Väikese medali ja tänukirja pälvivad arstiteaduskonna anestezioloogia ja intensiivravi kliiniku anestezioloogia ja intensiivravi assistent **Tähti Saar** ning loodus- ja tehnoloogiateaduskonna füüsika instituudi koristaja **Tatjana Savihhina**.

Väikese medali said filosoofiateaduskonna germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituudi saksa filoloogia lektor **Erika Kärner**, loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi orgaanilise keemia teadur **Tiina Tenno** ja mereinstituudi meresüsteemide modelleerimise vanemteadur **Rein Tamsalu**.

Aumärgi ja tänukirja pälvis loodus- ja tehnoloogiateaduskonna füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna insener **Aleks Aidla**.

Aumärgi said filosoofiateaduskonna germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituudi inglise keele ja foneetika lektor **Leili Kostabi**, filosoofiateaduskonna

dekanaadi koordinaator **Riina Laidvee**; loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi analüütilise ja füüsikalise keemia teadur **Mihkel Kerikmäe**, keemia instituudi vanemlaborant **Malle Moldau** ja mereinstituudi meresüsteemide modelleerimise vanemteadur **Tiit Kullas**; Viljandi kultuuriakadeemia lavakujunduse lektor **Krista Tool**; raamatukogu kodumaise kirjanduse osakonna raamatukoguhoidjad **Udo Otsus** ja **Kaarin Viirsalu**.

Tänukirja pälvivad õigusteaduskonna õigusinstituudi infosekretär **Lilja Kudi**; arstiteaduskonna närvikliiniku neuroloogia vanemteadur **Tiiu Tomberg**; loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi analüütilise keemia teadur **Aime Lust**, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur **Mare Must**, füüsika instituudi vaneminsenerid **Mart Kiisel** ja **Helgi Oks**, insener **Margarita Kink**, aerosoolifüüsika vanemteadur **Aadu Mirme**, laborant **Ene Pärtel**, tehnik **Varpo Redi**, treial **Karl Olev**, tööriistaluksepp **Ilmar Parmas** ning (lukksepp) freesija **Tõnu Tarus**; Viljandi kultuuriakadeemia inglise ja iiri keele ning kirjanduse vanemkonsultant Ilmar Lehtpere, joonistamise lektor **Kaisa Puustak** ja stsenaaristika lektor **Olev Remsu**; raamatukogu meister **Juhan Kala**, tuletõrjevälvurid **Eve Kartus** ja **Marie Prints** ning valvur **Valli Pastak**; ajaloomuuseumi administraator **Ene Kudak**; geenivaramu krüobiotehnoloog **Atso-Heinar Jõks**; kinnisvaraosakonna riidehoidjad **Ede Jõeever**, **Kaie Kool** ja **Tiina Villakov**.

VABANDUS

Juuniku UT-s ilmunud geograafia osakonna teadurite Jana Temelová ja Jakub Nováki järelehüüde juures olid kirjas valed sünniajad. Jana Temelová õige sünniaeg oli 14.01.1977 ja Jakub Nováki õige sünniaeg 30.05.1979. UT

toimetus palub eksitava info pärast vabandust.

TEATED

15. augustil kell 12.15 toimub Orulaval arutelu «Eesti narratiivi otsimas», mida viivad läbi Tartu ülikooli eetikakeskus ja Arvamusfestival. Arutelu

annab võimaluse ühiselt mõelda, milline on eestlaste ühtsustunne ja missugused on meie ühiseväärtused. Samuti mõtiskletakse selle üle, millele võiksid eestlased tulevikus oma identiteedi toetada. Osalejad jagatakse gruppidesse, igal grupil on arutelujuht ning osalejad saavad kahe tunni jooksul otsida Eesti tulevikulugu.

IN MEMORIAM

Valner Krinal

03.12.1929–19.06.2014

Meie hulgast on lahkunud Tartu ülikooli majandusteaduskonna emeriitprofessor Valner Krinal. Tema tee jäi peatuma 85. eluaastal.

Valner Krinali elu oli lahetamatult seotud TÜ majandusteaduskonnaga. Lõpetanud õigusteaduskonna, kutsuti Krinal 1964. aastal õigus-majandusteaduskonda majandusajaloo õppejõuks. Samal aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja. 1968 sai temast dotsent ning 1989 professor. Aastatel 1978–1983 oli ta teaduslik juhendaja kaubanduslaboris, kust võrsus mitmeid praegusi õppejõude. Tal oli oluline roll nii Pärnu kolledži kui ka vilistlasühingu Hermes käivitamisel.

Professor Krinali õppe- ja teadustöö keskmes oli majanduse ja majandusteaduse ajaloo temaatika. Tema koostatud õppevahendid nii maailmamajanduse kui ka Eesti majanduse arengust on põhilisteks õppematerjalideks praegustelegi majandusajalugu õppivatele üliõpilastele. Selle kõrval pani ta kaante vahele ka

majandusteaduskonna enda ajaloo.

Ainulaadne oli Valner Krinali panus majandusteaduskonnas seetõttu, et Krinalist sai 1968. aastal taasloodud iseseisva majandusteaduskonna esimene dekaan. Seda ametit pidas ta kauem kui keegi teine enne või pärast teda: 19 aastat. Tänu temale valitses teaduskonnas alati sõbralik ja viljakas töökeskkond. Tal oli eriline oskus maandada toonases ühiskonnas tavalisi pingeid fassaadi ja tegelikkuse, ülemuste ja alluvate, õppejõudude ja üliõpilaste vahel. Valner Krinal püüdis asju ja elu näha läbi huumoriprisma ning nalja ja naljakate juhtumiste jagamisel polnud ta kitsi.

Laulva revolutsiooni käigus algasid Krinali juhtimisel ka esimesed sisulised ümberkorraldused teaduskonnas. Valner Krinal ja koos temaga majandusteaduskond ei jäänud ajale jalgu. Ja ehkki 1995. aastast sai Valner Krinalist meie emeriitprofessor, ei kadunud side teaduskonnaga. Seetõttu on loomulik, et Valner Krinal pälvis 1999. aastal esime-

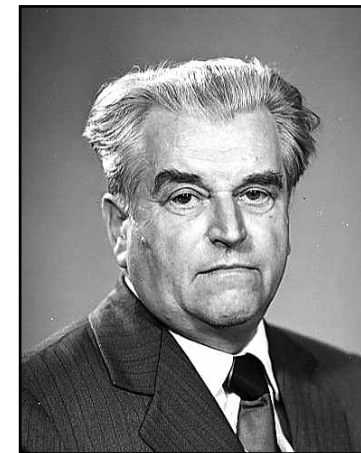

Foto: erakogu

seni majandusteadlastest Tartu ülikooli suure medali ja 2004. aastal ka ülikooli teenetemärgi.

Väga südamelähedane oli Krinalile ühistegevuse areng Eestis, mille kohta ilmus tema põhjalik uurimus. Pikki aastaid töötas ta akadeemilise ühistegevuse seltsi juhatuse esimehena ja oli Eesti ühistegemise liidu nõukogu liige. Lisaks jätkus tal aega osalemiseks üliõpilasseltsi Liivika tegemistes.

Valner Krinal pälvis kuaaegse viljaka töö, korrektsuse ja heasoovlikkusega kolleegide ja üliõpilaste lugupidamise. Tema inimlik suhtlemis- ja juhtimiskus on meile endiselt eeskujuks. Helge mälestus Valner Krinalist ei kustu.

Kolleegid majandusteaduskonnast

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee